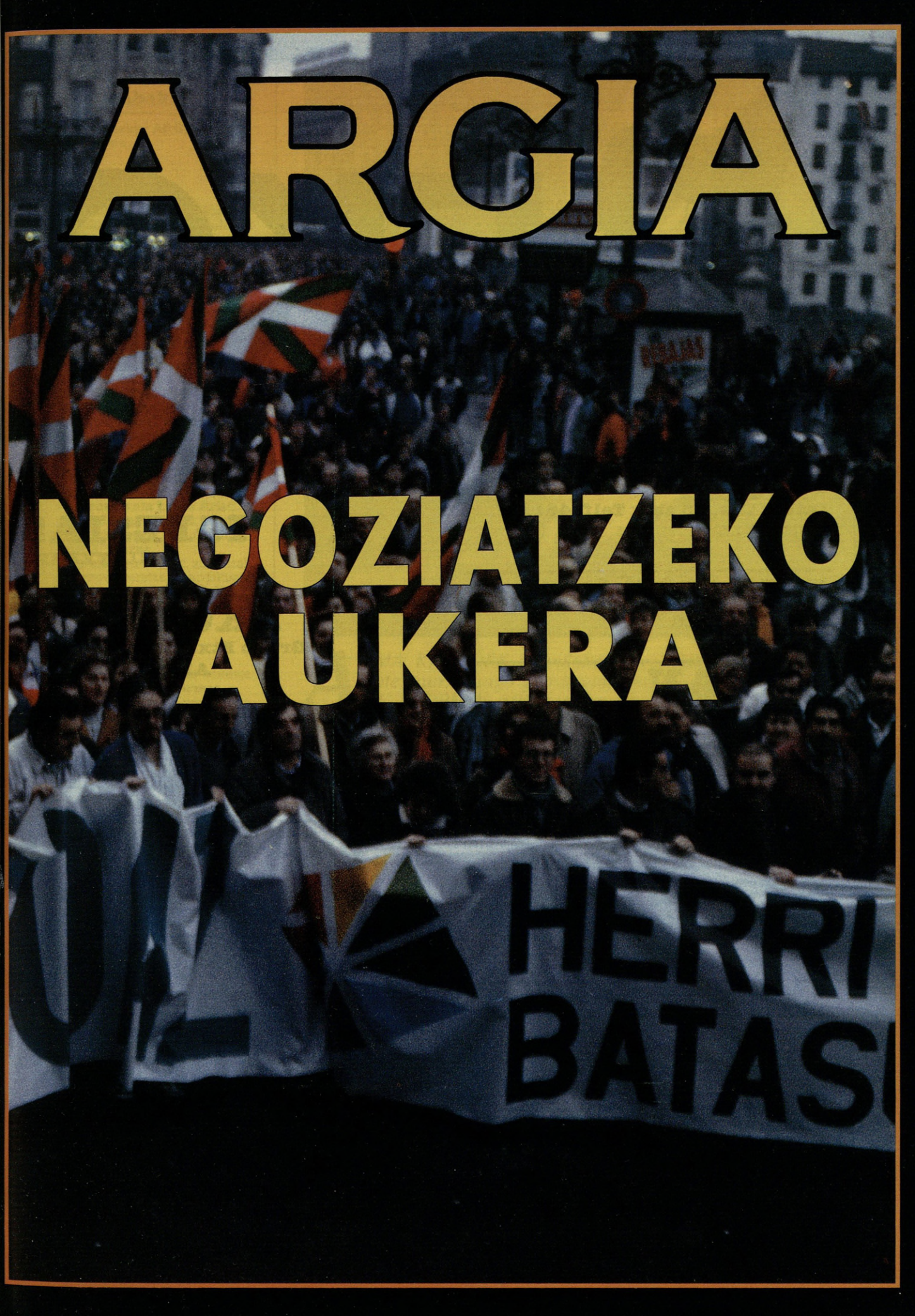

ARGIA

A large crowd of people is gathered for a political rally or demonstration. In the foreground, a long white banner is held across the crowd, featuring a stylized Basque flag (Ikurrri) and the text "HERRI BATASUNA" in bold black letters. Many individuals are holding up Basque flags, which have a green, white, and red saltire design. The background shows a dense crowd of people and city buildings under a slightly overcast sky.

NEGOZIATZEKO AUKERA

HERRI
BATASUNA

EKO

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Telf. 461177
DONOSTIA

EKO PASAI

PASAI ANTZO

S.JUAN

BAUTISTA

Kooperatiba

Villas auzoa. Telf. 550199
HERNANI

EKO ALTZA

Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

BETI MERKEK

Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO TOLOSA

TOLOSA

MERKEK

IGLESIAS

TRINTXERPE

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Telf. 211488
AIETE.DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite poligonoa z/g.
Telf. 692526. ASTEASU

EKO URRETXU

Labeaga 1. Ipiñarrieta 9
URRETXU

AUTO SERVICIO

DURANGO

Retentxu kalea 30
DURANGO

1.230. zenbakia

Azaleko argazkia: **ARGIA**.
4.— Astegihoa.

POLITIKA

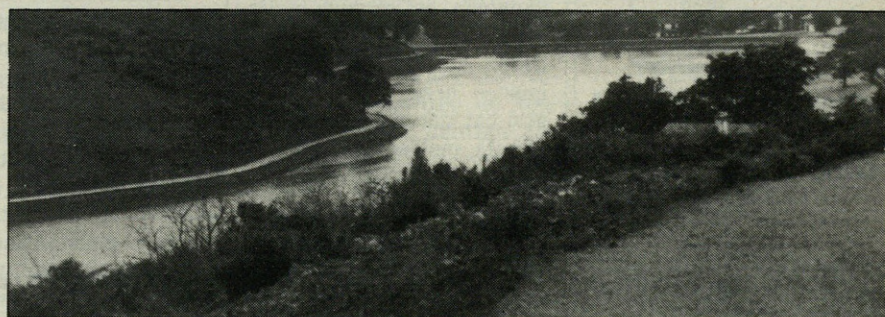
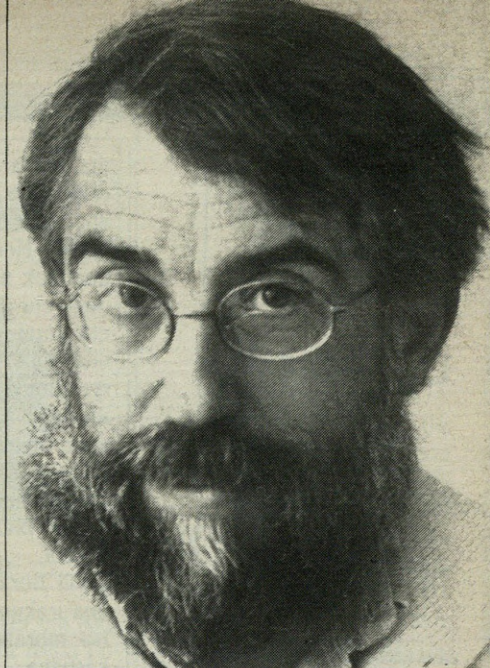
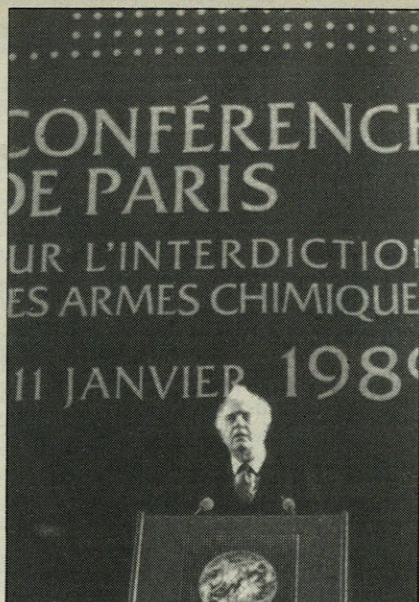
13.— Politika erreportaia Ataungo atxilotetak gaitzat hartuta. **I. Zubiondo**.

ERREPORTAIK

- 18.— Potentziek arma kimikoak oztopatu Parisen. **P. Sastre**.
- 22.— Bilboko Boltsa arriskuan merkatuaren erreformarekin. **I. Murua eta L. Agirre**.
- 24.— Lurren jabegoa dela-ta, 200 urtetako ezbaia Senperen. **J.J. Petrikorena**.
- 35.— Gerezi gorriko altzariak Baigorriko aberastasun berria. **P. Z.**
- 36.— E. López Adán, 'Beltza': «Ez dute lortu Herria ETaren kontra eta sistemaren alde jartzea». **N. Arrastoa eta Loren Aristi**.
- 40.— Hondakin toxikoak erregai Ibar Ezkerreko errauspen la-bean. **I. Murua**.
- 42.— Inausketen kausaz, zuhaitzak besamotz geratzeko arriskuan. **I. Azurza. Argazkiak: Felix**.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 46.— Musika bandak, ez orkesta ez txaranga. **Gorka Arrese**.
- 49.— Ramon Zallo: «Komunikabideetan ekonomi logika erizpide politikoaren gainetik». **Rosa M. Martin Sabaris**.
- 50.— Tomas Ugartemendia: zureko artista harrizko baserrian. **Joxemi Saizar eta Iñaki Uri**.
- 52.— Kulturaren aste borrostea.
- 53.— Muduan zabaletik kultura: «Aljeriako gerra» dokumentala jarri nahi ez Frantzian. **J.M. Heritz**.
- 58.— Azkena: Tregua garaiko ezpalak. **Agiña**.

A RMA KIMIKOEK egundoko sarraskiak egiten jarraitzen dute gaur egungo gerrateetan ere. Honez gero, **HERRIAL-DE POBREEN ARMA** gisan izendatzen hasiak dira, eta munduko **POTENTZIA NAGUSIAK** larri dabilta horien erabilera-aren aurrean. Hauxe dugu aste honetan eskaintzen dizuegun erre-
portaiarik zabalena. Bestalde, aipatzea merezi du halaber, duela 200 urtedanik, **FRANTZIAKO IRAULTZA** burutu zenetik **SENPE-REKO LAKUAREN** ibarreko lurraldeak jabego publikoa ala pribatuaren eskutan behar duten egon kolokan dela, istiluak biztuz Iparraldean. Elkar hizketa nagusia **EMILIO LOPEZ ADAN «BEL-TZA»** rekin lotu dugu, **NEGOZIAKETA** politikoa gaitzat hartuta. Eta politika orrialdeetan **ATAUNEN ERTZANTZAK** egin dituen atxiloteten ingurukoak ditugu aztertzen.

Jabea: Zeruko **ARGIA S.A.L.**

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uri, Xalbar-din, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermíñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Iras-tortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-girre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karme-lo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Al-fonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Mat-tin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari To-rrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Os-tolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea 2/g. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ezk. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

URTARRILA 29 OTSAILA 4

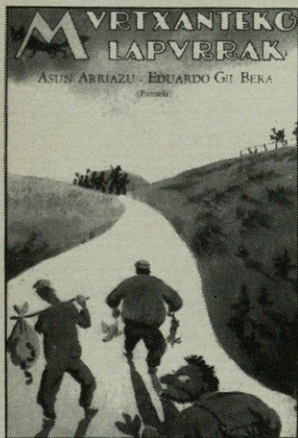
urtarrilaren 30ean ilbe-
hera

eguzkia: (urtarrila 29an)
irten: 08.28
sartu: 18.28

mareak: (urtarrilaren 29an)
gora: 01.08 eta 13.49
behera: 07.23 eta 19.49

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Izenburua: Murtxanteko la-
purrak.

Egileak: Asun Arriazu eta
Eduardo Gil Bera.

Marrazkigilea: Pedro Oses.
Argitaratzailea: Pamiela.

Eduardo Gil Bera tuterarra asko azaldu da paperetan azkenotan, sari zenbait irabazi duelakotz saiakera eta poesian. Guri ordea, liburuak dizkigu axola eta honkoaren egileetako bat bera delako dut aipatzen, Asun Arrizurekin batera.

Liburuak lau ipuin ditu. Ipuinok, gure artean ohizko diren ingurugiro batean kokaturik datoz: Nafarroako Erriberan, bere paisaia, kli-

ma, landaretza eta izaera bereziarekin. Hau, inondik ere, aberasgarri zaigu, Nafarroa Euskal Herri dugulka esaten dugunok maizegi ahanzi ohi dugu-eta dena ez dela berde eta umel. Arabako lautadan, edo Nafarroako ordoki idorrean euskaldunak eta euskal idazleak ugaltzen diren neurrian ohituko gara ingurugiro horiek geure baitan sentitzen, baina bitartean ez da batere txarra liburu honekin hastea.

Gil Berari nonbait kontra-koa irakurri badiogu ere, kutsu morala, ondorio eta irakaspenera nabarmenak dira ipuinotan, eta ez dugu inolasa ere salaketa gisa esaten: betidanik, noiznahi eta nonahi ipuinek hezieraren leku nagusi bat izan dute, gure pentsaketa moldatzean, era argian zein ezkutuan egin. Hemen argi egiten da, eta horrek aspaldiko alegien zahar kutsu polita eranstean die.

«Zikoina mariapaina», Lepaluze eta Mokoluze izeneko zikoinen solas eta gertaerez osatzen da: apainago nola egon, zikoinarra nola lortu eta holakoak dituzte mintzagai, eta tartean azalduko da Buztanluze axeria ere.

«Betizu egin zen behiaren ixorioa»n herrietako sokamuturretan ez ibiltzeko ihes egiten duen behikume bat dugu protagonista, eta honen bidez askatasunari buruzko gogoeta egiten da.

Beste bi ipuinetan gizakiak agertzen dira, ez animaliak esan nahiko genuke (?). «Murtxanteko lapurreak» dugu bat, bildumari izena ematen diena, ohoin xelebre eta trakets batzuen komerikak kondatzen dizkiguna. Azkenak, «Aztibaten ixorioa»k, Melanio deritzan mutiko alfer batek ziertzoarekin egiten duen ituna eta zer gertatzen zaion kontatzen digu.

Kontakizunek, beren itxurazko ximpletasunaren azpian, xarma berezi bat gordetzen dute, Nafarroako hizkera goxoa areagotua.

Izenburua: Iholdi. Izeba Txikia.

Egilea: Mariasun Landa.

Marrazkigilea: Asun Balzola.

Argitaratzailea: Erein.

Lagun batek biziki gomen-daturik hartu ditut liburuok. Batipat «Iholdi» deritzana, eta arrazoia eman behar diot: niri ere zoragarria iruditu zait, bikaina, eta irakurleari erakusten saiatuko naiz.

Hara: «Iholdi» honetan, izen horretako neskatzak kontatzen dizkigun narrazio txiki-txikiak dauzkagu, baina intentsitate izugarriokak. Idazle ofizioa hartzeko gauzak luzatzen ikasi beharko da agian, baina maisu bihurtzeko laburtzen, elipsiaren artea erabiltzen. Hemen ez dago soberazko hizkirik. Eta horrexegatik, dauden hitz apurrek poetikotasun aparta dute. Zuen baimenaz, ipuinotako bat kopiatuko dugu:

«Andereñoak ipuin motz bat idazteko agindu digu. Nire gelako motzena izan da. Horrela zioen: 'Ikastola batean haur guztiak oso txikiak ziren. Egun batean haur bat galdu egin zen eta zorri batek jan zuen. Eta inor ez zen konturatu. Amaiera'.

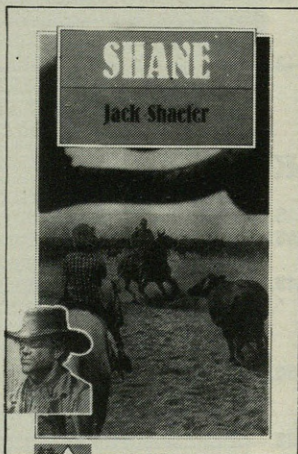
—Benetan laburra hire ipuina!— esan dit andereñoak eta kezkatua somatu dut. Handik piska batera galdetu dit ea nire ipuina gizon bati erakusten utziko nikeen eta nik baietz esan diot. Gizon horrek Psikologo izena du».

Hitz gutxitan zerbait sakonki, mamiraino sentieraz-

teko gaitasun hori literatura da. 'Haur' edo beste mugarik jarri gabe. Kontakizun laburra, jenero zaila, gutxik hel-tzen diona.

«Izeba Txikia» ere polita da, oso, nahiz eta bestearen aldean itzalixe geratu. Hemen ere neska txiki bat dugu kontatzaile, eta nola bere ahizpa Maitek haur bat izango duen eta bera izeba bihurtuko den kontatzen digu, ume batek helduen mundu ikusiko lukeen moduan.

Mariasunen idazkera berezia jantzi eta hornitu egiten dute Asun Balzolarekin marrazkiek, honen estiloa ere oso berea eta berezia bait da, liburu hauek baino baina soilduago, hustuago.

Izenburua: Shane / Zoritxarreko amodioak.

Egileak: Jack Shaefer / Thomas Hardy.

Itzultzaileak: J.A. Mujika / Ander Otermin.

Argitaratzailea: Elkar.

Bi liburu aurkezten dizkizut batera, ez egileak, ez gaiak, ez itzultzaileak bat ez badatoz ere, bilduma berean etorri eta asmo berberari erantzuten diotelako. Gure irakurlea agian gogoratuko da: iazko udaberriko Durangoko azoka inguruan edo eman genuen Irakurmendi sail berriaren berri: nobela errazak, istorio bizia dutenak, hizkuntza egokitan, euskara ikasten ari direnek irakurgaiak izan ditzaten, ingeles helburu berekin egiten zuten liburuen itzulpen.

Harakoan lau bat liburu kaleratu ziren, eta bi oraintsu. Ordukoek misterio eta polizi kutsua zuten gehienbat, eta oraingoen gaiak orde: fra-west eta amodioak.

Bakeroen giroko nobela-toxa da «Shane». Bertan ganaduzale eta nekazarien arteko istiluak kontatzen zaizkigu. Lur sail handien jabe den aberatsa, bere lurretan abelburuak libre dauzkana bate-tik, eta lur mutur txikiago bati ahalik etekin handiena ateratzen saiatzen diren nekazariak bestetik. Hauek alantrezko hesiak jartzen dituzte, eta istiluak gainean ditugu. Tartean, noski, ibai bat. Hamaika pelikulan ikusitako eskema —nobela hau ere filmeratua izan da («Raices profundas» uste dut izena zuela—. Istorioaren kondatzailea nekazari hauetako baten semea dugu, mutikoa, eta protagonista berriz, Shane, pistolero izandako bat, iragana ahaztu eta saltsatan nahastu nahi ez duena; azkenean ordea, nahastu egin behar...

«Zoritzarreko amodioak» izenburutik bertatik igarriko zeniotenez, oso bestelako kontakizuna da. Giroa: Inglaterrako landak. Gaia: amodioa. Istorioa: neska baten eta hau maitatu duten hiru gizonen drama.

Aldizkariaren izena: Napartheid.

Ezaugarriak: lehen zenbakia, 88ko negua, 50 peze-ta edo 2'5 libera.

Iruñean joan den abenduan egindako euskararen al-

deko manifestazioan ikusi genuen aldizkaritxo hau, eta dudarik gabe poztu egin ginen, poztu ez ezik barre al-gara ugari eragin ere bai. Hasi izenetik eta orri guztietan zehar umore zorrotz bera kausituko duzu, burruka eta umorea elkarrekin uztar daitetzkeelako frogara argia. Eta mundiala izena!

Aldizkari baino kasik fanzinea dela esan dezakegu, bere xumetasunagatik: tamaina ttikia, orri askorik ez, ez eta kristoren papera ere. Apala, beraz. Baina apaltasun horretan, paper couche-n egindako mila gauza baino libertigarriago eta eraginkorragoa.

Edukiz, orain arte esan ez badugu ere, komikia da nagusi, bertzelako testutxoren bat ere baduen artren. Izatez, «Napartheid» euskaraz pentsatu ta egindako komikien aldizkaria da. Egileak, ARGIAko laguntzaile den Xamar, Asisko Urmeneta eta beste zenbait.

Orain arte dendetan ikusi ez baduzu, guk esango dizugu nora eskatu: Napartheid, Bergamin 11-2 eskubia. 31003 Iruñea. Ezin zintezke erdiko posterra ikusi gabe geratu. Bestalde, aldizkarikoek adierazten digute jendearen lanak jaso nahian dabilatzala, eta batipat gidioiak. Azkenik, urtean zehar lau ale atera nahi dituzte, eta harpidetza egin nahi baduzu, igorri lehen bait lehen aipatu helbidera 200 pezeta edo 12 libera.

Izenburua: Desafioa.

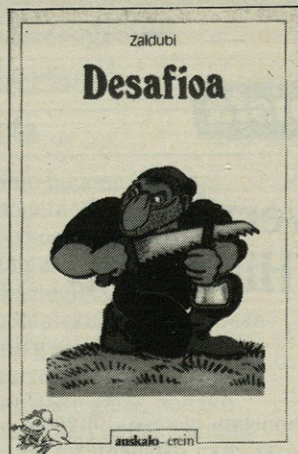
Egilea: Zaldubi.

Marraskigilea: Asisko Urmeneta.

Argitaratzailea: Erein.

Bertso gaitan ARGIAko kolaboratzaile den Zaldubik lehen ere bazuen han-hemen hainbat ipuin, baina hauxe uste dut dela bere estraineko liburua. Bejondaiola!

Haur istorio dibertigarria asmatu du Zaldubik. Ikerren irakasle den Donbigotesek hamar landare desberdin biltzeko agintzen die ikasleei, zuhaitzen aztarrenik ere ez

bait dute hauek. Iker eta Ainhoa gurasoein eta izeba Potolarekin joan dira, eta neska-mutikoak euren hosto bilduma egiten hasi.

Hortik aurrera kutsu fantastikoagoa hartzen du kontatuerak. Ezekiel deritzan galzagorri batekin eginen dute topo, honen amonarengana joan, eta ondoren arbola guztiak aizkoraz jo eta bota nahi dituzten egurzaleak ikusi. Egurzale hauei aurre egiten die Ikere, basoa honda ez dezaten. Josu Indartsuegi aizkolariaren eta Ikerren arteko desafioa izanen da gero... Eta desafioa zertan eta nola amaitzen den ikusi nahi baduzue, badakizue nora jo.

Izenburua: Bertsularitza.

Egileak: Daniel Landart eta Dominique Burucoa.

Argitaratzailea: Euskal Herriko Kultur Etxea.

Aspaldi honetan, Baionako Kultur Etxea etengabeko eztabaidagai izan da, barnekaldeko kultur etxeak direla, Pizkundera dela... Oraingoa ordea, ez dugu istilurik aipatuko, Kultur Etxeak kaleratu liburua baino.

«Bertsularitza» izeneko liburu hau Kultur Etxean bertan diharduten Daniel Landart eta Dominique Burucoa burutu dute, eta berez proiektu zabalago baten barnean kokatzen da, izen bereko erakusketa ibiltaria ere antolatu bait du kultur etxe horrek.

Liburuari gagozkiola, Euskal Herrian mintzatzen diren

hiru hizkuntzatan egina da: testua euskaraz, frantsesez eta espainolez dator. Edukia berriz, bertsolaritza den guzti hori orri batzutura biltzeko saioa. Hala, hauek dira aurkibideko gaiak: bertsolaritza eta antzeko arteak munduan barena, bertsolaritzaren historia, denboraren zehar herrialde bakoitzean izan diren belaunaldiak, bertsoaren teknika, bilakaera eta erregelak, bertsolari historikoak, txapelketak, elkarteak, eta gai guzti horiek hornitze-ko andana bat argazki.

Ziurrenik bertsozaleak hurbilduko dira liburu honetara, baina dahirudi batipat bertsoaren mundua ezagutzen ez duenarentzat dela egina. Nolanahi ere den, guk zera espero dugu: liburuak bezala ondoko erakusketek zabalkundera izatea Euskal Herri osoan gaindi, bai Ipar bai Hego aldean.

Telebista

Bertand Tavernier-en «Epailea eta Hiltzailea»

Filme interesgarriak aste honetan igorriko direnak. Joan den asteko zinema klasikoaz kexu baginen ezin ba ukatu noizean behin besterik eskeintzen ez denik. Auke-
ra bikaina asteazkenekoa: «Epailea eta Hiltzailea».

Igandez «Invisible Man». Zientzilari batek, handinahiak begiausoturik, ikustezin bihurtzearen sekretua aurkitu du, suero berri batean gorpuzturik, eta mundua menderatzea deliberatzen du. Zuzendaria: James Whale. Antzesleak: Claude Rains, Gloria Stuart eta William Harrigan.

Asteazkenez «Epailea eta Hiltzailea». Honako historia XIX. mendeko azken hamarkadan kokatzen da. Momentu hartan Joseph Boubier sarjentu frantsesa zerbitzutik kanporatzen dute bere izakera gogorrarengatik. Gauza bera gertatzen zaio bere neskalgunarekin, beregana urruntzen denean, Bouvierrek tirokatzen du eta gero, bere burua hiltzen ahalegintzen da. Hala ere, biak bizirik ateratzen dira. Hurrengo urtean, ospitaletik irten bezain pronto «Jaungoikoaren anarkista» bilakatzen da, Frantzia iratzartu eta injustizien menpetik ateratzeko agintea jaso duelakoan bait dago. Zuzendaria: Bertrand Tavernier. Antzesleak: Philippe Noiret, Isabelle Huppert eta Michel Galabru.

Larunbatez «Dominoren teoria». Roy Tucker, bere kapitana hiltzeagatik gartzelaturik dago. Bere askatasunaren truke misio arriskutsu bat bete beharko du: pertsonai ospetsu bat hiltzea, hain zuzen ere. Hasiera batean aukerari uko egiten dio, baina kanpoko presioek asuntua aurrera eramatera behartzen dute. Zuzendaria: Stanley Kramer. Antzesleak: Gene Hackman, Candice Bergen eta Richard Widmark.

Larunbatez
«Dominoren teoria».
Hilketa bat medio
espetxeratua,
askatasunaren truke
beste bat hil dezan
eskatuko diote Roy
Tucker-i.

Kulebroiak

Euskaral Telebistak bere bigarren katean egunero bi kulebroi hegoamerikar eskeintzen dizkigu, bat eguerdian eta bestea gauean. Kulebroiak izugarritzko kapitulu piloa duten serialak dira eta orohar inor enteratzen ez den trama interesgarriak izaten dituzte. Benetan txalotzekoa da produkzio hauek esportatzea lortzea. ETBren aldetik berriz, Hegoamerikarenganako elkartasun handia adierazten da. Ezin txarragoak direnak erosten dira, mesede handiago egiteko. Jakina da ETBk programazioa betetzeko arazoak dituela eta batzutan errepikapenak kolokatzen dizkigu edo dirudienez, kulebroiak tartekatzen dira. Hauek, milioika kapitulu izaten dituzte eta zeharo aproposak bilakatzen dira hutsuneak betetzeko.

Hala ere, serial hauek beraien eginbeharra ederki asko betetzen dute. Trajikomedia onen modura, pena, benetako pena, edo izugarritzko barregurea ematen dute. 'Dancing Days' behintzat, amaitu zen hala ere. Gauero 'Amazonas' Venezuelakoa eta eguerdian 'Amada' Argentina-koa dauzkagu kaxan. Lehenengoan hoberena kapitulu bakoitzaren amaieran gizon bat abesten irtetzen dela da. Egutero gizon berdina eta abesti berdina. Bigarrenengan, bost edo sei aktoreekin milaka kapitulu betetzen dira. Amaieran protagonistak non jaten diren azaltzen zaigu, hots, Argentinako zein dendatan, eta jendea beharbada atsekabeturik gera daiteke adarra jotzen ari zaizkiela pentsatuz.

Guzti hauetan gaia oso aberasgarri izan ohi da, pena inor ez enteratzea zertan datzan. Ez dago arazorik beraz, kapituluren bat galtzen bada. Dekoratuak hiru izaten dira beti, kartoizkoak. Elkarriketetan, batek amaitu arte ez da bestea hizketan hasten eta telebista kronometro batekin ikusiz gero, aktore batek plano berdin batean zenbat denbora iraun dezakeenaren marka guztiak apurtzen dira. Protagonistak bazkaltzen badaude, ezin da elkarriketa entzun, plater eta sardeska soinuak dela eta. Gero, bazkari ostean, terrazara irtetzen dira eta eguzkiaren izpi ederrez bustitzen dute aurpegia. Baina, alajaina! eguzkiak hiru itzal egiten ditu. Laugarren fokoa pizten dutenean, totala izaten da.

XABIER BENITO

musika

■ Datorren ostegunean, otsailak 2, "Tu-k" talde ondarrutarra, maketa berria besapean eramango duelarik, Donostiako "Komplot" tabernan kontzertuan izango dugu gaudi-dean.

■ Azpeitiko pilotalekuan, datorren larunbatean, otsailak 4, "Herztainak" taldea entzungai izango dugu arratseko 11etan hasiko den kontzertuan.

■ "Iratxo" musika areto beasaindarraren aurtengo kontzertualdiari hasiera emanez, datorren ostiralean, otsailak 3, Sanchís eta Jocano eta "Calma" taldeak entzungai izango ditugu gauerdiko ordubetetatik aurrera.

Mundiala Iruñean

Nikaragua eta El Salvador herriekiko elkartasuna aldarrikatuz, kontzertu bapo bat antolatu da datorren larunbaterako, otsailak 4, zeinen "La polla records", "Tijuana in blue" eta "Zarama" taldeek parte hartuko duten. Jaialdi honen orduaren berri, ailegatu ez baitzaigu, zuen ardurapean uzten dugu.

bertsoak

Leniz Bailarako Bertso Eskolaren eskutik eta AED —Arrasate Euskaldun Dezagun— elkartearen egoitzan, ostiral honean ere afari herritarra bat paratuko da, afal ostean bertso saio bat antolatuz. Argibide, izen emate eta abarrak, bezperan (943)795446 telefono zenbakian. Afal neurria 500 pztakoa. Parte hartze agiria.

Ikaztegieta bertsoak

eta ...

Saio bikaina larunbat honetarako, hilak 28, bizkor bada, iragartzen zaiguna. Hain zuzen ere, Ikaztegieta pilotalekuaren babespean eta gaueko 10,30etatik aurrera, Millan Telleriak jarritako gaiak honako bertsolari hauek kantatu beharko: Jose Luis Gorrotxategi, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso eta Lazkao Txiki. Aipatu bestalde, jaialdia girotuz, Tapia eta Leturia trikitilariak, JR Galarraga txiste kontalaria eta sagardoa barra-barra.

antzerkia

AEK-k Kontrabajoa Bilboaldean

Bilboko A.E.K.ren eskutik joan den astean hasitako antzerkialdiari jarraipena emanez, baita aste honetan ere, "Maskarada" taldeak Patrick Suskind-en "Kontrabajua" izeneko antzeslanaz osatutako muntaia tauletara eramango du. Mikel Martinez-ek bistaratzen duen antzeskizun honen lekukoak, besteak beste, honako plaza hauek izango ditugu: urtarrilaren 30ean, astelehenez, arratsaldeko 8etan hasita, Irako euskaltegia. Biharamunean, hilak azkena betetzerakoan eta arratsaldeko 6etatik aurrera, Aresti euskaltegiari egokituko zaio txanda. Otsailaren 2an, ostegunez, Indautxuko A.E.K.n arratsaldeko 6etan hasirik; eta azkenik, Abusuko A.E.K.an, datorren ostiralean, hilak 3, ilunabaraldeko 8etatik aurrera. Ikustekoa ikasleentzat ez ezik edozeinentzako zabaltzen da.

zinema

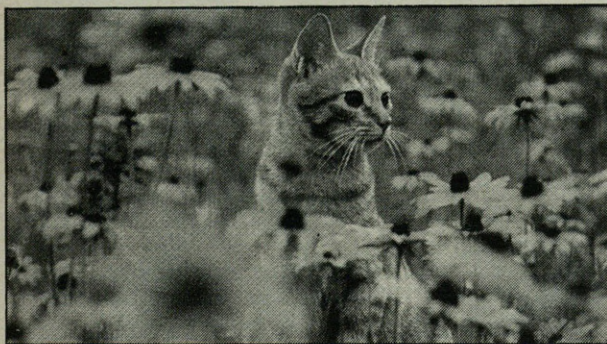
Abangoardia Bilbon

urtarrila

30 Bere berezko bertsioan eta gaztelerazko azpitituluekin, astelehen honetan Bilboko Fas zine klubak Lauri Anderson zinegile eta abeslari iparramerikarrak 1986. urtean zuzendu eta antzeztutako "Home of the brave" izenburuko filmea pantailara emango du. "Los Modernos" izenburupean urtarrian zehar eraturako zine zikloa isten duen zinta honek Lauri Andersonen ikustentzukizun bat, bestea beste, aurkezten digu; non frantseseraz, gazteleraz, japonieraz eta ingeleserazko kantak azaldu ez ezik, rock, jazz, dantza klasikoa eta garaikidea bistaritzen baitzaigun. Esan gabe doa filme hau ez dela gehiengo bati zuzendutako proposamena, berrikuntza eta abangoardia zaleez jositako ghetto bati baizik. Filme honen pantailaratzea San Bizente kaleko aretoan arratsaldeko 7,30etatik aurrera izango dugu.

Gary Cooper.— Donostiako Antzoki Zaharrak Gary Cooper aktore iparramerikarraren filmografiari eskainitako zikloko azken apurretan bagaude ere, aste honetan, otsailaren lehenan hain zuzen, asteazkenez,

Howard Hawks-ek 1941 urtean zuzendutako "Bola de fuego" izeneko filmea berezko bertsioan, gaztelerazko azpitituluek, ikusteko aukera izango dugu arratsaldeko 20,15etatik aurrera.

Zarautzen pare bat

Dagoeneko Zarauzko Zine Klubakoak martxan ditugu Zarautzaldeko zinemasaleak aspertu ez daitezen. Izan ere, joan den astean, zine klub honek urratu egin zuen aurtengo zinemaldia. Aste honetarako berriz, otsailaren 2an, ostegunez, egitarau bikoitza iragartzen digute arratsaldeko 10,15etarako. Batetik Pablo Berger bilbotarrak zuzendutako "Mama" izeneko laburmetraia (10 min.) emango da pantailara. Zinta labur honek Bilboko Zinemaldiko azken edizioan, saria eskuratu ez ezik, tamainako arrakasta jaso zuen. Aipaturako pantailaraketa ostea, Alan Rudolph-en "The moderns" izenburuko luzemetraia bistaratuko da gaztelerazko bertsioan. Filme honen mamiak, Keith Carradinen aktorea dugularik, mende honen hasieran Pariseko giro modernista azaltzen digu bertara joandako iparramerikar margolarien zenbaiten lekukotasunaren bitartez. Emanaldi hau Zarauzko Modelo zinematokian izango dugu aipaturako orduan.

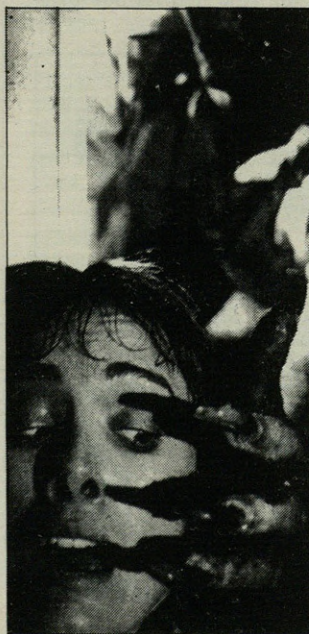

Mendi Zinema Zikloa.— Jadanik, Mendizale eta zinemasalaren pozgarri den Mendi Zinema zikloak zabaltzen ditu bere ateak. Aste honetan hain zuzen, eta Gipuzkoan zehar eman beharreko dozena erdi pantailaraketako lehen emanaldia izango delarik, Donostian bost egunez ikusgai izango dugu zinemaldi hau. Eguerdia jota, arratsaldeko 5,30 eta 7,30etan eta arratsaeko 9etan Aurrezki Kutxa Munizipalaren Kultur Aretoan izango ditugun ikustekoak honako hauek izango dira: Astelehenez, hilak 30, D. Ducroz-en "Nora zoaz Basilio" gaztelerazko bertsioan. Biharamunean, hilak 31, batetik "Bobsleigh" izeneko zinta laburra eta bestetik P. Duponten "Sr Goodfun", eta azkenik "Pauso bat lainoetan" izeneko 19 minutuetako filmea. Otsailaren lehenan, Ch. Halotel-ek lau minutuz osatutako "Subculture" izeneko batetik, eskia gaiaz zientzia fikziozko filmea den "The time machine" izeneko besteetik eta amaiera gisa M. Torend-en "Monomania". Otsailaren 2an, ostegunez, Torend beraren "Big Bosses", Witiz-en "Power vlide" eta Torend omnipresentearen "The whit spirit". Azken egunean, hilak 3, L. Lansburgh-en "Planeadorea planeadorearen aurka" batetik, Toren den "Runn d'enfer" eta amaituz P. Aubertel-en "Canon surf II". Pekatua ez agertzea.

Agur Hitchcock

urtarrila

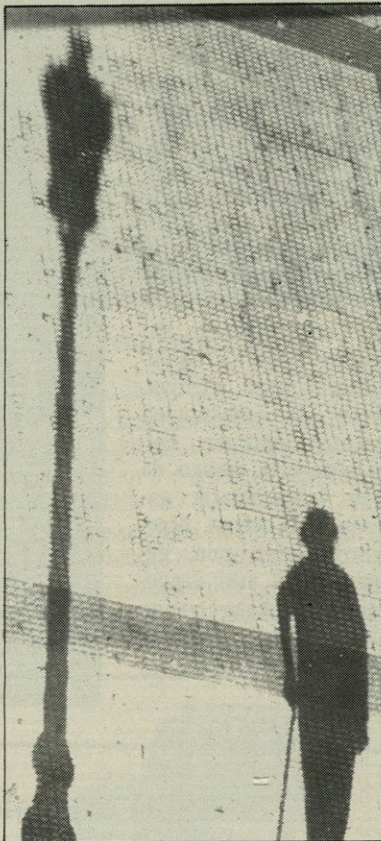
29 Urte berriarekin batera hasitako zine zikloari amaiera emanez, Azkoitiko Gaztetxeako Zine-Klub Taldekideek igande honetan pantailaratuko dute Alfred Hitchcock maisu britainarraren azken filmea. Hain zuzen ere, arratsaldeko 8,30etan hasita eta Azkoitiko Kultur Etxean "Zorabio" izeneko filmea gaztelerazko bertsioan ikusgai izango dugu 150 pztaren truke.

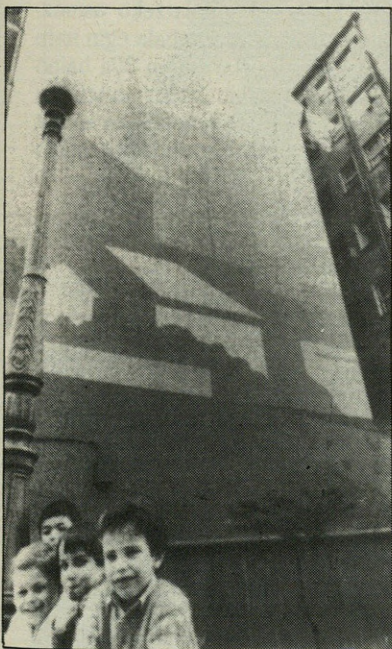
arte

DEUSTU ETA
SESTAON

Angel Alexandre Aeskultorearen lanaz osatutako bilduma bat "La fundición" erakusgela destuarrak bistaratuko du otsailak 9 eduki arte. Baita Deustun ere, baina "Arte nativa" arte galerian, Jon Roman-ek bere lanak aurkeztuko dizkigu datorren osteguna arte, otsailak 2. Komikiak bestalde ditugu Sestaoko udalaren aretoek eskaintzen digun ikustekoa, hain zuzen ere, Portugaleteko III. Komiki Lehiaketan sari nagusiak eskuratu dituzten lanak.

LOPEZ GOE-
NAGA LOPEZ

Ande batetik Donostiako Oken-do kultur etxean Elene Lopez Garcíaren lanez ostutako erakusketa astelehen honetan, hilak 30, zabalduko da. Eduardop Lopez-ek bestalde, Bilboko "Andreu" arte aretoan, bere lanak bistaratuko dizkigu otsailaren 4a arte. Azkenik, eta Donostiara itzuliaz, bertako "16" galeriak Jose Luis Goenagaren lanez burututako margo bilduma hilaren 3a arte, ostiralez, ikusgai izango dugu.

ikastaroak

●Barnetegiak AEK-n.—

Urtero gertatzen ohi de bezala, aurten ere AEK-k barnetegi sorta bat antolatu du, bertak maila guztiak eskeiniko direlarik. Lau lekutan izango dira barnetegi hauek: Igorre, Etxarri, Errigoiti eta Lekeitio. Barnetegietan eskeiniko diren ikastaro hauetarako matrikula egiteko epea otsailaren 10ean bukatzen da, beraz oraindik garaiz hago. Matrikula egin edo informazio gehiagojaso nahi duzuenok, helbide edo telefono hauetara jo dezakezue: ArabanE-rreke Katolikoak 15, 288922 tlf; Bizkaian- Diputazio kalea 3, 4241710 tlf; Gernikan- Santamaria kalea, 6853596 tlf; Nafarroan, Konpañia kalea 25, 220213 tlf; Gipuzkoan- Diputazio kalea 3, 471935 tlf.

●Hiria eta agindutako

lurra.— Bergarako UNEDeko historia sailak antolatutako "Hiria eta agindutako lurra" ikastaroaren barruan, aste honetan, urtarilaren 28an hain zuzen ere, Bartzelonako unibertsitateko irakaslea den Miguel Morey "Klasikoak gaur" gaia

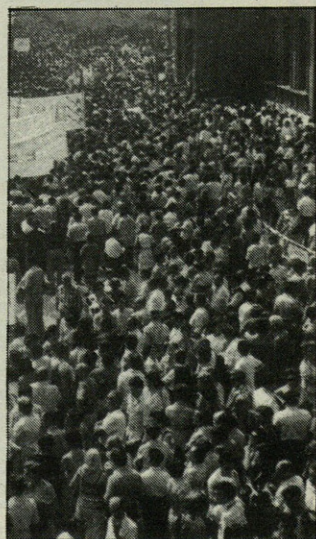
aztertuko du. Otsailaren 4an, Murtziako unibertsitateko Antonio Campillo izango da hizlari bezala arituko dena, aztertuko duen gaia "Aion, Kronos eta Kairos: denboraren kontzepzioa Grezia klasikoan" izango delarik. Aipaturiko bi larunbatetan, goizeko hamarretan hasiko dira ikastaroak, eguerdi bitartean luzatuko direlarik.

ihardunaldiak

Lemoizera
martxa

urtarrila

29 Igande honetan izango da Eguzki talde antinuklear eta ekologistak antolatutako martxa, Plentziako Astillero plazatik aterako delarik. Ibilaldi honen helburua, zentral nuklearra behin betirako gelditzea da, bertan parke natural bat egitea proposatzen delarik. Ibilaldi honetan parte hartzeko asmoa duzuenok, informazio gehiago nahi izanez gero, zuen inguruan Eguzkik duen taldera jo dezakezue.

lehiaketak

□ **Argazki lehiaketa Donibanen.**— Donibaneko herri eskolak antolaturiko kultur astearen barruan, argazki lehiaketa bat jokatu da, bertan nahi duten argazkizaleek parte har dezaketelarik. Argazkien gaia honako hau izango da: "Gizakia bere era guztietan". Bi atal esberdin bereizi dituzte antolatzaileek: txuri-beltzean bata eta koloretan bestea. Argazkiak 30x40 zm.tako kartoi edo kartulinan aurkeztu beharko dira, argazkien gu-

txieneko neurria 13x18koa izan beharko dutelarik. Argazkiak, atzekaldean ezaugarria eta izenburua dutelarik, sobre edo estalki batean bidali behar dira, ezaugarriak kanpoaldean idatziz. Honekin batera beste sobre batetan egilearen izena, zuzenbidea eta telefonoa, argazkien izenburuekin batera, idatzi beharko da; guzti hau honako helbide honetara igorri behar delarik: "Donibane" herri eskola- J.J. Otaegi z/g. Pasai Donibane.

□ **Pankarta lehiaketa.**— Herri artea eta euskara bateginik datozkigu honako honetan Pasai Antxoko Euskal Herrian Euskaraz taldearen eskutik. Izan ere, hil honen 28rako iragartzen bait dute pankarta lehiaketa hau, "euskara" gaitzat hartuta. Ekitaldia 4etatik 7etara izango da. Pankartak herriko zumardian egingo dira, eta bertan parte hartu

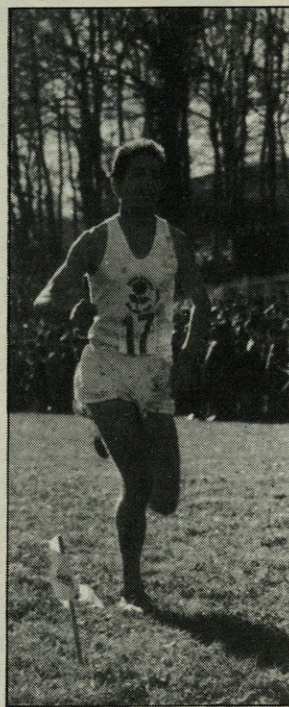
nahi dutenek bertara agertu besterik ez duteegin behar; materiala, plastikoa, pintura, brotxak...antolatzaileen esku geratzen bait da. Epai-le talde batek pankarten balore estetikoa zein mezua neurtuko dute, ondoren zenbait sari banatuko direlarik. Eginiko pankartak herriko tokirik ikusgarrienera ipiniko dira erakusketa moduan.

kirolak

Zornotzako krosa

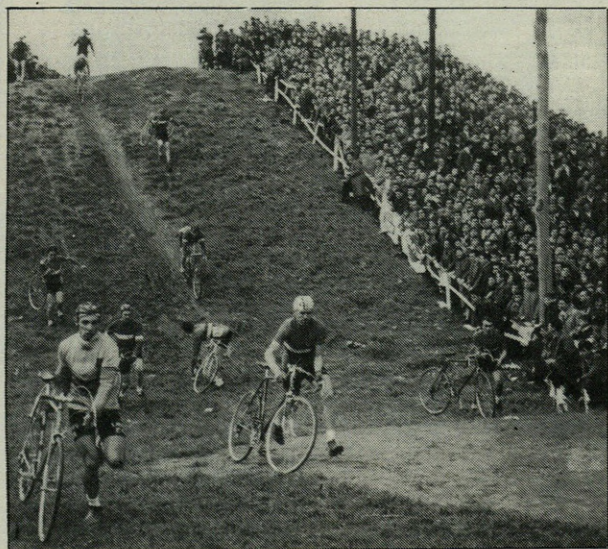
otsaila

5 Donostia, Elgoibar, eta Lasarteko krosen ostean, igande honetan Zornotzako krosa jokatu da, bertan ere partaidetza bikaina ziurtatzen delarik. Gainontzekoak bezala tradizio luzea Bizkaiako laisterketa honek, eta urtero urtero bai partaidetza eta bai ikuslegoen kopurua handitzen doaz. Umeen, gazteen, zaharren eta emakumeen laisterketen ondoren helduen laisterketa izango da goizeko laisterketarik garrantzitsuena, bertan, etxeko korrikalariez gain, nazioarte mailan aski ezagunak diren korrikalari frango arituko direlarik, besteak beste, Keniarrak, Ingelesak, Portugesa...

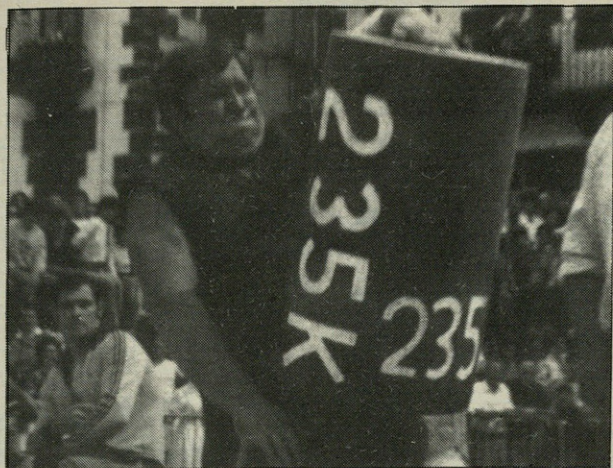

Ziriakori omenaldia

Oraindik omenaldiaren eguna zertxobait urruti baldin badago ere, adierazi beharra dago Txorierri eta Busturriako zonaldeak omenaldi bat eskeini nahi diotela Arrate irrati-ko lokutorea den Ziriakori. Egitaraua antolatzeko asmoz, bertan parte hartu nahi duten kirolariei dei zabala egin nahi diete antolatzaileek, prest daudenak urtarilaren 30a baino lehen telefono edo helbide honetara jo behar dutelarik: Mungiako Aketxe taberna, 6741840 tlf. Omenaldiaren eguna otsailaren 25a izango da, datozen zenbakietan datu gehiago eskeiniko dizkizuegularik.

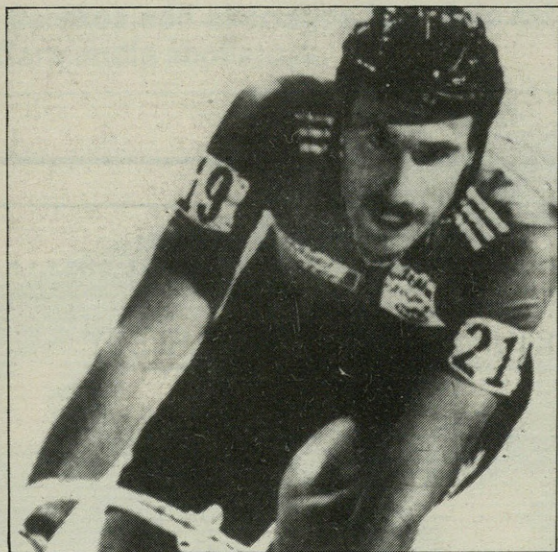

jaiak

310 kilotakoa baietz

Donostiako belobromoan jokatzeko diren Euskadiko sei orduak eskeintzen duten giro aprobetxatuz, urtero urtero Iñaki Perurena Leizarra marka hauste berri batekin datorrigu gure orriota. Kasu honetan 310 kilotako harriarekin arituko da, urtarilaren 19an ETBn 309 kilotakoa jaso ondoren. Azken bolada honetan marka ugari hautsi ditu harri-jotzaile nafarrak, bere muga oraindik ere oso urruti ikusten dugularik. Beraz, laguntza ugari beharko ditu Leizarrak Donostiako saioan, hurrengo batean 311 kilotakoa altxatzeko asmoa duela iragarri nahi baldin badugu behintzat.

Euskadiko sei orduak.— Lehenengo astean iragarri genizuen bezala, otsailaren 4an jokatuko dira Donostiako belodromoan txirrindularitzako Euskadiko sei orduak. Lehenengo astean iragarritako Freuler-Cabesteny bikoteaz gain, dagoeneko beste izen batzuen berri ere badugu: Roman Hermann-Golz, Clark, Doyle, Tourne, De Wilde...hauekin batera etxekoak arituko direlarik. Txirrindulariek eskeinitako festaz gain, ekintza frango izango dira egun berean, besteak beste, herri kirolak, abeslariak, bertsolariak fanfarreak... Sarre-rei dagokienez, salmenta azkar doala jakin dugu, hauek Donostiako belodromoan bertan eskuratu daitezke larrik, bukatu bitartean behintzat.

Ihauteriak.— Gure orriotan Euskal Herriko herri guztietan zehar ospatzen diren ihauteri guztien berri ematerik ez baldin badugu ere, hauen aipamena egitea ezin bestekoa da. Hiriburuetan ospatuko diren jaietaz gain, herri txikietan zehar benetako tradizioari heltzen dioeten jai giro ugari sortuko dira, hots, Tolosa, Lantz, Ituren...Beraz, Santo Tomas, gabon jaiak, kaldere-roak eta gainontzeko festen ostean, udan izango diren ospakizunen zai, berriro ere jai giro alaitua izango da gure kaleetan zehar.

mendi ibilaldiak

- Alaitz:** Ireber mendira egingo dute ibilaldia Tafallako mendigoizaleek urtarilaren 29an, Arrarasetik itenda.
- Murrukixo:** Arretxabaletako Murrukixo mendigoizale elkartek Basobaltzera egingo dute irteeraldia urtarilaren 29an, 799374 tlf.
- Lagun Onak:** Gipuzkoako itzuliko 8. etapa egingo dute urtarilaren 29an Azpeitiarrak, Otzaurte-Lizarrusti bira hain zuzen, 812025 tlf.
- Irungo mendizaleak:** talde honetako partaideek, Zugarramurdi-Etxalar ibilaldia egingo dute urtarilaren 29an, 612919 tlf.
- Tabira:** 28 eta 29ko aste bukaeran Candanchura egingo dute irteeraldia Durangarrak, 6813432 tlf.
- Juventus:** Bilboko mendigoizale hauek, Barrio-Cueto-Mota-Sobron bira egingo dute urtarilaren 29an.
- Anaitasuna:** Nafarroako mendigoizaleek Leire-Arangoitilunbier bira egingo dute urtarilaren 29an.

Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen

BATZARRE NAGUSIA 1989

Urtarrilaren 28an (larunbata)
Arratsaldeko 5,30etan
Hernaniko «Sandiusterri» zaharren egoitzan

Sarrera irekia joan nahi duen edonorentzat.
Boza eta boto eskubidea bazkideek bakarrik izango dute.

EUSKAL HERRIKO BERTSOLARI ELKARTEA

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA: MUNDAIZ BIDEA, 8 acc. 20012 DONOSTIA

Ataungo heriotzeak direla bide, abokatua inpotente sentitzen da

«Akusatuok defentsarik ez dute»

Egunotan hiru atxiloketa burutu ditu Ertzantzak Gipuzkoako Ataunen. Gazteoi, Pello Arratibel, Mikel Barandiaran eta Carlos Goikoetxeari, bi heriotze eragin zituen barrikadaren egile izatea leporatzen diete. Juridikoki hiru gazteok jasan duten egoera Madrileko «Entzutegi Nazional»ekoaren parekoa edo okerragoa izan dela salatu berri du Begoña Garmendia abokatuak.

Afera honetan interes politiko bereziak daudela salatu dute zenbait herritarrek.

Azaroak 28an trafiko istripu batez Jesus Nazabal eta Isidro Etxaniz hiltzen ziren Ataun herriaren sarreran kokatu zen zuhaitz enborrez osaturiko barrikada baten kontra talka egin zutenean; barrikada hau, egun haietan euskal preso politikoak Estatu frantseseko espetxeetako egoera salatzeko asmoz egiten ari ziren gose grebaren oihartzuna hedada zedin egina zen.

Geroztik herri honetan heriotze tamalagarri hauen kontrako hainbat ekintza suertatu da, hala nola heriotze hauek eragin zutenen kontrako mozio baten onarpena, bakearen aldeko manifestapen baten gauzatzea eta abar.

Abokaturik gabeko deklarapena

Ekintza hauezaz gain, Ertzantza bere ikerketak egiten ari zen eta hile honetako 11 eta 12an aipatu hiru ataundar hauek atxilotu ditu. Aidanez, egun hartan barrikada horretatik bueltan zetozela ikusi omen zituela aitortu du herritar batek.

“Madrileko ‘Entzutegi Nazional’ekoaren pareko edo okerragoko tratamendua izan dute Tolosako epaitegian”

«Hiru gazte hauek istripua suertatu ostean, beste zenbait herritar bezalaxe, barrikada kokatua zegoen lekura joan zirela aitortu dute Garbiñe Biurrun epailearen aurrean, ertzainekin mintzatzen izan zirelarik» dio Begoña Garmendia abokatuak. «Baina hasieratik atxiloteta hauek ez dira normalki ematen diren prozedura beretik joan; Ertzainak Pello Arratibelengana joan zirenean istripuaren atestadua osatzeko zenbait deklarapen behar zituztela eta, gazte honek eginiko galderei erantzun zien. Ez zitzaion inolako momentuan adierazi —jarraitzen du— deklarapen hauek epailareari aurkeztuko zizkiotetik, ez eta abokatu bat izatearen eskubidea zuenik».

Atxiloteta hau urtarrilak 11n gertatu zen eta biharamunean, beste bi lagunak, bata etxean eta bestea lanera ziholarik, atxilotu zituen Ertzantzak. Berehala hiru hauen inkomunikazioa luzatu zuen polizia erakunde honek eta Arratibel epailearen aurretik pasa ondoren, honek Martutenen giltzaperatzea erabakitzen du inkomunikazioak jarraitzen duelarik. Beste biek Ertzantzaren bausean deklaratu, epailearen aurretik pasa, eta egoera berean Martutenera ere daramatzate.

«Tramite legalak baina zalantzazkoak»

Abokatu honen ustetan, akusatuari leporaketaren berririk eman gabe galdaketa egiteak prozesoa zein eratan eman den adierazten du; «legeak bost eguneko inkomunikazioa onartzen du eta honen ondorioz, atxilotuari ofiziozko abokatua edo berak nahi duena aukera dezakeela azaltzen bazaio ere —honela tramite legalak betetzen dira— ez zaio informatzen senitartekoei abokatu bat aukeratu diotetik. Garbi adierazi nahi dut 'asistencia letrada' delakoa bete dela, baina defentsarako eskubidea ez zaiela errespetatu ere bai». Inkomunikazioarekin batera, epaileak sumariopeko sekretua luzatzen du eta abokatuak aditzera eman digunez ezin da defentsa zentzudun bat gauzatu, «nik ez dakit lekukoek zer dioten, familiakoak abisatu behar izan didate inkomunikazioa kendu diotela... Modu honetan, gisa honetako akusazio larrien aurrean, gazte hauek defentsarako garrantia handienak behar dituztenean, tamalez, juxtu horren aurkakoa gertatzen ari da» salatu du Garmendiak eta «sekretismo hau hain neurri gabekoa da, Ertzantzak edozer gauza egin dezakeelaren beldur naizela. Honela, nahiz gazte hauen abokatua izan, defentsarik ez dutela adierazi beharra daukat».

Abokatuaren ustetan 'Entzutegi Nazional'a ezerezatu beharreko epaitegia dela maiz aipatzen bada ere, Garbiñe

“Honelako akusazio larrien aurrean, gazte hauek defentsarako garrantia handienak behar dituztenean, horren aurkakoa gertatzen ari da”

Begoña Garmendia abokatua.

Biurrun epailea Madrilekoak baino zorrotzago jokatzeko ari dela dio; «Madrileko 'Entzutegi' berezi horretan epailearen aurretik pasa ondoren inkomunikazioari gutxitan eusten bait zaio, baina kasu honetan Martuteneko espetxera honelaxe joan dira eta Euskal Herriko epaitegietan honelako adibideak mini-

moak dira. Hala ere, atxilotuak izan diren momentutik inkomunikatuak izan direla ere, ez dago zalantzarik».

Abokatu hau defentsarako izan dituen oztopoez kezu da, «eskuarki, edozein kasutan, atestatua burutu duten poliziekin hitz egin ahal daiteke, hori legekoa da, baina kasu honetan ere hori ukatu egin didate, polizia horiek Tolosan zeudela, gero Beasainen eta honela. Inpotente sentitu erazi didate. Nik konbentzimendu osoa daukat, hiru ataundar hauek errugabe direla eta askatu beharko dituztela, baina gero zer gertatuko den ez dakit» erantsi digu.

«Errepresioa gehitzeko urrats kualitatiboak»

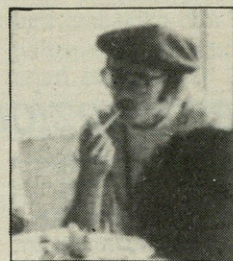
Egoera honen zergatia aztertzerakoan, Ataungo Amnistiaren Aldeko Batzordeko kide batek zenbait interes politikoren pean egon daitezkeen arrazoiak aipatzen ditu, istripu triste hura gertatu zenetik Eusko Alkartasuna eta Euskadiko Ezkerra errudun batzuren bila bait dabilta, «norbaiti leporatu nahi dizkiote bi heriotze horiek eta atxiloteta hauek hasiera besterik ez dira». Errepresioaren kontrako erakunde honetako partaidearen ustez, epaile eta Ertzantzaren jarrerak bi eratako ataundarrak bereizten dute, «alde batetik, 'presunción de inocencia' ezertarako kontutuan izan ez dutenez, ondorioz, ataundar abertzale guztiak errudun izan gaitezke eta talde polizial honek herriko asanblada informatiboaren kontra kargatzeak inolako zentzurik ez zuenean kargatu zuen».

Bestalde, aipatu bi alderdiendien jarreraz mintzatu zaigu, heriotzeak gertatu ondoren egin zen mozioa plenoan tratatu zela adieraziz, eta gai bera dela bide, atxilotetak tratatzeko mozio parean onartu ez zela salatuz, «lehen mozioa 14ean aurkeztu zen eta ez zen plenoan tratatu eta bigarren saioa 19an egin genuen amaitza berarekin, horregatik bi eratako ataundarrak kontsideratzen dutela adierazi dizut lehen ere; enfrentamendu zibila bilatzen dute, hitz batez» erantsi du.

Eta hiru gazteoi Martuteneko espetxeko inkomunikazioa altza zaienean izandako bisitariak aditzera eman dutenez, Ertzantzaren jokaera atxiloteta normal batena izan da, «hotz eta gose izan direla, eta ohol ez-eroso baten gainean etzan direla kontatu digute baina, bestela ez dute kexarik azaldu».

Hilabetetarako sekretu peko sumario hau egunotan burutzen ari dira, lekukoak deituz eta, bide batez, Ertzantzak istripua izan zen leku berean frogatzen ari gaituz.

N.ARRASTOA

Allande Sokarros, Iparraldean atxilotua

«Abertzale izaitea, errudun izaitea bilakatzen ari da»

ARGIAko kolaboratzaile dugun Allande Sokarros atxilotu du poliza frantsesak. Berriak ez gaitu ezustean harrapatu, berak bertan urte bukaeran idatziriko eskutitzan Ipar Euskadin jasaten duten egoera bortitzaren berri ematen bait zigun. Honelaxe hasten zen idatzia "edozein aitzakirekin, abertzaleak espetxeratzen dituzte. Pariseko gaixtagin elkarteak, Euskal Herriari sekulako erasoak egiten". Guk bere eskutitza idaztea erabaki dugu, Allanderen eta beste hainbaten egoera salagarria agerian uzteko asmoz.

«Abenduaren 13a, goizeko 8ak. «Police Judiciaire»ko zakurrak, Xuberoa eta Baxe Nafarroaren arteko mugatik hurbil kokatua den Arüe-ko etortzen ziren eta eskola goikaldean aurkitzen den apartamenduko ateari joka hasten. Bizitoki hontan egoiten dira Beñat, Espil, Xuberoako gau eskolako langilea, Maite Etcheberria bere laguna, Ortzaizeko ikastolan irakasle dena eta bere hamaika hilabetetako haurra, Elorri.

Ordu berean ere, beste poliza gizon batzuek lau atxiloteta gehiago burutzen zituzten Baionak aldean, operazioe guzietz hauek lotuak zirela, bezperan —astelehen arratsean— Baionan gertatu zen Lucienne Fourcade, IK-ko sasitarren harrapatzeari.

Gurasoak Parisen haurrak umezurtz

Etxea azpikoz gora miatu ondoren, PJ-koek Beñat, Maite baita ere Elorri, Baionako beren egoitzarat eramaiten zituzten galdaketak egiteko xedean. Haurdun bikote honen atxilotetaz, azkenean, argibide batzu emaitera onartzen zutelarik, ganore gabeko aitzaki batez baliatzen ziren poliza gizonak, baizik eta Beñaten berebela igande arratsean (abenduaren 11) Baionan ikusia izan zela, zakurrek barrandutzen zuten toki batean. Hori bera eta besterik deus ez! Harritzekorik bada, zinez, ikusiz nola afera guzti hori poliza gizonak erraiten gauza batean oinarritzen dela, froga izpirik

agertu gabe. Harrigarria bai... Baina ere Ipar Euskadiko gaurko egoeraren adierazgarria, gisa guziz.

Gaur egun Ipar Euskadin, edozein abertzale atxilotua gerta ditake, poliza gizon, jendarme, PAF ala beste zakur mota batek erraiten balin badu han edo hor ikusia duela, bezperan, aste bat aintzin edo berdin ere hilabete bat lehenago!

Hau bakarrik aski da zakurren eskuetan lau egun atxikia izaiteko eta gero Parisera eramana eta han espetxeratua

Abertzaletasunaren apurtzea legezko delarik...

Abertzaletasunaren zampaketa sekulako maila iritsia dugu Ipar alde hontan eta Frantses estadoko justizia agintea, jokabide hits horren bultzagile lehenetarik dugu.

Europako erresumen artean, Frantziako justizi agintea betidanik atzerakorrena bezala agertu da eta azken urte hauetan —berezik, 1986an, 'lege antiterrorista' delakoa argitaratua izan denez geroz— gauzak makurtuz baizik ez dira joan.

Bidegabeko lege honek, izugarritzko podereak eman dizkie Michel Legrand eta beste epaile batzueri, abertzaletasunaren apurtzea dutelarik beren eguneroko eginkizuna, nola ere ogibidea.

Helburu politiko hori lortzeko, legezko justizia baten arauak oso zangopilatatuak aurkitzen dira, gaurregun, froga gutienik

gabe ere abertzale bat hilabete multzo batez kobazuloan sartuak izaiten ahal bait da. Nat Cazané-rem kasua azkenik hor dugu lekuko, mutil hau urte batez preso egon bait da, azkenean auzi bidez xuritua izaiteko.

Parise alderat urruntzearekin ere argi da euskal preso politikoen nortasuna suntsitu nahi dutela, bewren ingurumen, lagun eta senidetarik ahal bezainbat moztuz. Gainerat espetxeetan jasanaraziak zaizkien neurriak, gizatasuna zapaltzen daukaten eguneroko tiranokeriak dira (jakin behar da Frantses estadoan baliatzen diren presondegi baldintzak Espainiar erresumakoak baino askoz ere gogorra-goak direla).

Gaixtaginek oro, bat egin dezagun

'Gaixtagin elkarte baten partaide'... Hara zoin den, gaur Ipar Euskadin, leporatua izaiten ahal zaizun akusapena, euskararen alde, nola ere ekonomia bide berri baten bultzatzeko, gazteriar etorkizun bat eskaintzeko Herrian edo laborantza ttipia itotzerat ez uzteko borrokatzen bazira soberarik.

Abertzale izaitea beraz, errudun izaitea bilakatzen ari gero eta gehiago. Holako egoera larri baten aurrean, aterabide bakar bat da ageri: gero eta gaixtagin gehiago izaiten gaitzen...

Presoeri elkartasuna erakustea biziki gauza ona da eta behar beharrezkoa zaie.

Alabaina, helburua ez bait da, baizik eta espetxe zikin horietarik ahalaz laisterren atera daitezen, Borroka sail edo eremu guzietan ttanttoak irabazteari ekin behar diogu.

Herriaren baitan kontzientzia hedatuz, gureak diren egiturak beti indartuz, hauteskundeetan ere gure bidea urratuz, horiek guziaz ditugu moldeak, Parisek lepo inguruan ezarria daukun sokaren korapiloa desegiteko.

ALLANDE SOKARROS

Autodeterminazioa eta Bakea helburu

Zerbait mugitu da Aljerian negoziaketaren ildotik

**Aljerren Madrilgo gobernuaren ordezkariekin izandako elkarrizketaren eta hartako fruituen berri emanek jakinera-
zi du Euskadi Ta Askatasunak bere bi hilabetetako tregua.
Madrilgo gobernuak ere nahiko argi aitortu ditu. Aro berri
bat irekitzen da Hego Euskal Herrian, itxaropenez eta in-
kognitaz betea.**

Hamabost egunetako treguak ETAre-
n broma baten itxura zeukatela adie-
razi zuten politikariek —Xabier Arzallu-
zek, adibidez— ez dute asmatu. Baina
Madrilgo egunkarietan Gonzalezen Go-
bernuak ETari tregua motz hori luza-
tzea eskatzen ziola idatzi denean sinte-
tsi egin dutenek arrazoina atera dute,
dena intoxikazio hutsa zela uste zute-
nen aurrean.

Aspalditik datorren prozesoa da, eta
azken denboretan bi aldeetatik arazo-
a desblokeatu nahi bat igerri zen. Bere
burua «Militar» kontsideratzen duen
erakunde batek tregua unilaterala buru-
tzea urrats oso inportantea izan da.
ETak berak joan den igandeko —urta-
rrilak 23— agirian adierazi duenez,
joan diren asteetan Aljerian gertatutako
enkontru ofizialetan «aurrerakada posi-
tibo bat eman da gaur arte ia ikutuezi-
nezkoak ziren zenbait gaitan».

Zuhurtzia beharrezko denean

Itaki Esnaolak azken agiri honetako
egoera duela urtebetekoarekin pareka-
tu du: tregua eskaintza batetik, harre-
man batzuk edukiak, Ajuria-Eneako hi-
tzarmena... «Aukera hura pikutara joan
zen, funtsean PSOEn borondate falta
zela medio, eta hemen aurkitzen gara,
Revillarena eta beste hainbat gauza
gertatuta, aukera berri honekin». Zu-

**Hari bihurri bezain hauskor batez
hasiko dira elkarrizketa politikoak.**

hurtiaz jokatu behar dela dio, ordea,
abokatuak, eta diskrezioa litzatekeela
konplikaziorik betea ageri den bide hau
zerbaitetan mamitzeko modurik onena.

Hori dela eta, Esnaolak ez du garran-
tizkotzat jotzen zein arrazoinak era-
man dituzten bi mahaikideak enkontru-
ra. «El Correo Español»eko Vicente Co-
parentzako, frantsesen presioa, aljeria-

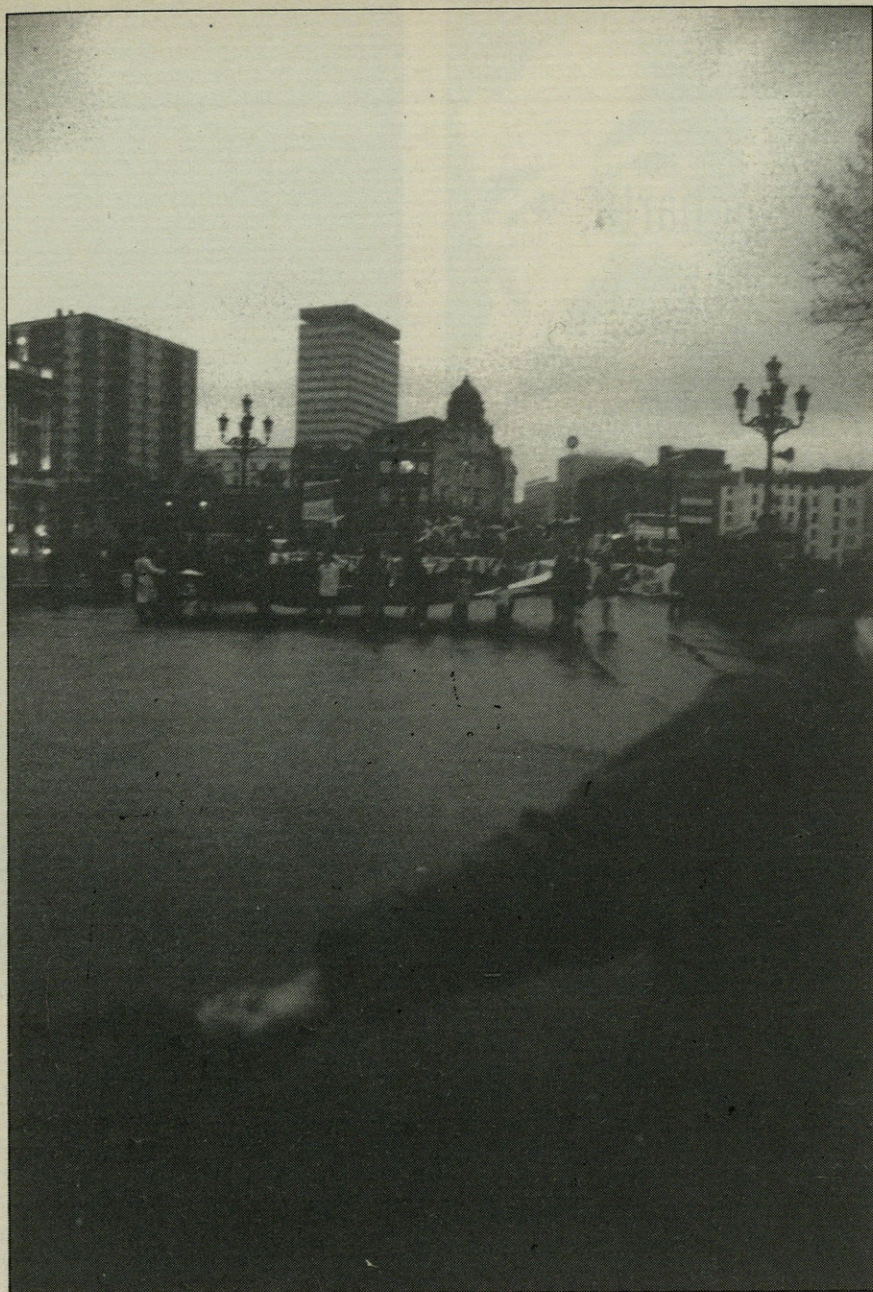
rrek joan den udazkenetik ETako buru-
kideei sartu dieten presa eta azkenaldi
honetan erakunde armatuak jasandako
erasoak. «Egin»eko J. Iratzarrentzako,
aldiz, PSOEk Europatik dituen presioak
eta azkenaldi honetan ugaritu diren isti-
lu sozialak dauzka bultzaka. Esnaolak
«hor ere botikan bezala denetik egongo
da» esanda, mahaia berari eta bere
etorkizunari eman nahi dio garrantzia,
horretara bakoitza nola iritsi den dispu-
tan aritzeari baino.

Arazo ugariren artean baina piskana-
ka ETaren eta Madrilgo aginteen arte-
ko negoziaketaren posibilitatea gorputz
hartuz doala konfirmatzen da azken as-
teotan. Erakunde armatuaren agiriaren
tonu «berria» azpimarratu da, baina hor
ageri dira elkarrizketarako egutegiari
eta solaskideei buruzko zehaztasunak
ere, eta inork gutxik espero zuen hola-
korik.

Soluzio majikorik gabeko prozesu bihurria

Egoeraren argitzaila diren xehetasun
ugari ematen ditu ETaren joan den
igandeko agiriak. Hasteko, jadanik to-
paketa bat eman dela Aljerian, eta to-
paketa ofiziala. 1987tik ez zen holako-
rik gertatzen. ETak, hor hitzegindakoe-
tatik, Gobernu espainiarrean «deshiela»
bat ikusi du, bere jarrera ohizkoei uko
egin gabe elkarrizketarako bide berriak
bilatzeko eta gaia bideratzeko jarrera.

Topaketa horiek torpedatzeko, tre-
guako 15 egun horietan ezagutu diren
maniobra aipatzen dira ondoren agi-
rian, holakorik berriz ez gertatzeko
itxaropena azalduz. Oztopen gainetik,
ordea, elkarrizketan segitzeko oinarri-
ko akordioa erdietsi ahal izan da, baina
horien benetako neurria azaldu nahi du

Bilbon konbokatoria-indar handia erakutsi zuen Herri Batasunak berriro ere.

ETak bere agirian. Erabaki hau «onartu baldin badugu, horretarako beharrezko baldintza minimoak ematen zirelako izan da. Baina ez dugu inor engainatu nahi; ez ditugu inoren espektatiba gezurrezkoak edo soluzio majikoak haizatu nahi» eta gorabeheraz betetako prozesu bat iragartzen du.

Badirudi, bestalde, azken aldi honetan edozein negoziaketa politikoren kontra azaldu diren indarrei —Euskal Herrikoak barne— eta Madilgo instantziei ere enbidoa jotzen dela agiri horretan. «Espero dezagun hemendik aurrera, eta gutxienez tregua garai honetan, gure Euskal Herri honen demokrazi eta subiranotasun nahiekin egoikiagoak diren beste soinuak entzun ahal izanen direla. Hemendik aurrera, har ditzala nork bere erantzunkizunak, eta batik bat Monarkiaren Estatuak».

«Elkarrizketa Politikoen Mahaia»

Datozen bi hilabeteotan Aljerian gertatu behar duten gorabeheraz xehetasun interesgarriak ageri da Euskadi Ta Askatasunaren idatzian. Madrilgo Gobernuak ez ditu horiek gezurtatu, eta Aljerian erabaki daitezkeenentzako publikotasuna eskatzen denez, badirudi horri begira gertatu direla bai Barne Ministraritzaren ukaziorik eza, eta bai «El País» eta «Diario 16»eko filtrazioak.

Mahaiaren kualifikazioa, hasteko, «Elkarrizketa Politikoen Mahaia» izango omen da, eta horretarako eguna adierazita dagoela argitzen da. Egutegia erabakiko omen da, eta eztabaidarako ETak programa politiko bat aurreratu

omen du. Elkarrizketa bakoitzaren arabera erabakiko dira solaskideak eta laguntzaileak, xehetasun inportantea. Aljeriari ematen zaio elkarrizketen egoitza eta moderatzaile izateko lanak, eta elkarrizketa mahai horren gorabeherak aldizka publiko egingo direla erabakitzen da.

Agiria irakurtzen duenari zalantzarik ere geratzen zaio. Enfrentamenduan «distantzio» bat egotea erabaki dute bi aldeek, eta justu hori zein neurritan errespetatuko den ikusteke dago. Aurreko 15 egunetako tregua benetan ETak bakarrik errespetatu zuen, eta su-eten honek frantsesak zein neurritan konprometitzen dituen ikusteke dago.

Treguaren errespetatzea, dena dela, letraren zehaztasunean baino alde ezberdinen borondatean datza, eta beste lekuetan treguekin izan diren esperientzia ugarietan —Irlandan IRAk eta Londresko gobernuak erabakitakotik hasita— probokazioak ezagutu izan dira, eta bi hilabetek horretarako nahiko denbora ematen dute.

Herri Batasuna indarrez Bilbon

Bi hilabetetako tregua hau zurrumurru hutsa zen larunbatean, urtarrilak 21, Herri Batasunak Bilbon azken denboretako manifestaldirik ugarienetako bat burutu zuenean, «Negoziaketaz Bakera goaz» lemapean. GAlen inguruko auziak direla bide eta Europako parlamentari izateagatik lehen mailako pertsonaia bihurtu den Txema Montero izan zen larunbateko izarra, pankartaren atzean Iñaki Esnaola eta Jon Idigorasen artean agertu zelarik.

Inportantea zen manifestaldi hau HBrentzako. Bere buruzagien kontra alde guztietatik lehertu diren operazioak, eta tregua batek beti sortzen duen zalantza erdian indar bat erakutsi beharra zeukan. Eta erakutsi zuen, berriro ere manifestaldiaren oihartzunari «sordina» ezarri dioten komunikabideen gainetik.

Indarra beharko du, baita ere, Herri Batasunak Autodeterminazio eskubidearen alde planteatzen duen ahalegin berrirako. ETak ere bere agirian Aljerian aurreratu daitezkeenaren mamia horretan finkatu du: «Euskal Herriari marko berri bat eskuratzea, zor zaion autodeterminazio eskubiderako eta Bakera atea izango dena». Berez, Herri Batasunaren neurrian gaitzen dituen eskaria da Autodeterminazio eskubidea. Horren banderaren alde benetan nor abiatzen den eta nola ikusiko dugu datozen hilabeteotan.

I.Z.

Ez erabiltzeko konpromezua hartu,
baina fabrikatzen segituko dute...

Potentziek arma kimikoak stopatu Parisen

Urtarrilaren 11an 149 estatutako delegazioak Parisen bildu eta aurrerantzean arma kimikorik ez zutela erabiliko aldarrikatu zuten solemneki. Beraz, eta ohi ez bezala horrelako gaian, Iparraldeko handiak ez ziren bakarrik hor: Hegoaldeko asko ere izan da presente, eta honek desarmeari buruzko negoziaketei dimentsio berri bat eman diezaieke.

Negoziaketa zailak izan dira oso. Sobietarrak eta amerikarrak ados bide zetozen, arma kimikoen erabileraren mugatu beharraz. Oraingo honetan ordea, ez zen nahikoa berek eta gaineratiko potentzia tradizionalak hori nahi izatea, arma kimikoak izan baduten edo produzi ditzaketen hirugarren munduko hainbat estaturekin kontatu beharra zeukaten. Eta denek sinatzeko moduko agiri bat elaboratu nahiak zehaztasun falta bat erakarri du dokumentu finalean.

Konferentziak erabaki deklarapen horretako lehenbiziko puntuak honela dio: «*Parte hartutako estatuak arma kimikorik ez erabiltzeko beren konpromezua baieztatzen dute, eta erabiltzen hori kondenatzen dute*». Aurrera begira beraz, ez atzera begira: Irak ez zen bere azken urteetako bonbazkatzeengatik kondenatuko.

Irak eta beste arabiarrek —Egiptok, Siriak eta Libiak ere badute tipo horretako armarik— beste arma batzuetara zabaltu nahi zuten konpromezua: nuklearretara. «Aberatsen arma» bait da hori, esaten dute, eskualdean Israelek bakarrik daukana. Ez dira baina bata bestearekin nahasi dokumentuan; aipamen bat soilik, «*desarmé orokor eta erabateko*»az. Iranek beretik Iraken kondenatu bilatu zuen, eta lortu duena zera da: sinatzaileek «*berriki eman diren biologiaengatik beren kezka sakona*» adierazi zezaten.

Munduko bi gerra bitarteko hartan

Deklarapenaren bigarren puntuan 1925eko Genèveko protokoloa gogoratzen eta berbaieztatzen zen; «*gaz itogarri, toxiko eta antzekoak eta bitarteko*

Halajbako giza txiki

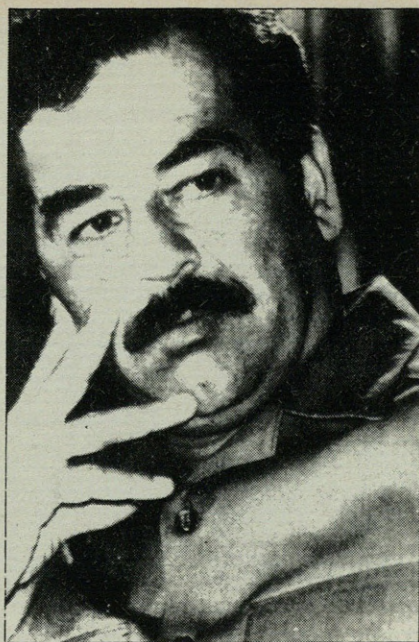
biologikoen erabilpena» debekatzen zen hartan. Irakek ere sinatu zuen hura. Espainiak ere bai, nahiz urte berean Marokoko Rif-eko altxamenduen kontra gazak erabili. Diferentzia bat bada horregatik, Genèveko hura eta gaurkoaren artean: 25ean ez zen arma nuklearrik esistitzen. Kimikoa zen lanjerosoen orduan, munduko lehenbiziko gerran eta zuzenean larogeitamar bat mila lagun akabatu zuena.

Gerra hartantxe erabili ziren lehenbizikoz masiboki kimikazko armak. Belgikako Ypres-en alemaniarrek egin saio batean 5.000 soldadu frantziar garbitu zituzten. Kloro likidoaren kupelak erabili ei zituzten. Ypres-eko hartatik dattorkio gaz horri gerora gorde duen izena: *yperita*, arruntkiago eta bariante batzuez *gaz mostaza* gisa ezagutuko dena.

Debekuak debeku, Japonen 1931an Mantxuria okupatu zuen armak kimikoez garoztatu zuen. Bergisa egin zuen Italiak Etiopian, 1935ean. Okupaturiko estatuen protestak hutsean erortzen ziren. Gero bigarren gerra etorri zen, eta hor, aliatuak batipat —Alemania ikerketetan aski aitzinaturik ibilki— gerratean barrena oso beldurrak egon omen ziren arren, ez zen apenas arma kimikorik erabili.

u du arma kimikoei buruzko eztabada.

Sadam Hussein, azkeneko sarraskien erantzule.

arma kimikoekin bat, gogoratu behar da, «ohizko» bonbak eta napalm eta fosforozkoak erabili zituzten iparramerikarrak, 15 milioi tonelada denera, munduko bigarren gerran botatakoak hiru bider; aurretik eta geroztik ere bai baina nahiko konzentratuta 1967tik 1970era bitartean.

Erresistentzia izkuta zitekeen oihana deuseztu gura zuten okupatzaileek, eta eskualde handitan guztiz erreusitu zuten, aldiberean populazioa emigraraziz biolentki: 10 milioi lagunek beren bizilekuak utzi eta herbesteratu behar izan zuten ondorioz.

Batere landarerik gabeko lurralde zabalak utzi zituzten amerikarrek, intsektuak eta arratoiak bakarrik bizi zitezkeen eremuak. Mekongeko eskualdean ziren arraietarik %10a utzi zuten soilik.

A-Luoi bailaran (Vietnamgo hegoa eta iparra bereizten zuen muga inguruetan), 30 kilometrotako lur zerrenda batean, zegoen landaretza ugaritik 1985ean oraindik baliogabeko arraseko belar ziztrin batzuk besterik ez ziren gelditzen. Hil egin ziren hango laborarien abere guztiak. Arroz, boniato, yuca alorrek basamortu bilakatu ziren —baina basoetan konzentratu ziren kriminalen eginahalak.

Vietnamgo gerra kimikoan erabilitako bonbetan, osagai bat topatzen dugu, gero ere gehienetan aurkituko duguna: dioxina, disolbente fuerte bat, italiar enpresa batek sortera zetikoa. Dioxinaren proportzioak txikiak ere ikaragarriko ondorioak izaten ditu giza gorputzaren: haren ondorioz minbizia eta haurdunaldi anormalak bost eta hamar aldiz biderkatu ziren Vietnamgo jotako herrialdeetan.

Iparaldekoen laguntzaz hegoaldekoen eskusartzea

Harezkero han eta hemen bertopatzten dugu kimikaren hatza. Portugalek erabili zuen Angolan, Etiopiak Eritrean, SESBek Afganistanen agi denez. 1980garrenen hasieran potentzia handien berrarmatze azeleratuaz hitzegiten da. Eta onartu egiten da, ez da forum nagusietan kuestionatzen bederen. Baina laster Varsoviako paktukoek eta OTANekoen gain beste zenbait estatuk iritsi dute fabrikatzeko ahala: goran aipatu arabiarrek alde bat, Indiak, Iranek eta Israelek badute jadanik (eta jaurtikigailuak ere bai), eta aurki Argentina, Brasil, bi aldetako Koreak, Cuba, Pakistan, Taiwan eta Hegoafrikak izan omen dezakete —gaz mostaza eta nerbio gazak gutxienik.

Iran-Irak gerrak ireki zuen azkeneko etapa. Alemaniarrak ibili dira batez ere Iraki behar zuen tresneriaz hornitzen. Karl Kolb taldearen eskutik *Al Ahmed 1* eta *Al Ahmed 2* konplexuak eraiki ziren, eta 33/85 zenbakidun proiektuaren barnean 17,6 milioi tonelada fosfortrikloruro helarazi ziren Bagdadera. Holandak ere, 20 tonelada potasio-floruro saldu zion Husseiniri, *Sarin* delako arma fabrikatzeko elemento funtsezkoa.

Schraeder izena zuen zientifiko alemaniarrak sortu omen zuen 36an *Tabun* arma kimikoa (*ethy-N-N-dimethylphosphoroamidocyanide* laborategiko izenez), eta berak perfekzionatu omen zuen 1939an *Sarin* hori sortuaz. *Tabun*-a baino askoz ere letalagoa dena. *Sarin* izan da Halabja hiri kurdoa bonbazkatzeko irakiarrek erabili dutena. 5.000 lagun hil bait zituzten joan den urteko martxoaren 16garrenean.

Amerikarrek zekitenez, Libiarentzako horniketak Imhausen-dik abiatu ziren.

Libiaren mamua, aitziki erraza eta merkea

Halabja, «kimikaren Gernika» izenda genezakeenak, jo du noizpait ere alarma. Baina kurdoek 1987ko apirilez salatu zuten, beren herriak kimikaz erasotzen ari zirena. Eta Iranek azken urte hauetan 252 kasu salatu dituzte. Zergatik ez zaie egundaino jaramonik egin? Frantziak eta Estatu Batuek —berezi-ki— egin omen dute presioa, Irak ahuldu zezakeen edozein neurri galerazteagatik. Horren argitan, Pariseko konferentzian entzundako humanismozko hainbat hitzek hipokresiazko kutsu gogorra hartzen dute.

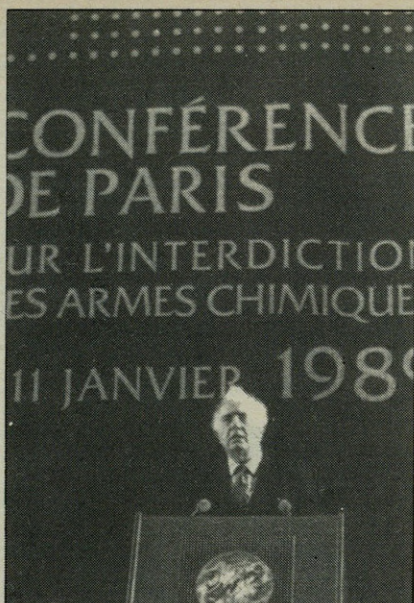
Orain asaldatzen dira munduko handikiak *lehen ere* latza zen arazo honekin. Alta bada, lehen berek zeukaten eskusiba, eta inork ez zeukan muturra sartzerik horretan. 1980an, Washingtonek 3,15 milioi dolar erabaki zituen Arkansaseko Pine Bluff-en arma binarioen planta bat eraiki zedin: armak zeinen osagaiak, banaka harturik, inofentsiboak bait dira, proiektila jaurtitzeko unean nahastekatzerakoan hartzen dutelarik indarra. EEBBek 300 mila tonelada arma kimiko dute, Vietnamen erabilitakoa sei halako.

Oxala ez balitz horrelakorik erabiliko gehiago, egiten dute hasperen munduko bakezaleek; zoritxarrez, historiak erakusten du konpromezu hauek, estatu erlatiboki txikientzat lege gerta daitezkeenak, handientzat, momentu batean, komenientzien arabera, ezerreza gerta daitezkeela.

Eta gero, zein ari da produkzio hori eragiten? Betiko potentziak. Libiako kasu entzutetsuan ere, Alemaniak dauka parterik handiena, Inhausen etxearen bidez, berak eta zeharo legalki (Amberes portutik eginik esportaketak) montatu bait du Rabla-ko *Pharma 50* izeneko planta libiar hori —gai hauetaz espezialduriko Barbuti abizeneko irakiar batek lotu omen ditu kontakto guztiak. Baina Japonen laguntza ere ezaguna da, eta Korea eta Tailandiatik iritsi dira hara eraikuntza lanean ihardundako langileak. Eta dena den, eta gainera, Libia batek produzi dezakeena txikikeria da, mendebalde zein ekialdeko potentziek sor dezaketen izugarrikeriaren ondoan.

Euskal armamentua zigorgabeki zabaltzen

Beraz hirugarren mundukoak antzematen ditugu berriz ere eskumutur-loturik. Zer esanik ez, hirugarren munduko horiek Estaturik ez baldin badute, nola bait da aktualitate trajikoa daukan kurdoen kasu honetan. Zeren eta, estatutik estatura arma kimikoak erabiltzea zaila- go izango bada hemendik aurrera, nork bere muga barnean erabili ditzan, «na-

Xeverndnadzek SESBen arma kimikoen desarme unilaterala iragarri zuen Parisen.

zioarteko» inongo paktuk ez bait du galarazten.

Kurdoak babesgabe gelditzen dira, «ez direlako esistitzen»; Parisen obserbatzaile gisa ere ez zituzten onartu. Ez-ezagutza hori dute bestalde beren problema nagusia, errotiko problema, genozidioaren problema, inongo testu horietakotan aipatzen ez dena.

Gazetara itzuliz, eta Dow Chemical enpresako langile batek esaten digunez, beren ekoizpena arrot da kontrolatzen gaitza, zeren eta produktu horiek hainbat erabilpen izan bait dezakete, eta gainetik osagaiak urtero aldatzen omen dituzte. Hoerts, Bayer, Ciba-Geigi enpresa alemaniarrek ditugu buruan (Rhin partean oso bilduta), orobat Dow Chemical bera, sozietate anonimoa dena eta «*juduen esku dagoena*» (izenik ez argitaratzea gurago duen langile-ohiaren hitzetan). Azken enpresa horrek Bizkai-ko Axpen sukurtsal bat du.

Armagintzan zuzenkiago inplikaturakoak baditugu ordea Euskadin. Hala nola Gasteizko Forex (Forjas Extruidas), 1985ean sortua eta Expal (Explosivos Alaveses)-ekin lotuta dagoen Angel Aranzabalek presiditua, eta zeinaren beste arduradun bat arestian kexatzen bait zen, Golko aldean bake giroa izan-ki momentuan enpresa kolokan zegoe-lako, eta Pakistanekiko kontrato baten zain omen zeuden, «Benazir Bhuto ailegatu berriak gaitzetsiko ez zuena espe-ro» zutelarik.

Nornahirentzako gazak badira munduan

Vascongadetan konzentratzen da es-tatu espainoleko arma ekoizpen pribatuaren %70a, eta badago horretan non ikerturik: Galdakaoko Ert, Donostiako

Oramil, Eibarko Star, Markinako Esperanza y cia —Hegoafrikara 1987ko udaz 32 tonelada arma esportatu zituena... Guretik besteen hondakinak ere iragaten dira, estatu espainolean finkaturiko amerikarrenak partikularzki: gure aldizkariaren 1.152garren alean Adunako leize-zulo batzuk hartarako erabiltzen zirela probak eskaintzen genituen —geroztik Gasteiz aldera trasladatu dituzte zeregin zikin horiek.

Beste enpresa kimiko askok hirugarren munduan kokatu dituzte lantegiak. Indiako Bophal-ekoa kasu, duela urte pare bat prentsaratut zena, «*metilo isozienatoa manipulatzeko ari zirelarik* —atzera Dow-ko laguna mintzo da—, *metilaminak fosgenoarekin erreakzio bat izan zuen eta ihesketa bat suertatu zen, hodei bat itxuratuz*». Hamaika lagun hil ziren horretan. «*Normalean pestizidak [arma kimikoen oinarrian direnak] benzenoaren deribatuekin egiten dira, geroago alogenoak sartzen direla-rik*».

Ondorioz, makina bat arma. Industria kimikoaren bezerorik onenak ditugu se-gurki militarrik. Ezagunenak, gaz mos-taza eta «nerbio-gazak», aipatu ditugu.

Produktu kimikoak, beren erabilpen ugarirengatik, oso kontrolatzen gaitzak izaten dira.

Baina bada besterik: «odol-gazak» (hidrozianuroa, kloruroa; Frantzia dugu aitzindari), «goragale-gazak» (sobietarrek ongi menderatzen omen dituztenak), gaz elbarrigarriak, kakalarriak eragiten dituztenak, horien arteko nahasketak...

«Malko-gazak» berriz urrutira joan gabe aurki ditzakegu, Europako kale baitailetan azasaz erabiltzen dira eta «lehen mundurako armak» ditugu hala ere,

eta hirugarren munduko intentsitate gutxiko gatazketarako. CN (*chloraceto-phenon*) erabiltzen da maizenik, baina 1981etik CS (*chlorobenzyliden-malondinitril*) sartu zaigu indarrean. Prospekto ofizialetan esaten denez, azken gaz honekin kontakto izan eta segundu batzutarra erre sumina sentitzen da, negar egiten da eta begietako infekzioa eragiten da; mihia eta biriketan erredura sentitzen da, eztula egiten da, arnasa hartu ezinean gertatzen da pertsona eta mantxa gorriak ageri dira larruan. Hurbiletik hartuz gero, hilkorra izan daiteke —gazte bat hil zen haren eraginez Alemanian. CN eta CS gazak ere, estatuarteko gerretan debekatuta daude, baina zeinek «bere etxeko» gerretan, libre du nonbait.

Eta arma kimikoak pilatzen segitzen diren bitartean —Pariseko konferentziak ez du fabrikatzeari buruzko eragozpenik adierazi— gerra biologikoari buruzko xehetasunetan ez gara sartuko gaurkoan, honenbestez pertsona normal baten apetitoa kentzeko moduko nahiko datu eman dugulakoan.

PABLO SASTRE

Distentsioaz harantza

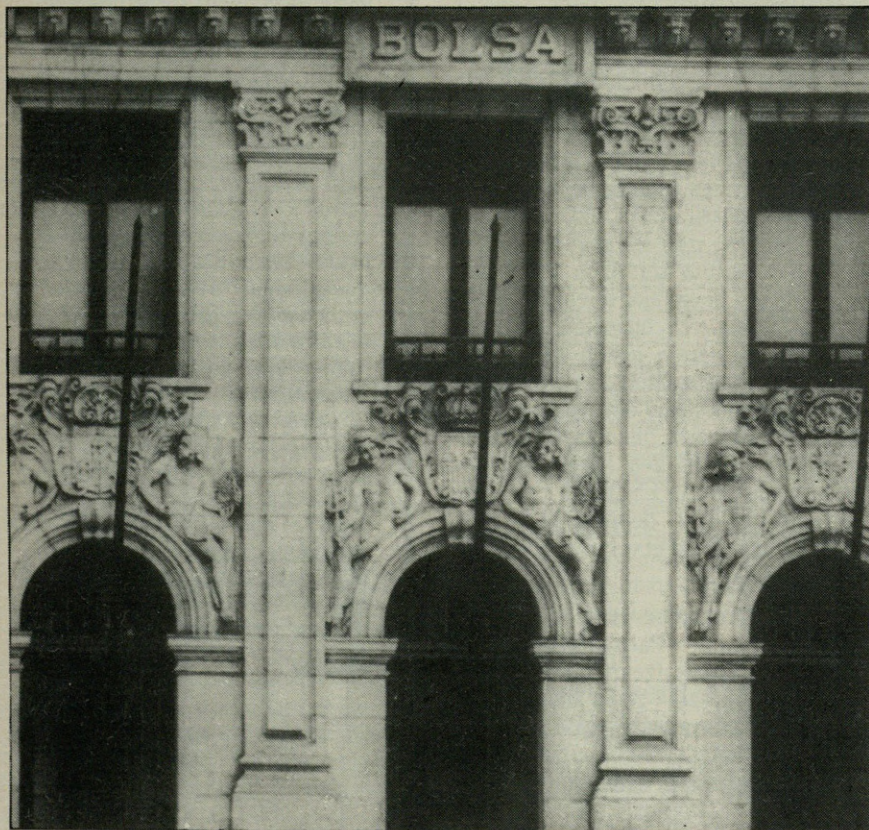
Reaganen boterealdiaren azkeneko urtea suertatu den 88ak estatuarteko distentsioari begira emaitza ederrak izan dituela jotzen dute askok. Iduri denez, Irak eta Iranen arteko gerrateaz aparte, Angolakoa, Afganistangoa eta Kanputxeakoa ipini dira soluziobidean. Oso arrazoi eta gisa desberdinez baina ahalegin baterakoi batez, Cubak, Sobietar Batasunak eta Vietnamek errepliege pausu bana eman dute horietan. Nicaragua, Hegoafrika-Namibia eta Txadeko gerretan ere bake mekanismo agian iraunkor samar batzuk jarri dira nolabait. Ahobatez gerra (tradicional)tzat jo ohi direnetatik El Salvador eta erdigunean Palestina daukan Ekialde Erdikoa gelditu dira zoritxarreko birbirrean: osaba hurbilegiaren hatzaparretatik askatu nahi duen herria bata, eta nazio arazoa bere gordinkeri guztian ezagutu behar izan duen herria bestea. Lehenbizikoetarik segida gaiztoko eta amaiera estuko beste hiru gerra aipa genitzake Ameriketarik atera gabe: Colombia, Guatemala eta Perukoa; eta bai Filipinetakoa ere, ozeanoz bestalde. Bigarrengeotan berriz puntu bero sail bat atxematen dugu kontinente guztietan: Kurdistan, Eritrea, Sri Lanka, Sahara, Irlanda, Euskadi, Timor, Irian Jaya... India eta Birmania eta Filipinetako mairuek daramatzatenak ahaztu gabe, eta beste batzuk ahaztuta; estatu barruko gerrak jeneralean (nahiz-ta Kurdistan eta Euskadikoa batipat «eskualde arazo» bilakatu diren), negoziaketa mahai handi traketsetan gutxitan erabiltzen direnak. Eta tamalez esan beharra dago, Angolan eta Afganistanen ere ez dela momentuz bakerik izango, eta azpian (beste faktorerik gogo-baztertu gabe) koska min-gatx bera topatzen dugu: historiaren (vide inperialismoaren) jukutriek horretarakoturik, arrotz sentitzen duten botere bat elkarrekin zer-dela-ta kudeatu behar duten ulertzen ez duten, akaso elkarrekin kudeatzerik nahi ez duten etnia desberdineko multzoak.

Fanxin

Lege berriak aldaketa frango eragingo

Bilboko Boltsa arriskuan merkatuaren erreformarekin

Balore Merkatuaren Legea hile honetan bertan emango da gauzatutzat. Lege berri honen ondorioak ugariak dira, baina nagusiki zentralizatzea ekarriko du Bilboko Boltsa are eta lokalistagoa bilakatuko den arriskuarekin. Instituzioak eta bankuak bota beharko dute aurrera, egoera berriari ahal bezain hobetoen egokitzeke.

Bankuen eskuetan dago Bilboko Boltsaren iraupena.

Estatuko boltsa legearen arabera edo formalki zentralizaturik ez badago ere, egia da Madrilgo eta Bartzelonako boltsen artean, boltsako mugimendu finantziariaren %90a kontrolatzen dutela, Bilbokoak %7a eramaten duen bitartean. Honela izaki, Bilboko boltsaren izaera erabat lokalizatza jo genezake.

Gero eta lokalistagoa

Bertan, BBV, Iberduero,... eta beste enpresa gutti batzuk eragiten dute akzio, balore eta tituluen elkartrukaketa. Honen ondorio zuzena da bertan ematen den espekulazio maila handia; espekulazio faltsua askotan, ezartzen diren prezioak ez bait dira hurbiltzen benetako baliora, bankuen arteko tratuak direla eta ez direla sortzen dituzten merkantzien goibalarazioengatik. Gero eta boltsa lokalagoa, truke aukera guttiago eta ondorioz espekulazio gehiago

Hemengo enpresa handiak nahiz ajenteak Madrilera doaz berain eragiketarak egitera merkatu zabalago eta aukera gehiago dagoelako, ondorioz Bilboko Boltsak ez du posibilitaterik merkatu zabalago bat eskeintzeko. Bilboko boltsaren izaera nahiko pasiboa izan da orain arte. Ajenteak, enpresa, instituzio eta partikularren arteko balore trukaketak egitera eta bertatik komisio bat ateratzera mugatu dira. Azken finean boltsak ez du zerbitzu enpresa bat bezala funtzionatzen, ez doa bezero, merkantzia eta merkatu bila.

Europako ekonomi elkarteko zortzi nazio aurreratuenak 90an sistema finantziariaren liberalizatzea eramango dute aurrera; era berean estatu espainola eta beste nazioak 93an sartuko dira sistema horretan. Hori dela eta, Balore Merkatuaren Legea hile honetan bertan emango da gauzatutzat. Berrikuntza handiak etorriko dira eta, orohar, estatu espainolean balore merkatu bakarra ezarriko da, boltsen arteko interkonesioa dela medio

Balore merkatu bakarra

Lege berri honen arrazoia. Europarekiko konpetentzia jokuan sartzeko aukera izatea da. Finantziar sistimaren liberalizatzeak, merkatuen globalizatzea ekarriko duenez, izaera kontinentaleko boltsetara joango dira garrantzizko baloreak. Ez da harritzeko izango ondorioz, hemengo zenbait garrantzizko balore Bilboko Boltsatik ez Madrilera, baizik eta Londres, New York edo Tokyora joatea. Bestalde, eta globalizazioarekin batera, eragiketen instituzionalizazioa emango da eta iadanik eman da. Hau da, balore merkatuan inbertsio instituzionala gero eta nabariagoa dela; inbertsio hauek boltsa nagusienetan egiten dira, besteak indarra galtzen dutelarik

“Balore sozietate bat sortzeko 1.500 milioitako kapitala da beharrezkoa”

Betidanik ezagutu ditugun boltsa sesioak desagertu egingo dira piskanaka.

Bestalde estatu mailan zentralizatzea ekarriko du honen oinarri balore merkatu bakarra eta etengabea izango delarik. Hau lortzeko lau boltsen arteko interkonesio informatikoa montatuko da: honela momentuko informazio trukateta egitea posible izango da; hala nola eragiketak eta inbertsioak egiteko ez da sesio ordutegirik egongo, hain zuzen ere piskanaka piskanaka betidanik ezagutu ditugun boltsa sesioak desagertuko dira. Bestalde posible izango da akzio eta tituluak hartu nahiz trukatzea edozein boltsetan.

Erreforma honen oinarria, —Balore

Merkatuaren Komisio Nazionalea— deiturikoa dugu. Komisio honen zeregina balore merkatuko mugimendu guztiak fiskalizatu, kontrolatu eta aprobatzea

izango da. Hemen ez da argi ikusten estatuen parte hartzea nolakoa eta norainokoa izango den Europako liberalizatzearen barne, baina argi eta garbi dago boltsa merkatu nagusiek kontrolatuko dutela gero eta gehiago balore merkatua

‘Broker’ak eta ‘diler’ak

Bukatu da espektakulua. Erreformarekin amaitu bide da Bilboko Boltsan bezala Madril, Valencia eta Bartzelonakoan trajedun gizon iskanbilatsu haiek eskeintzen ziguten ikuskizun bitxia. Ez da gehiagotan boltsa sesiorik izango. Ezta, beren zoritxarrerako, boltsako ajenterik ere. Ifar Amerikatik datorkigun estilo berria inposatzera bait doa. ‘Broker’ak —bitartekariak— eta ‘diler’ak —sozietateak— nagusituko dira hemendik aurrera, eta beren lan aretoa ez da boltsaren egoitza izango, norberaren bulego dotorea baizik.

‘Broker’ek akzio eta abarren sale-rosketetan bitartekari lana egingo dute, beren lanagatik mundu finantziarian eragin handia izatera hel daitezkeelarik. Irabaziko dituzten dirutzak, bestalde, ez dira ahuntzaren gauerdiko ezula izango, kudeatuko dituzten eragiketa multimilionarietatik hartuko dituzten komisioak ez bait dira txantxetakoak izango —‘superyuppy’tzat jotzen dituzte Estatu Batuetan ‘broker’ak—.

Baina erreformarekin benetan nagusitasuna hartuko dutenak ‘diler’ak dira, sozietateak alegia. Sozietate bat eratzeke dirutza ikaragarria behar da, 1.500 milioi inguru gutxienez. Ez dago, beraz, edozeinen eskuetan hauen eratzea. Eta, erreformarekin, sozietate hauen sortzea derrigorrezkoa da Boltsaren iraupenerako. Hau da, izan ere, Bilboko Boltsak bere iraupena ziurtatzeko duen arazorik larriena, sozietatarik ez osatzearen arriskua bait du.

Erakunde finantziariek, bankuek alegia, badute noski hainbesteko dirua inbertitzeko gaitasuna, baina sistema finantziaria zentralitzen den heinean hauek gero eta gehiago jotzen dute Madril aldera —Estatu mailan— eta Londres, New York eta Tokyo aldera —nazioarte mailan—. Bilboko Boltsaren etorkizuna, beste gauza asko bezala, bankuen eskuetan dago antza. Hala ere, erakunde publikoen laguntza ere eskatu dute Boltsako kudeatzaileek, eta hauek baietza eman omen dute...

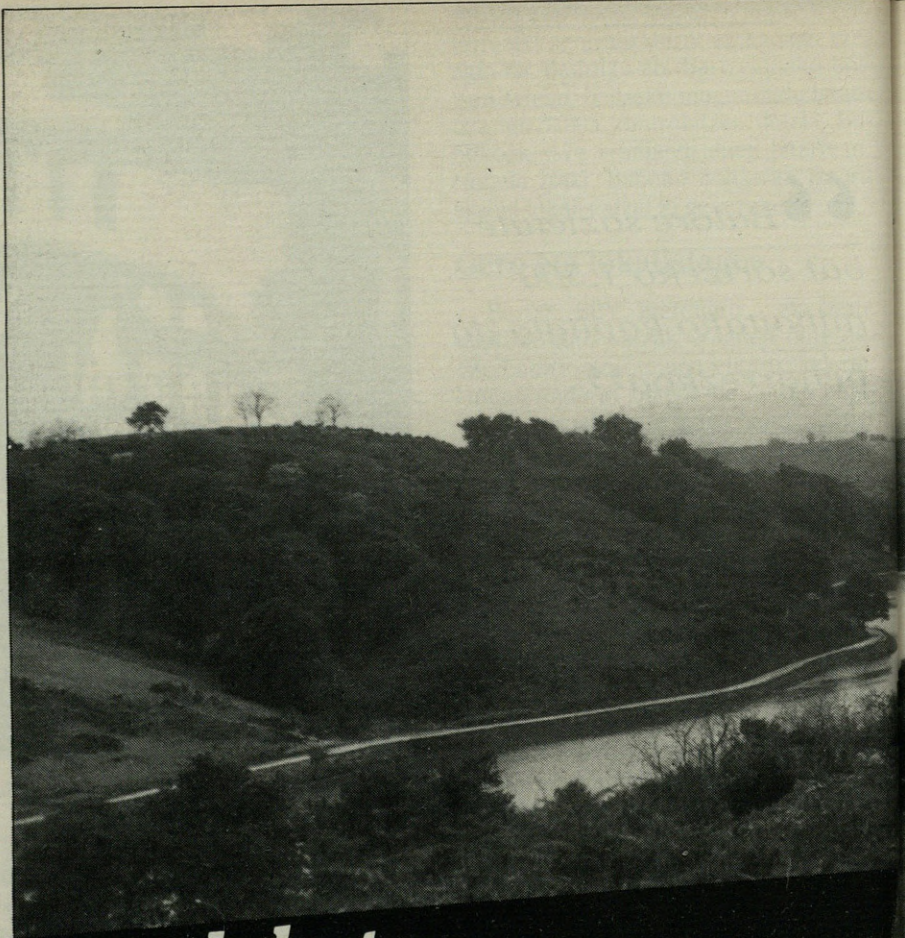
Bilboko Boltsa arriskuan

Lehen aipatu den sesioen desagertzeaz gain boltsa ajenteak ere historiara pasako dira. Hauen ordez balore agentziak eta balore sozietateak sortuko dira. Lehenengoak, bezeroekin arituko dira eta sozietateek bezeroez gain beraien eragiketa propioak egin ditzakete. Erreformen kontutan hartzen ez diren ajente hauek kanpoan ez geratzeko ajentzi eta sozietatetako langileen ehuneko portzentai bat ajenteak izan beharko dira, urtetik urtera kopuru hau beruntz joango delarik desagertu arte.

93rako ez da beharrezko izango ajente izatea boltsan aritzeko, kapital sendo bat izatea nahiko izango da. Hain zuzen ere, ajentzi bat sortzeko 400 milioiko kapitala da beharrezko eta sozietate bat montatzeko 1500 milioiko berriz. Legea horrela izanik Bilboko Boltsan bada beldurrik sortuko ez ote diren ajentzi eta sozietate hauek, enpresa handiek kanpora joateko duten joeragatik. Hauek ez badira martxan jartzen, ezin izango da organu zuzentzaile bat osatu (sozietate anonimoa) eta beraz balore merkatua bertan behera geratuko litzateke.

L. AGIRRE
I. MURUA

Herriko Etxea
eta lur-jabeak
elkarren aurka
jarrita

Lurren jabegoa dela-ta,

200 urtetako ezbaia Senperen

Badago Senpereko lurrekin afera zahar bat, Frantziako Iraultza Haundiaz geroztik bere eremuetan diren 1500 hektarea herriarenak ala jende partikularrenak diren argitu ezean luzez dirauena. Berriki, Ezponda auzapezari jabe zenbaitek eginiko eskaerak medio, urteetako eskandalua plazaratu da beste behin. ARGIAk harat zuzendu ditu bere urratsak

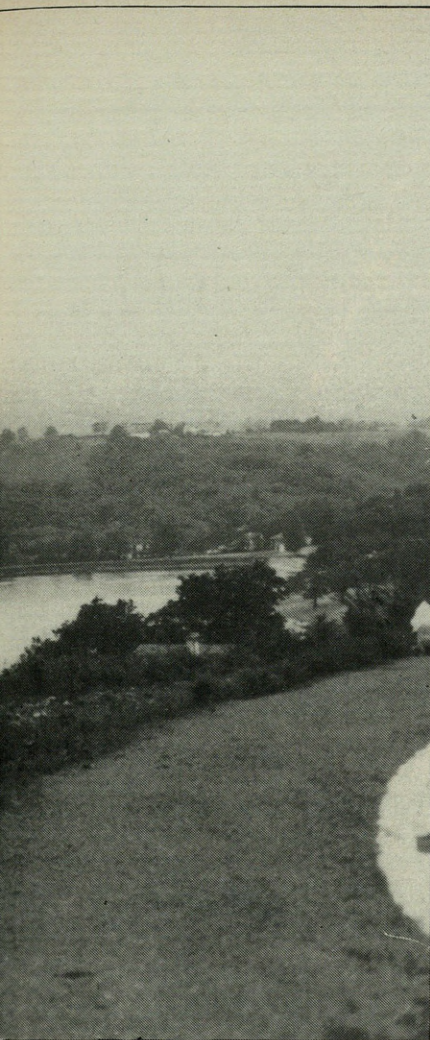
Joan den urtarilaren 7an, Ezponda auzapezak Senpereko elkarte, kargudun eta horrelakoak gomitatu zituen bere aliantzak emateko edo, eta karia horretan, jendalde polita bildu zelarik, herriko lurren jabe partikularrek pen-

tsatu zuten aukera polita zela heuren arazoak azaltzeko denen erdian, eta holatsu, laborarien bozeramaileak eztabaida samin bat egin zuen auzapezarekin buruz-buru, aspaldiko afera latz honen piztuz.

Duela 200 urte...

Lapurdiko mintzaira eta ohiturak oraino garbiki gorde dituen Senpere herriko eztabaida luze hau 1789ko Frantses Iraultzatik abiatua da iduriz, sasoi hartan lurren finkapena berrituz geroztik, noizean behin, auziak izan direlarik partikularren eta Herriko Etxearen artean.

Iraultza Haundiaren aurretik, Lapurdiko lurrak elkarrekin kudeatzen ziren, ez ziren parrokia batenak, ziren herri-tarrenak; lur horietan bazituzten laborariek gozamen batzuk, nahiz ez baziren osoki jabeak ze ez zituzten saltzen ahal, osoki erabil zitzaizketen eta nehork ez zioten lur horiek kentzen ahal. 1789ko Iraultza etorriko denean, kode

Aski ezaguna zaigun Senpereko lakuaren inguruan eman dira istilu sonatuenak, hainbat laborariri gozatzen zituzten lurak lapurtu zaizkielarik.

zibil berri baten pean jartzen da Frantzia ordea, eta ondorioz, lurrek jabe bat beharko dute.

Beraz, 1793ko ekainaren 10eko legea baliatuz, sailen partekatze bat egin zuten Senperen, non izugarritzko ohia-
nean bait zegoen, eta berantago, 1810ean hain zuzen, estraineko partzelazioa edo galastra, sailak edo ohiandegia (2.000 hektarea larri-larri) zein bere jabearen izenean jarritz. Mosaiko baten itxuraz, dena nahas-mahas alegia, 500 hektarea herriaren izenean geratu ziren, eta ber-
tze 1.500ak partikularren izenean.

1828an, erregetza itzuliko da Fran-
tziara, eta Iraultza denboran banatu zi-
ren lur eremu horiek nahiko dituzte ber-
riz aintzinean bezala ezarri, eta ordu-
ko herriko auzapeza zenak, Goienetxe
aski ezagunak, auzi bat eginen du aitz-
inean aipaturiko partikatze horretaz ba-
liatu ziren 125 pertsonen kontra, zeina
galduko duen, Henri Duhau, Senpereko
kinkaileriaren jabe eta lurjabeen elkar-

Ezponda, Senpereko auzapeza:

«Jujamenduen arabera egin dut nere politika»

ARGIA: Ezponda, zu zara auzape-
za, zer du Herriak esateko afera
luze eta korapilatsu honetan?

EZPONDA: Historiak dauka errana,
herriko liburuetan honela da beti,
lur horiek lehenago herriarenak zi-
rela. Zer gertatu da beraz? 1800ean
estraineko galastra egin zelarik, lur
horiek jabe partikularren izenean
eman ziren, ordea 1828an lur horiek
guztiak OEFren izenean jarri ziren
berriz, erranez lurak herrikoak zi-
rela eta Herriak administratu behar
zituela. 1873an 15-20 laborarik ezta-
baida bat egin zuten, eta Herriak ira-
bazi zuen. Gerora ere izan da auzi
zenbait zeinetan esan den lurak he-
rriarenak zirela baina laborariek ere
bazituztela eskubideak, gozamina
laborariek zutela.

Beraz, gauza horren gainean
montatu dugu gure politika, ez gara
biziki arduratu lurren jabetasunaz
baina okupatu gara lurren labora-
tzeaz ze iduritzen zitzaigun lurren
laboratzea zela gauza premiatsuena,
ze 200 urte aritu bait dira jabetasuna
norena den eztabaidatuz eta egia
esan ez da fitxik egin!

A.: Beraz, zure iduriz, Herriaren
egitekoa zena bete duzu.

E.: Herriak bere politika egin du juja-
menduen arabera.

A.: Laborariek diote, beren jabe-
tasuna ez denez ezagutua ofizial-
ki ondorioak nozitzen dituztela,
hala nola beren familien sailak ez
dituztela landu ahal eta antola-
mendu bat bilatzen dutela.

E.: Bai, bistan da gauza hori, baina
esan behar da bortxaz ari direla guz-
ti horren aldarrikatzen eta behar di-
ra demokrazia batetan gozoki aipa-
tu, pentsatzen dut ideiak aterako di-
rela eta gauza horiek beharko dituz-
tela menturaz bertzela ikusi.

A.: Leporatzten zaizu ere hautetsi
zinela konprenitzen zenuela pro-
blematika, eta orain berriz luza-
mendutan zabiltzala.

E.: Guk beti garbiki erran dugu he-
rriarena behar zela lurra agertu bai-
na laborarien eskubideak behar zire-
la errespetatu. Ez da erran behar gu-
re politika ez dugula eraman, 500
bat hektarea landu ditugu, eta erran
behar da administrazioak ere badue-
la zerbait errateko, ze 1978an tratu
bat egin bait genuen eremu zenbait
ohiantzeko, beste zenbait saila libra-
tzen ahal zirelarik laboratzeko, eta
tratua zen 100 hektarea laboratuz
gero bertze 100 ohiandu behar zire-
la, eta ondorioz ohiantzeko eremuak
markatuak izan dira eta bistan da
ohiantzeko lur horietan badirela de-
retxoak baina ez direla laboratze
ahal...

A.: Herriak zer eginen du proble-
ma honen aurrean martxoko boz-
ketetan?

E.: Problema hau berriz pausatu be-
harko da eta eginahala gozoki anto-
latu beharko da. Auzapezak herriko
pakea bilatu behar du estrainekoz,
eta herriko ondasunen zaindu behar
du, eta herriko ondasunak denenak
dira, ez bakarrik laborarienak.

teko lehendakariak ARGIAri eritzi dio-
nez, «bazirelako Iraultza denborako le-
geetarik landa aspaldidanik etorri zen
gozamen haren eskubidea, beraz arra-
zoinak baziren ukatzeko».

Jabetasuna, gozatzen duenaren esku

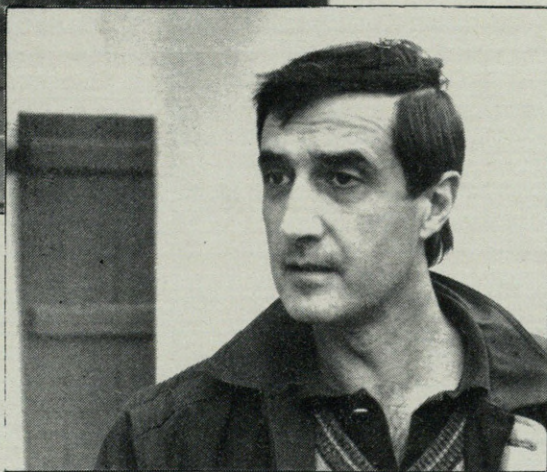
«Ez dugu halere, historia horren be-
harrik gaurko aferaren zurrizko —ar-

gitu digu Henri Duhau—. Galastrak
gure izenean zirenez gero, segidan ge-
tatu da kontratuetan ere gure izenerat
eraman direla lur horiek, frantziar lege-
dian behatzen bait da jabetasuna lurra
gozatu duenaren esku geratzen dela 30
urteren ostean, ezen jabetasun agiria
izanagatik galdu ahal bait da ezen bes-
te batek gozatzen badu lurra. Bi alde
horietarik dago problema guztia».

Aferaren zehazteko azalpen garran-

Henri Duhau
erabat kexu da
Herriko Etxeak lur
sailen plangintzarako
azaltzen
duen politikarekin,
alkatearen jarrera
makiabelikotzat jotzen
duelarik.

tzitsu horren adierazita itzul gaitezen beraz gaurkora. Azken 20 urteotan bi auzi mota ezagutu dute senpertarrek lurren jabegoa dela medio: bata lakuaren inguruan, ze Herriarenak izan balira bezala 112 hektarea pasturik saldu bait zituen lehengo auzapezak (Baionako notario ospetsu batez baliatuz), horietarik 90 hektarea partikularren etxaldeen ekarriak eta gozatuak zirenak pape-retan, afera luze baten sortuz ondorioz herriaren eta ukituak ziren 15 labora-rien artean. Badira, bestalde, 500 hek-tarea Senpereko ohianean, lakuaren eremutik at, lur-jabeek (103 orotara) ar-gudiatzen dutenez, Herriko Etxeak in-posatutako antolamendu batez berega-natu dituenak.

Gauzak honela, aintziraren inguruan 5 hektarea lantzen zituen Bernateneko Jarajuriak epaitegira eraman zuen bere kasua duela 15 bat urte, Baionan, Pauen eta azkenez Parisen aritu ostean, igaz, azkenez, irabazia duelarik. «Per-sona batekin hasi ginen, hori dugu en-tsegatu eta lortu ere. Eta horrek arra-zoin baldin bazuen eta berea bazuen

lurraren gozamena eta ondorioz lur ho-rretan aritzeko eskubidea, guk ere gu-rea dugu lurra, eta beraz, idurikatzen zaigu behar dugula antolamendu bat egin guzti honen konpontzeko». Horta-rik jauzi da, lehen aipaturiko urtarri-le-ko iskanbila Herriko Etxean.

Laborariak lapurtuak izan

«Erran behar da auzapez hau eta ho-nen lagunik hoberenak gurekin zirela osoki-osoki duela 20 urte lakuko afera hura abiatu zenean lehengo alkate Gaullista eta turismo zale porrokatua zenaren aurka. Harek bait du asmatua lakua, guk turismoaren tenploa deitzen duguna, eta sekulako kanpotar mordoa bildu duena». Hain zuzen ere, laku ho-rren medioz sortu den turismo bultza-dari esker 120 etxe egin dira bertan, berte 130 egitea pentsatua dagoelarik, eta esan dezakegu senpertar erdiak egun (3500 guztira) kanpotik etorriak direla. «Laborari zenbaitek iratzearen gozatzeo aukera zutelarik lurrotan, eta legediaren arabera zenbait eskubi-

de legez irabaziak zituztelarik, orain eskutsik geratuak dira, ze etxeak egi-nak bait dira, eta Herriak ez bait ditu ordainduak laborariak; beraz badira hor osoki lapurtuak izan direnak».

Halere, Henri Duhau-k dionez, «gu ez gara errealki lakuaren kontrakoak, ho-ri ez da egia, gerora ikusi ditugun arren efektu txarrak (espekulazioa, Senpere zatitzearena...), baina nahi genuen lur horiek ordainduak izan zitezen zerbait gisaz, diruz edo bestela lur eremua ara-berakoa beste nonbait emanaz». Zori-gaitzez, Ezponda auzapezaren jokabide **makiabelikoa** besterik ez dute jaso erantzun moduan.

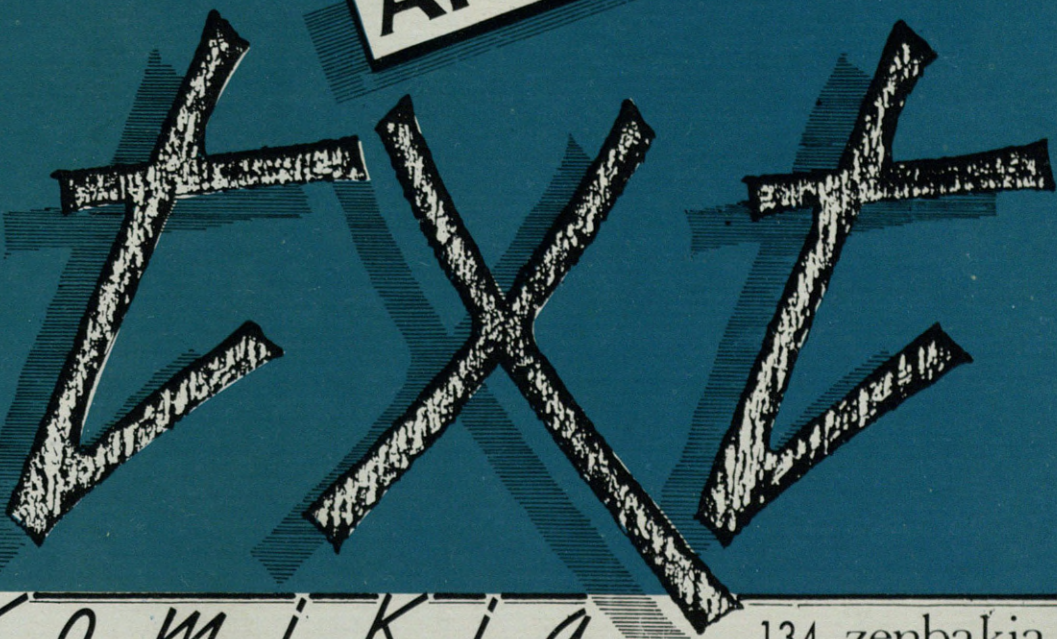
Ezpondaren arma, txantaia

«Nahiago luke Ezpondak gutarik bes-te bat ere auzitan sartuko baltz!». Hain zuzen ere, antza denez, kontratu edo gozamen ereduak ez dira ongi finka-tuak zenbait kasutan —guztiak egoera beretsuan egonda ere—, eta horrek arras zaildu ditzake gauzak denak bat eginda jujearengana joanez gero. Bai-na, bestalde, Herriko Etxetik egurra besterik ez dute antzematen Henrik bi-rritan aitatutakoaren arabera: «Partiku-lar batek baldin baditu lurra eztabai-dan Herriarekin eta Herriari baldin ba-doakio abantaila zenbaiten eskatzera (etxeraino bidea egiteko laguntza kasu) esaten dio lagunduko duela baina le-hendabizi eztabaidan dituen lurra utziz gero; antolamendu bat inposatzen du, txantaia hutsa da, ze beti izaten da zerbait herriari eskatzeko eta orduan zepoan antzemaana zara, eta auzi bat hasiz gero 10 edo 20 urtez iraun erazi dezake Herriak... Hastapenean guk abertzaleztat ematen genuen eta orain RPR frantses Gaullistekin lerrotua da, bide oso makurra egin du».

Eta zer egin du Ezpondak, lehen aipaturiko berte 500 hektarea horie-kin? «beretuak ditu 'regimen forestier' deituriko lege batez baliatuz, eta horie-tarik 300 landu egin ditu eta laborariei berriz alokatu, batzutan gozamena utzia zuten berei, eta bertzetan beste batzuri. Beraz, ez dira lur horiek alfe-rrik geratu, eta Herriaren espantua da esatea partikularren esku lur horiek ez zirela berrituko esatea eta aldiz, Udala-ren esku zaintzen direla. Hori ezin uka-tua da, lakua ere gauza ederra da, bai-na zuzentasun eskas baten gainean fin-katua da». Asko kostatzen ari den zu-zentasun eskas baten gainean Henri Duhauk ulertarazi digun bezala, «ze as-ko eta asko diru eman behar izan bail du gozatze lan horien ordaintzeko. Par-tikularren esku balira ez zen horrelako-rik gastatu beharko...».

J.J.PETRIKORENA

ARGIA

K O M I K I A

134. zenbakia

BOKARTA
MORALI + MATIIN

MAFIA!!

SATATA: NAHIZETA UME
BATEK BOKARTAK BAT BOTA
BOKARTAK PAKETEA DU

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

m

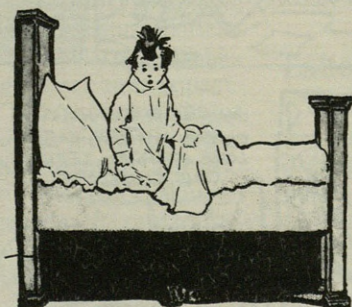
miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINNIE MCCAY

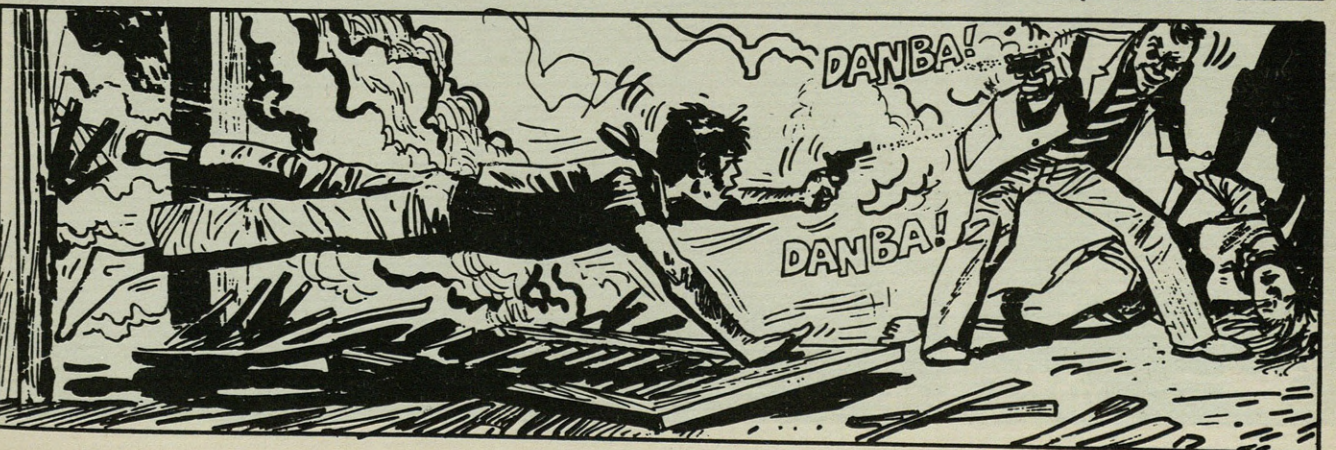

LITTLE NEMO
WINNIE MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

JONATHAN...

Antxeta
Argitaletxea

Jarraituko da.

CORTO... MALTESE... MÀ-
DARIKATUA!

LASAI SOLEDAD... BEREHA-
LA ATERAKO ZAITUT IN-
FERNU HONETATIK.

HIL
EGIN
DUZU?

ERANTZUN...
HIL EGIN DU-
ZU?... HILIK
DAGO?

EZ DAKIT... EZ
DIT AJOLIK. ZEU-
GAN PENTSATU
BEHAR DUT
ORAIN...

ARRAIOA... IKUSTEAN
ARINA EMATEN ZENUEIN,
BERUNEZKOAK
DITUZU HE-
ZURRAK?

SAN KRISTOBALEN
MODUKOA ZARA, JESUS
HAURRA BESOTAN
IBAIA ZEHARKATU
ZUENEAN.

ENTZUNA DUT BAI
SANTU HORRENA...
PISUAK GARRAIATZEN
DITUZTENEN PATROIA DA,
ETA BESTE EZ DAKIT NORTZUENA...

...OI JAUNA...
"GOLGOTHA
POINT"
SUNTSETUTAZ
DAGO...

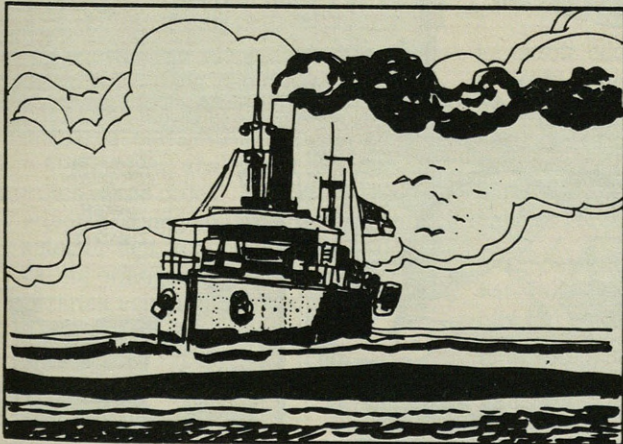
NON EGONGO
OTE DA
JESUS MARIA?

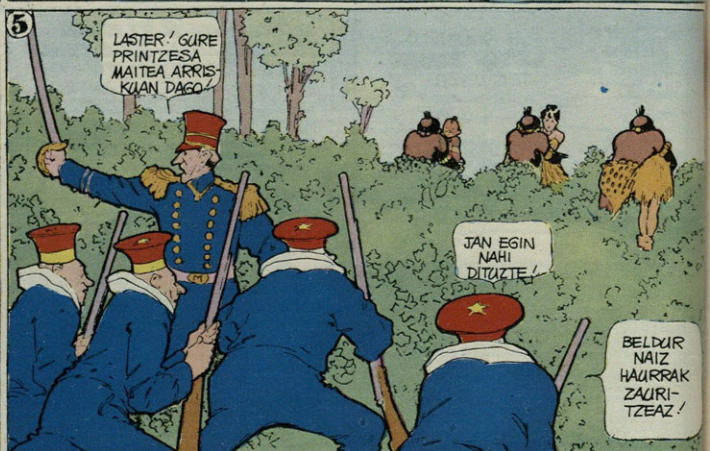
HAN DAGO... FRAILEAREKIN, ETA LU-
RREAN NORBAIT DAGO. ITXARON HE-
MEN, SOLEDAD!

...REQUIEM
AETERNAM
DONA EIS...

1 LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

«Gurea» kooperatiba berezia

Gerezi gorrizko altzariak Baigorriko aberastasun berria

Baigorriin sartzen zarela, Irulegiko ardotegiaren aldamean aurkituko duzu «Gurea», Baxenafarroan lanpostuak mantendu eta pittinka ugarituz joateko egiten diren ahaleginetan gazteenetakoa. Gerezi-egurrezko altzariak egiten dituen kooperatiba berezia.

Zur mazizoaren kategoria ikusten da Xan Koskaratek erakutsi digun kooperatiba honetan.

Baigorri esan eta mugimendu aber-tzalea bururatzen zaio askori, Nafarroa-ren Eguna eta beste. Atzerapen ekono-mikoaren eta turistifikazio burugabea-ren kontrako ahaleginen berriak ere iristen dira, ordea, Baigorritik. Azken urteotan Irulegiko ardoaren inguruan antolatu den kooperatiba aipatua izan da, eta oraingoan gerezi-egur mazizean altzariak egiten dituen kooperatiba bat, «Gurea», ipini dute martxan.

Ofiziale independente elkartuak

Uharte, Azkarate, Donazaharre, La-karra, Eiheralare eta Baigorriko hamai-

ka harotz edo zurgin ofiziale bildu dira projektu honetara, eta orotara 1989 honetan hogeit bat lagun ariko dira lanean. Estatu Frantsesean oso ezaguna den «Louis Phillippe» estiloko logela, li-burutegi eta jangelak egiten dituzte, de-nak ere gerezi-egurrean.

1985eko udazkenean hasi ziren asmo hau gauzatzen, eta 1986an ekin zioten ofizialki lanari. Bethart, gaur espetxean den Betti Bidart gaiteroa eta harotza, Ibarlako Harispuru makilagilea, Chori tindatzailea eta Xan Koskarat gerentzia lanetan, horra talde fundatzailea. «Has-tapenean 'Louis XIV' estiloan abiatu gaituk, baina gero ohartu gaituk mer-

katu hobea izanen genuela oraingo es-tiloarekin», esplikatu digute.

Sosik gabe partitu zirela aipatu digu-te, eta gero salmentetatik puska bat fondorako utziaz kapital hori osatuz doazela. Abiapuntu hori kooperatiba-ren funtzionamendu bereziarekin lotu-ta dago: ofiziale bakoitzak bere etxean egiten du lana aurretik denen artean erabakitako planaren arabera. «Italian oso erabilia den sistema aztertu dugu horretarako. Ofizialeek, bestalde, men-tatitate indibidualista dute eta gainera bakoitzak bere tailerrean oso ekipa-mendu onak zituen».

Fabrikatzea erabaki den muble ba-koitzaren zati bakoitza lan-ordutan ba-loratzen da eta horren arabera paga-tzen da. Lan-ordu guztiek berdin balio dute, eta «ofiziale bakoitzak erabaki-tzen du lana nola egin, lasaiago edo fi-teago, produzioaren arabera pagatuko zaio».

Agintari turismozaleen oztupoak

Ikusten denez, ofiziale bakoitzak kooperatibarako lana eta beste lanik ere egiten segitzen du. «Baina gaur egun bakoitzaren orduen %80a koope-ratibarentzako egiten dute, lan asko eta ongi pagatua delakotz». Tailer zentrala azkarragotzeko beharra ikusten dute hala ere: denentzako zerra, gerentzia, tindatze prozesoa.

Udaletik etorri zaizkie horretarako oztupoak. Monlong auzapezak, hasie-ran agindutakoa atzera boteaz, ukatu egin dizkie herri-lurrak, bai erosteko eta bai alokatzeko. Lur pribatu batzuk alokatu ahal izan dituztenean, tailerra eraikitzeko oztupoak heldu dira. «Gau-za normala da hemen. 'Denek' eraiki-tzeko oroitzen zarete ze nolakoak ger-tatu ziren, 'Berria' letxeriak ere jasan ditu bereak, 'Irulegiko arno kooperati-ba'ri ere zaitasunak ezarri zizkioten. Egunotan, ardiei zesareak bere furga-netan egitera behartua den marexal edo albaiteoari ukatu egin diote kon-tsulta ttiki bat ipintzea».

Turistifikazio masiboaren hautua egi-na dute Baigorriko hautetsiek ere. He-rrian bertan lan egin nahiz ari dira, al-diz, «Gurea»koak, beste batzuen artean. Estatu Frantsesean arrakasta duten muble hauek —«datozen bi hilabeteak har-tuak dizkiagu jadanik»— Hegoaldean ze nolako harrera duten ikusi beharko. Betti Bidart espetxetik noiz atera zain daudela dioskute, eta bitartean gere-zi-egur mazizez eginiko mahai, ohe eta liburutegi dotoreak egiten segitzen du-te.

P.Z.

*Arabarra jaiotzez,
aspaldidanik Iparraldean
kokatu zen ginekologoa dugu
Emilio López Adán, 'Beltza'.
Lanbide horrezaz gain munduan
gertatzen denaren aztertzaile
zorrotza, Euskal Herriaz ere
makina bat saiakera idatzi eta
argitaratu izan du. «Larrun»
aldizkariaren azken zenbakian
sasoi parte honetan hautsak
arrotu dituen negoziaketa gaiari
heldu dio, lan teoriko bezain
interesgarria gauzatuz.
Ikusmira propioko pertsona, ez
du gehiengoaren esanei eta
borondateari makurtzeko
ohiturarik. Negoziaketaren
inguruan mintzatu zaigu
lasaikiro Baionako bere
bulegoan.*

GALDERA: «Larrun»en argitaratu artikuluan, bi parteek elkar garaitu ezin dutenean tregoa nahi dutela diozu, Euskal Herriko kasuan parte batek bakarrik erakutsi du negoziatzeko borondatea, publikoki bederen. Nola ulertzen duzu egoera hau?

ERANZUNA: Behar bada ni gaizki esplikatu naiz, baina «Larrun»eko artikuluan nik argi eta garbi adierazten dut sozialistek ez dutela negoziatu nahi, eta sozialistek errepresioaren politika aurrera eramango dutela, seguraski bururaino.

Bi etsaien artean su-etenen bat helduko dela biok bestea garaitua-ezina direlako beste gauza bat, hau da, nik erreferentzia orokorra egiten dut ETA eta bere inguruko mugimendua, eta beste alde batetik, sistema oro har hartuta. Tregua heltzen bada, mekanismo horregatik helduko da, baina momentuz behintzat, badirudi baietz, ETAk negoziatu nahi duela eta bistan da gobernuak oraindik errepresioari lehentasuna ematen diola.

GALDERA: Edozein negoziaketa prozesuan urteak joan daitezke mahaia, egutegia eta hainbat puntu prestatzen, girotzen eta egokitzen. Zuk uste duzu azken bolada honetan moeta honetako urratsak ematen ari direla?

ERANZUNA: Momentuz ez. Gauden egoeran, bi parteek onartu beharra daukate su-etena eta negoziaketa behar du-

E. López Adán, 'Beltza': «Ez dute lortu Herria ETAren kontra eta sistemaren alde jartzea»

tela, printzipio hori onartu behar dute. Biek onartu behar dute ere, zer den negoziaketa gauzatzeko prozedura errealista eta hantxe hasiko dira pausuak ematen. Nire ustez ez gara horretara ere heldu, badira minimo batzu negoziaketa bat martxan ari dela esateko.

Eman dezagun klasikoki beste esperimentzietan eta, negoziaketaren publikotasuna beharrezkoa dela, nahiz eta negoziaketetan bada beti parte sekretu bat, baina publikotasuna dagokie negoziaketaren esistentziari eta funts politikoari. Parte biek 'negoziatu egin nahi dugu' esan behar dute. Gero, mintzoki-deak hein berekoak izan behar dira negoziaketa, negoziaketa izateko; hau da, ETAk eta ETArekin inguruko mugimenduak boterea duten bizpahiru pertsona inportanterengan delegatzen badute, gobernuak ezin dezake bi komisario eta hiru polizia igorri. Bestalde, negoziaketan ari direnei errespetoa eta inpunitatea eskaini behar zaie, joan eta etorriak egiteko, eta ez eta zulo batetan egoteko eta hara igorri norbait erdi klandestinoki edo erdi prepotente. Hauek formazko kondizioak dira eta hauek ere, ez dira betetzen.

GALDERA: Orain gutxi publikoki egin diren adierazpenetan badirudi gobernu espainiarrak Aljeriako markoa ez duela zalantzan ipintzen eta Eugenio Etxebes-

te onartu omen duela mezuen hartzaile bakartzat. Honelako datuek ez dizute ezer esaten.

ERANZUNA: Lehendabiziko gauza, gobernuak ez du esan ETArekin negoziatu nahi duenik; alderantziz, esan du ETArekin ez dela negoziaketa politikorik izango. Eta Aljeriara edo nonbaitera joaten badira, ea ETA errenditzen den izango da. Beraz, neretzako, gobernuan ez dago aldaketarik edo funtsezko aldaketarik. Aljer onartzea hori inposatzeko, honek ez du zerikusirik negoziaketa batekin. Partidu sozialistaren gobernuari dagokio lehen kontakto batzuen hartzea baina errepresioarekin eta nazionalismo espainolarekin konprometiturik dagoen bezalaxe ez dut uste handik inongo negoziaketa seriorik etorriko zaigunik. Nik ez dut informazio zuzenik horrezaz eta prentsan argitaratzen den guztia pintzaz hartu beharra dago baina politikoki ez dut uste emango denik.

GALDERA: Hala ere, bertako alderdi politikoei sor litekeen egoera bati begira egin dituzte mugimenduak: hor dago Herri Batasunaren berregituraketa, gobernu lanetarako egiturak prestatuz doala dioelarik, eta hortxe daude beste alderdiak Herri Batasuna isolatze asmoz, paktoa dela bide edo udaletako jokaera dela bide... Zuk ere honela dakusazu?

ERANZUNA: Aipatu duzun alderdi horien mugimendua negoziaketaren kontrakoa da. Espainiako gobernuak, sistemak alegia, euskal nazionalismo erradikala likidatzeko bota duen apostu nagusiak bi parte ditu: bata errepresioa eta, bigarrena, ETA-HB eta ezker iraultzailearen isolamendua. Blokea zentzu honetan egin nahi da, duela urte batzu oraindik, estradizioak eta honelako gauzak ematen zirenean, nazionalistak hauen kontra ateratzen ziren arazoa konpontzeko irtenbide egokiak ez zirela adieraziz. Egun errepresioa goraipatzen dute; eta beraiek bertan ETA-Herri Batasuna isolatu egin dutela, hau bistan da udaletan batez ere. Beti bezala konfunditzen dute politikoen eremua herriaren eremuarekin, ez bait dute lortu, oraindik, Herria ETArekin kontra eta sistemaren alde jartzea.

Baina leku batzuetan Herriaren parte bat mugitu egin dute ETAk egindako inozenteen kontakto hilketetan, askotan Herriak inozenteei identifikaizten bait du bere burua eta ETArekin kontra doa; ETArekin erru handia da, baina ez dute lortu Herria indar errepresiboen alde jartzea, edo zantzetaren alde. Herriak ez du berdin esku hartzen biktimak indar errepresibokoak ala inozenteak direnean. Herriak beraz, ez du bere burua

*«PSOErena joku
errealista da
baina ez da
errealista joku
honekin
ETA-HB
likidatuko
duenik»*

**«Negoziaketa
nahi izatea
ahultasun
politiko
historikoaren
aitormena da»**

sistemarekin identifikatu ETA-HB isolatzeko. Eta paktoa bide honetatik doa, hau da, errepresioa, isolamendu politiko-soziala eta honekin errendizioara bultzatu edo gizartetik eliminatu.

Herri Batasunaren aldetik, momentu batez pentsatzen zen bazela lejitimitate eta gaitasun politiko bat Herri Batasunaren ideia eta helburuak Herri guztia helerazteko, eta negoziaketa gauza taktiko probisional bat bezala planteiatzen zen azken helburuetara heltzeko. Ez dakit orain ulertzen ari ote den ETA-Herri Batasuna, gauzak aldatzen ez diren bitartean, ez dela gauza Herri guztia bereganatzeko eta mugi erazteko azken helburuetaraino. Zentzu honetan, negoziaketa inposatzen da ezintasun horrengatik. Beraz, nolabait negoziaketa nahi izatea ahultasun politiko historikoaren aitormena da. Baina orain arte Herri Batasunak ez du hori onartu, negoziaketa beste aurrera-pausu bat da, 'geroz eta azkarra' goak gara, besteak beti azken kartutxoak erretzen ari dira eta honekin trak! harrapatu ditugu 3lrekin eskuetan nahi dugun lekura ino eramango ditugu' esanez ari da. Garaile den estrategia baten barnean planteiatzen du guzti hau. Nire eritziz, hau ez da negoziaketara heltzeko izpiritu egokia.

GALDERA: Zer pentsatzen duzu horrezaz?

ERANZUNA: Nik zer pentsatzen du-dan? Politika ikertuz, Estatuaren errepresio eta isolamenduaren politikaren bidez, hau ez da gauza Herri Batasuna alikidatzeko. Oraingo tentsiotik irabazle irteteko epe ertain edo labur batetan posibilitateak ez daudela ikusten hasiak direnez, beste zerbaiten beharra ego-teak, agian bi parteen negoziatzeko borondatea sor dezake; bata bestea garaitzeko gauza ez dela konturatzen denean. Hala ere, guzti hau hipotetikoa da.

GALDERA: Une honetan negoziaketa aldarrikatzea ahuleziaren aitormena bada eta bi parteak garaile ezin badira irten, dagoen indar korrelazioarekin nola dakusazu afera hau?

ERANZUNA: Nik ez dut inolaz ere ezer planteiatuko. Ni ez naiz politikaria aktibo bat. Politikariek errealitatean dauden gauza guztiak hartu behar dituzte eta Herriak sentitzen duena eta beren helburuak, ideiak eta utopiak dena lotu, ondo bil batu eta aurrera jo; hori politikarien lana da. Nik negoziaketari buruz ikerkuntza bat egiten dut, ikerkuntza ez batere hotza. Negoziaketa planteiatzen dela ikusten dut, eta neure buruari zergatik planteaitzen den, zein posibilitate dauden hori aurrera eramateko, nola

egin zitekeen, teknikoki nahi bada, gal-datzen diot. Eta negoziaketa egiten bada, lortutakoak zerikusirik izango duen batzuk bederen egin nahi duten, edo egin nahi dugun, iraultza sozialistarekin, utopia komunistarekin hitz batez, galde-tzen diot.

Galdera hau egiten diot oso teoria hipotetikoan, eta planteiatzen dut ikusirik orain nagoziaketa dela eta, ETA-HBren ondoan, dialektikoki lagunduta eta etsaituta ibiltzen diren ezkertiarrek egindako kritikak, LKI eta EMKren aldetik, bestaldetik autonomiaren aldetik, iadanik kritika ageriak izan dira, behar bada kritika goiztiarrak, negoziaketa ez bait da egin eta ez dakit egingo denik ere, baina arazo teoriko bat planteiatzen du eta «Larrun»eko artikuluan hori ager erazten dut, baina inongo soluziorik eman gabe.

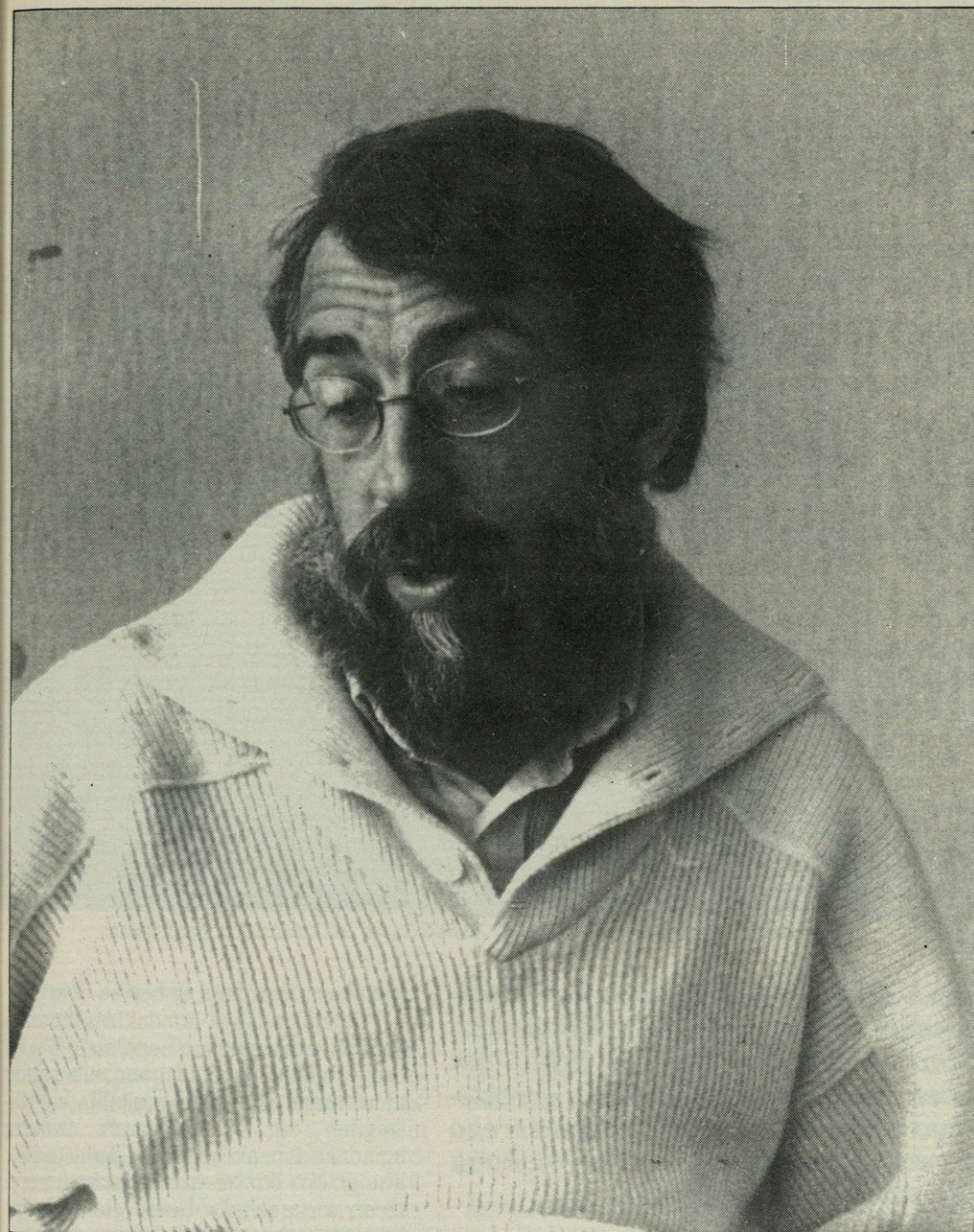
GALDERA: PSOE bere jarrera politikoarekin koherentziaz jokatzeko ari al da?

ERANZUNA: Alderdi honek Estatu espainiarra Europakoak bezain modernoa egin nahi du, horregatik biolentziaren monopolio lejitimoa dauka. Eta horregatik PSOEk duen jarrerarengatik, duen historiarengatik, ejerzito espainiarrari eta besteei eginiko kontzesioengatik ezin du inolaz ere printzipioz onar, indar militarra duen mugimendu batekin berdintasun maila batasan mintzatu. Beraz, nazionalismo espainiarra berpiztuz lejitimitatea hartzen du terorista-separatistekin ez mintzatzeko. Joku errealista da baina ez da errealista joku honekin ETA-HB likidatuko duenik. Hauek badute lejitimitatea eta hauen oinarriak ez ditu Espainia bat eta honelakoak onartzen, honen kontrakoa da.

GALDERA: Zure «Larrun»eko artikuluan ETAk partaideak politika legalera pasa nahi izango dutela diozu.

ERANZUNA: ETAk negoziaketa hipotetiko baten ondoren indar politikoa legalitatean egingo dela eta indar militarra erretserban izango dela onartzen badu, ez dut uste ETAk kideek txapa zintzilikatu eta egunen batetan berriro ekin beharko duten zain geldituko direnik. ETAkideak politikoak dira, helburu politikoak dituzte, Herriaren alde borrokatzeko prest dira eta izango dira negoziaketak egiten badira ere, eta normala iruditzen zait momentu batetan politikan parte hartzen aurpegi garbiaz, izenez eta abar.

GALDERA: Elkar hizketa osoaren zehar entzundakoaz, nahiz tregoa igandean amaitu gauzak beretsuan jarrai dezaketenaren ziurtasuna duzu?

**«Herriak beraz,
ez du bere
burua
sistemeekin
identifikatu
ETA-HB
isolatzeko»**

ERANTZUNA:Bai. Nik bezalako diren pertsonen publiko diren gauzen analisia egin dezakete. Badira ihes egiten dituzten bi gauza: bata ez dakigunaz ez daki-gu eta bestea politikoen iniziatibak ekartzen dituen aldaketak. Batzuetan politiko batek 'argi' bat ikusten du eta bapatean hortik joaz gauzak arin alda daitezke. Horrelako gauzak eskapatzen zaizkit, baina orain ditugun elementuekin bata bestea garaitzeko indarrik ez dagoela bistan da; beraz gauzek berdin jarrai dezakete beste hogeitaz. Bestetik, zulo honetatik ateratzeko gobernuak errepresioaren eta isolamenduaren politikari eutsi nahi dio, eta honek ez du etorkizunik gauzak konpontzeko. Eta ETArekin aldetik badago negoziatzeko

borondate bat; hau, eta guztiz ere, gauzak planteiatzen diren bezalaxe, dagoen indar harremanarekin ez dira zenbait puntutan zuzen aritzen: ez da posible bi talde armatuen artean negoziaketa burutzea, ETAk ezin duelako hori inposatu eta ez dagoelako diktadura militarrik. Eta lejitimitatearen aldetik, Herriaren gaineratik ezin delako negoziatu, ez bait da zilegi eta honek ez bait du hori onartuko. Eta inportanteena, ezin direla eskakizun guztiak pakete moduan aurkeztu, agian arazo desberdinak daude eta zer, non eta nork negoziatu behar dituen argitu beharko litzateke.

N.ARRASTOA
L.ARISTI

Printzipioz zabor urbanoak erretzeko zen arren

Hondakin toxikoak erregai Ibar Ezkerreko errauspen labean

Ibar Ezkerreko zaborrak erretzeko errauspen labea egiteko proiektua aurki onartuko du hango Mankomunitateak. Arazoa zera da, ibar ezkerreko hondakin urbanoak erretzeko litzatekeen labea hondakin industrialak erretzeko ere erabili ahal izango dela antza, eta Ibar Ezkerreko zaborrak ez ezik Bizkaia edota Komunitate Autonomokoak ere jaso eta erretzeko gai izatera hel daitekeela.

Arazoa joan den urtean sortu zen, Ibar Ezkerreko hondakinak jasotzen zituena zabortegia saturapenera heldu zenean. Bilboko Artigas zabortegia egokitzeta izan zen orduko behin behineko irtenbidea: mila milioi inguru gastatu ziren Artigas zabortegia egokitzeko, zortzi urtetako epean Ezkerraldeko hondakinak ere jasotzeko moduan ipiniz. Epea amaitu baino lehen, beraz, beste konponbideren bat topatu behar zitzaien Ibar Ezkerreko hondakinen arazoiari.

Hiru proiektu

Pasa den Uztailan eman zen BOEan errauspen labea egiteko lehiaketaren berri, kokalekugaiak Ortuella, Galindo eta Muskiz-eko hiru toki zirela —aukera handiena Muskizgo Gabaron auzoak du diriduenez—. Lehiaketaren deian hon-

dakin solido urbanoez baino ez zen hitzegiten, eta zaborren kopurua ere aipatzen zen: 70 mila tonelada urtean, urteroko % 2,56ko hazkundeaz. 309 mila biztanleren zaramak jasoko litzatekeen erreuspen labearen eraikitzea zen, beraz, lehiaketaren xedea.

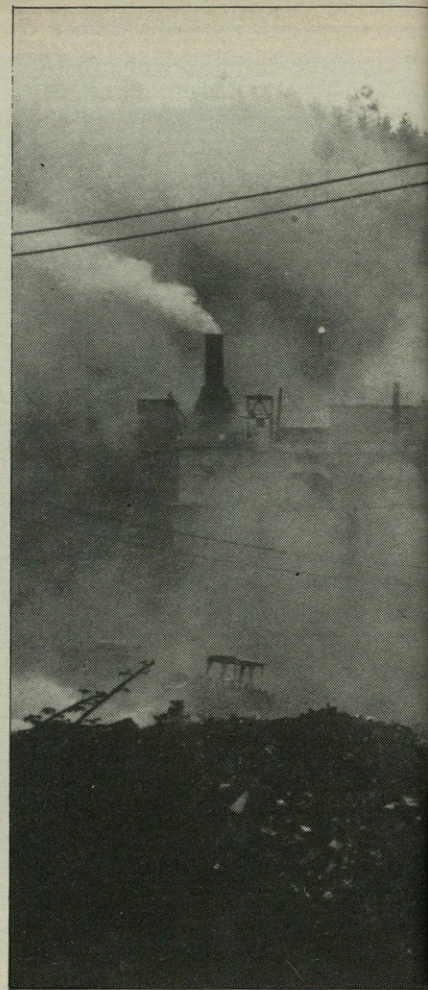
Lehiaketara hiru enpresa aurkeztu ziren, bakoitza proiektu banarekin, eta horietariko bat, Erpo S.Arena hain zuzen, atzera bota zuten aurkeztu ahala. Lehian dirauten biak 'Babcock Wilcox-Pridesa' eta 'Dragados y Construcciones S.A.' entresak dira, eta iturri fidagarrien arabera, lehenengoaren proiektua izango da aukeratua hile honen bukaera baino lehen. Baina PSOEk kontrolatzen omen duen 'Babcock-Wilcox-Pridesa' entresaren proiektuak badu, antza, puntu ilunik. Izan ere, Mankomunitateak izendatutako tekni-

kariak ez du ez bata ez bestea onartu.

Printzipioz labea hondakin solido urbanoei erantzuteko aurrikusi bazen ere, proiektu honetan hondakin solido industrialak erretzeko posibilitateaz hitzegiten da —proiektuaren arabera egindako labeak hondakin industrialak aise erreko litzuzke—. Hondakinak erretzean sortarazitako beroa elektraindar bihurtzeko bitartekoak jarriko dira, berau Iberduerori salduz etekinak ateratzeko aukera izango duelarik enprepsa titularrak.

Gas toxiko arriskutsuak

Gure iturriek adierazitakoaren arabera, urtero 30 mila tonelada hondakin industrial erre nahi dituzte, materia plastikoen erretzea dela-eta, gas toxikoen arriskua dagoelarik: dioxina, '2,4D' eta '2,4,5T' famatuak —'agente laranja' eta 'agente zuria' hurrenez hurren—... Proiektuan ez da aurrikusten gas hauen jarioaren arriskua baina, adituen hitzetan, gas arriskutsu hauen presentzia ez litzateke hain arraroa gertatuko. Honela zioen, 'El Pais' egunkarian, Xabier Pastor 'Greenpeace-España'ko presidentea: «Hondakinen errauspen metodo egokirik ez dago. Errekuntza txar batean dioxinak pro-

Muskizen kokatuko da, seguruenik, Ibar Ezkerreko errauspen labea.

duzitu daitezke, eta hori denek onartzen dute».

'Hondakin Toxikoen Plan Nazionala'ren iragarpena zela medio egin zituen deklarazio horiek Xabier Pastor-ek. Plan horren arabera, hondakin industrialak erretzeko erabiliko liratekeen hiru errauspen labe eraikiko dira, kokalekugaia Huelva, Catalunya, Euskal Komunitate Autonomoa eta Madrid direlarik. Ez dira gutxi Ibar Ezkerreko labe hau plan nazional horrekin lotu dutenak, Jose María Gonzalez Zorrilla Muskizgo alkateak besterik dion arren. «Ez, ez, labe hau hondakin urbanoak erretzeko da», dio alkateak, « Manko-

munitateak planteiatutako lehiaketan argi eta garbi esaten zen hondakin industrialik ez dela erreko. Orain, hondakin industrialak erretzeko izan dadin eskeintza bat badago hor nonbait, baina horretaz, guk dakigula, ez dago ezer».

Lau aldiz handiago

Hondakin toxikoen plan honekin zerikusi handia izan dezake olio erabilien kontrolgabeko isurketa eta erretzeek: CAMPSAk olioaren monopolioa galdu duenez, bere eskubideak galtzen dituela eta bere betebeharrak ere uko egin dio, orainarte jasotzen zituen olio erabiliak —toxikoak— ez jasotzeari ekin diolarik. Honela, olio erabilien 50 mila tonelada ari da isurtzen eta erretzen, inolako kontrolik gabe, estatu mailan. Beste batzuren artean arazo honi erantzuteko diseinatu bide dute Hondakin Toxikoen Plan Nazionala, eta Muskizen eraikiko omen den labea plan honen barnean sartzen denentz ikusteke dago.

'Babcock Wilcox-Pridesa' enpresaren proiektuan agertzen da, bederen, labea handitzearen posibilitatea, lau aldiz handitu daitekeela alegia, 70 mila tonelada erretzeko gai izango litzatekeena labea 400 mila tonelada erretze-

Puntu ilunak argitzeke

«Mankomunitateko teknikariak ez du aurkezturiko bi proiektuetarik batere onartzen, hainbat gauza beltz eta ilun dagoelako. Zabor hondakinen arazoaren aitzakiaz baliaturik erabat konplexua eta korapilotsua den gai bati erantzun nahi die, industri hondakinen arazoari hain zuzen, eta honek eragiten duen zenbait arazo teknikori ez zaio interbiderik ematen, atmosfera emititzen den dioxina gasaren arriskua hor daukagu esate baterako».

«Artigas-en badago zortzi urtetako epea zarama botatzeko, eta epe honetan beste alternatiba batzuk estudiatu behar dira, eta egokiena zein den erabaki. Bestetik, proiektu hau ez dago soilik Ibar Ezkerreko mankomunitatean dauden herriei begira baizik eta Bizkaia mailan eginga, eta hori argitu beharra dago. Gero, herri txiki batek ez dauzka zertan hartu beharrik herrialde bateko hondakin guztiak. 6.000 biztanle duen herri batek 1.200.000 biztalez sortaraten dituen hondakin guztiak hartu behar izatea benetan negargarria ez balitz barre egingo genuke».

F.MONTENEGRO
(HBko zinegotzia Muskizen)

ko gai izatera hel daitekelarik. Hau da, Ibar Ezkerreko hondakin guztiak ez ezik Komunitate Autonomokoak ere erreko lituzke errauspen labe honek proiektuan esaten den bezala handiagotuko balitz. Muskizgo alkateak —EAJkoa bera— aipatu digu handiagotzearen posibilitatea. «Adituek labea handiagotzen joan dadila gomendatu digute, horrela toneladako kostua murriztu egingo baita %40, %50 edo %60ean».

Xelebrea da, bestalde, neurri honetako labea Mankomunitateko herririk txikienean kokatzea —oraindik ez da hartu erabakia baina Muskiz aukeratuko da, aidanez, kokaleku izateko—. Sei mila biztanle baino ez dituen herrian 309 mila biztanleren zaborrak erreko dira —kasurik onenean—, eta honen arrazoiak asmatzea ez da batere zaila: Muskiz Petronor-en alboan dago, itsas-ertzean, portutik oso hurbil...

I.MURUA

“**Materia**
plastikoen erretzea
dela eta gas toxikoen
arriskua dago”

Iritsi da arbolak zuritzeko sasoia

Inausketen kausaz, zuhaitzak besamotz geratzeko arriskuan

Motozerraren burrunba nonahi entzun ahal da egunotan inausketarako sasoia gainean delarik, eta beraz, oraino ostu eta adarrez jantziriko arbola enbor biluzi baten itxura harturik antzemanen dugu aurrerantzean. Baina kontutan hartzen al da inausketa okerra dela medio arbola gal daitekeela edota mozketak txarto eginez gero edozein gaisotasun edo plaga nozitu dezakeela? Segidako lerrootan aurkituko duzu argitasun frango guzti honetaz.

Zuhaitzek, bestelako edozein bizidunen legez, beren garapenerako orduan defentsa propioak baliatzen dituzte ingurugiroaren baitan gerta daitezkeen indar erasokorren aurrean. Beraz, esan liteke, zuhaitzek beren burua babesteko sistema bereziak sortzen dituztela, ezen horrela ez balitz duela milioika urte desagertuak bait leudeke.

Horregatik, jakin behar da zuhaitz baten hazkuntzaren itxura naturala ez dela akzidental eta nolanahikoa izaten, baizik eta milaka urtetako eboluzioaren ondorioz atondua eta moldatua, betiere ahalik eta erresistentzia estruktural handiena lortzeko. Beraz, kimaketa eta inausketa lanek zuhaitzen hazkuntza formak ezagutzea eskatzen dute derri-

gorrez, baldin eta hondatuko ez baditugu behintzat beren egitura eta sistemak kontutan hartu gabe.

Motozerraren sasoian

Ohitura da hainbat herrietako udaltan beren auzoetako arbolak inausketa urtarrila aldean egiteko, gehientsuenean egundoko sarraskiak egiten dituztela. Abarrak eta kimuak, eta sarritan bai eta enborrak ere, lurrera botatzen dituzte, antza denez batere pentsatu gabe mozketak horiek orbandu edo zikatrizatzen zenbat eta zenbat eragozpen jasan beharko dituzten zuhaitzek.

Orduan, jakinik arbolak beren sustriaren egituraren arauera hazten direla proportzionalki, zuhaitz baten kukula bortizki mozten baldin badugu, gaudela ziur *shock* bat nozitu duela, askotan heriotzeraino eraman dezakeena gainera. Azken batean, ez bait dute inausketarik behar izaten beren garapenean koakzio berezirik ez duten arbolek; hau da, etxe baten aldamenearan egote oztopoa, edo eta tuberia eta indar elektriko kableena (koakzio aereoak), eta bestalde, espaloien traba eta antzekoak (lurpeko koakzioak).

Kukuluaren tamaina sustriaren parean orekatzea izaten da —eta ez kukulua desagertaraztea— kimaketa eta inausketaren arrazoirik nagusia; esa-

“**Kimaketak**

ahalik eta laburren

baina maiz egitea

litzateke egokiena”

Kimaketarako oinarrizko teknika

Pasarte honetan ez ditugu zuhaitzez zuhaizko kimaketa teknika desberdin eta bereziak ezagutzera emango, baina ez legoke soberan, oinarrizko puntu orokor pare bat klarki ezagutaraztea.

Inausketa eta geroko abar eta enborren zauri osteko orbanak ezpain zikatrizante moduko batzuz estaltzen hasten dira, zauriaren ertzetan sortzen direnak astiro barnekaldera bihurtuz. Hala eta guztiz, nahiz eta zauriaren orbanketa buruturik egon litekeen, gertatu ohi da barnekaldeko parteak denborarik ez ukaitea sendatzeko, eta ondorioz ustelketak konponbiderik ez izatea. Horrek esan nahi du, zenbat eta mozketak tikiago eta garbiago egin orduan eta errazago suertatuko zaiola edozein zuhaitzi, estalketa prozesuetarik libro.

Mozketak planu oblikuoan edo zeharka egin behar izaten dira, enborren direkzioan, betiere direlako ezpain zikatrizanteen hazkuntza

errazteko, hala ez egitekotan euri urak geldo geratzen bait dira enborrean, ustelketa prozesuari hasiera emanaz. Abarrek diametro handi-xea baldin badu, mozketak hiru fase-tan burutzea komeni da, enbor azalean zauririk eragin ez dezagun.

Abarra izan beharrean, inausiko duguna kimu bat besterik ez baldin bada, mozketak forma berbera jarraituko du, baina kontutan hartuz aldamenen beste bat mozteke utzi beharko dugula, horrexek gida dezan zuhaitza hazkuntza prozeduran.

Zuhaitzaren itxura naturalaren alaketak, hain zuzen, gida-kimurik ez uzteak eragiten du. Inausketa erratu horren ondorioak antzeman ahalko dituzu makina bat arbolen enbor eta abarren bihurtura mordoiloetan, besamotz baten muinoak bailiren. Gisa horretan hazten utziz gero gainera, sarritan enbor nagusia baino zabale-ra handiagoz desarroilatzen dira hainbat eta hainbat abar.

te baterako, kaleetan dauden zuhaitz-na, espansiorako mugak izaten bait dituzte kukuluek, eta sustraiak behartu behar izaten dira gehiegi ez desarroilatzera. Halaber, mantenimendua ere beste arrazoiatariko bat dugu: hildako abarren mozketa, sustraietatik ateratzen diren ernamuinena, oker samar geratu diren arramena... Eta azkenik, helburu estetikoaz gauzatzen direnak, zuhaitz guztiak lerratzeko egiten diren gisan.

Bestetik, gogoratu, fruituak ematen dituzten arbolen kimaketak fruituen produkzioa kontrolatu ahal izateko burutzen direla, eta basoetako zuhaitzetan berriz, enbor zuzen eta defekturik gabeak lortzeko.

Kimaketen arazo nagusiak

Zauri oro gaisotasun eta plagen hartzeko arriskutsua da, finean azala mindu ondoren desagertarazi egin dezakete-eta. Hortaz, 3 edo 5 zentimetro baino gehiagoko mozketek ustelketak eragin ditzakete, ustelketa bizkortasuna zuhaitz bakoitzean desberdina izaki: makatzarentzat 100 zentimetrotako ustelketa urteko, platanoarentzat 80 zentimetro urteko, eta abar.

Estetikari dagokionez, gaizki eginiko inausketen kausaz zeharo desitxuratuak geratzen dira, behin baino gehiagotan enbor hutsetan utzita, gehienetan muino potolo eta mordoiloak sortaraziz: eta ez da hain zuzen zuhaitzaren egitura naturalaren faboretan gertatzen. Holako mozketek errestiturazio urte gogorak eragiten dizkiete zuhaitzei, 5etik 10 urte bitarterainokoak ere suerta daitezkeelarik.

Mundu guztiak pentsa dezakeen bezala, inausketak badu bere zentzua, baina jende asko erratua dago pentsatzean jardinerako lan txukuna egiten duela belardi eta zuhaitzen garbi itxura hori erdietsiz. Berez, ahal den neurrian bederen, inausketak ekidin egin beharko bait lirateke, arbolari utziz bere garapenerako espazio aproposa, edo eta bestela inguruneke trabak gainditzeko gidatzen lagunduz, besterik gabe. Eta mozketarik egitekotan, ezinbestekoa balitz arbolaren bolumena murriztea, kimaketak ahalik eta labur baina maiz egitea litzateke egokiena. Ostera, sasoi honetan ikusi ohi ditugunak, ikaragarriak gertatzen dira, egundoko zauriak egiten dituztenak eta orbantzeko bereziki bihurriak.

Bada ordua motozerraren mozkorraldiekin akabatzea, eta batez ere tramankulu arriskutsuok esku baldarretan utziz gero.

I. AZURZA
ARGAZKIAK: FELIX

Euskal Preso Politikoak gogoan

Idatz iezaiezu!!!

**Maison D'Arret de Fresnes: 1 Avenue de la
division Lecrec
94261 FRESNES CX**

Arrospide Sarasola, Santiago
Txabarri Lopetegi, Imanol
Etxebarren Elordui, Jesus
Garcia Mertxan, Karmelo
Etxeberria Garmendia, Juan Carlos
Perez Alonso, Felix
Oteiza Olazabal, Aitor
Arin Bastarrika, Xabier
Madariaga Agirre, Julen
Etxeto, Christian
Derguy, Dannel

**Maison D'Arret de La Sante: Rue de la San-
té,
75013 PARIS**

Pujana Alberdi, Iñaki
Makazaga Urrutia, Xabier
Zalakain, Mikel
Zubillaga, Xabino

**Maison D'Arret La Citadelle: 17410 ST.
MARTIN DE RE**

Hernandez Llanosa, Patxi
Lasa Mitxelena, Juan Lorenzo

**Maison D'Arret de Tulle: 1 Rue Souhum Pro-
longa.
19272 TULLE**

De Luis Astarloa, Fernando

**Maison D'Arret de Perigueux:
Place Beleyme
24000 PERIGUEUX**

Urdanpilleta Goenaga, Joxe Mari

**Maison Centrale de St. Maur:
36250 ST MAUR**

Martinez de la Fuente, J. Ramon

**Maison D'Arret de Poitiers:
209 Rue Faubourg du P.N.
86000 POITIERS**

Rodriguez, Niko

**Centre Penitencier de Femme
de Fleury Merogis:
91700 ST GENEVIEVE DES BOIS**

Pascual González, Blanki
Razin, Kristina

**Centre Penitencier Fleury Merogis:
91700 ST GENEVIEVE DES BOIS**

Martinez Olasagarre, Roberto
Arrieta Zubimendi, Jose

**Maison D'Arret de Lannemezan:
65300 LANNEMEZAN**

Bergaretxe Unamuno, Agustin
Ansola Larrañaga, Pello

**Maison D'Arret de Pau: 14 bis Rue Viard
64000 PAU**

Osa Arozena, Jesus Mari
Zabaleta Mendia, Gotzon
Pikabea Buruntza, Iñaki

**Maison D'Arret de Eysses:
47307 VILLENEUVE SUR LOT**

Ezkerra, Mikel

**Maison D'Arret de Baiona:
Rue Charles Floquet
64100 BAIONA**

Aldazabal Goizueta, Emilio

**Maison D'Arret de Muret.
31605 MURET**

Garalde Bedialauneta, Isidro

AMNISTIAREN ALDEKO BATZORDEAK

Ikastolak eta Hezkuntza akordio bidean

Joan den ostiral eta larunbatean bildu ziren Euskal Herriko Ikastolen Federakundeko eta Gasteizko Gobernuko Hezkuntza Saileko ordezkariak euskal eskola publikorako ikastolen integrazioa erabaki ahal izateko konbenioa moldatzeko. Jose Ramon Recalde sailburuak balantze oso baikorra egin baldin bazuen ere eta aditzera eman erabateko akordiora heldu zirela, Iñaki Etxezaharretak, Ikastolen Federakundeko ordezkariak hainbat baldintza azpimarratu nahi izan zituen akordioa heldu ahal dadin.

Ikastoletako irakasleen egoera laboralari dagokion puntua, atzeratutako dirulaguntzei buruzkoa eta Administrazioa hezkuntzako sindikatuekin egiten ari diren negoziaketan berrien argitzeari buruzkoa izan ziren akordioa kolokan jartzen duten Ikastolak azpimarratutako baldintzak. Ezadostasunak beraz, erdietsitako akordioan.

URTE GUZTIKO BERTSOGINTZAREN LABURPEN LIBURUA ARGITARATUKO

Bertsolarien Elkartearen II. Batzarrea Hernanin

Datorren larunbatean, hilak 28, Euskal Herriko Bertsolarien Elkartearen Bigarren Batzarre Nagusia burutuko da Hernanin. Bertan izango dira elkarteak bazkide diren bertsolari eta zaletuak.

Duela urte t'erdi egin zen Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen Lehen Batzarre Nagusia, huraxe izaki elkartearen sorrera bilkura. Ordudunik euskal herrialde desberdinetan barrena egituraketa finko eta eraginkorra hedatzea erdietsi du, batik bat Araba, Nafarroa eta Iparraldeko bertsolaritzaren koordinazioa de-xente hobetuz.

Hilero biltzen dira herrialde desberdin hauetako batzordeetako ordezkari eta ardura-dunak, zuzendaritza batzordea osatzen dutenak, horietatik ondorioztatu direla hainbat aurrepausu, bertsolaritza ikastoletara eta unibertsitatera no-la telebistara zabaldu izana kasu.

Datorren larunbatean, hilak 28 (arratsaldeko 5etan), Hernaniko zaharren egoitzan egingo da urte t'erdi honetan zeharko balantzea, datorren urterako plangintza orokorra eta barne araudiaren bozketa Euskal Herriko Bertsolarien Elkartearen II. Batzarre Nagusian, nora bazkide guztiak deituak dauden, bertsolari eta bertsosaleak.

Batzarra profitatuz, Elkar-teak argitara emango duen liburu baten aurkezpene ere iragarri dute: «Bapatean 88», iragan urteko bertsogintzaren lapurpen eta antologia izan nahi duena, botatako bertsoez eta ateratako argazkiez hornitua.

Zinema kubarra Donostiako Festibalak

Urteroko ohitura bilakatzen ari den bezala, aurtengo negu partean beste zinema ziklo bat eskaini berri du Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak. Aurten Kubako Iraultzaren 30. urte-hurrena ospatzen dela-eta, lau eguneko zinema kubar zikloa apailatu zuen Donostian.

Zortzi izan ziren pantailaratutako filmeak, batzu iraultza zutela gai nagusizat, besteek bolada modernoetako gizartea eta beste zenbaitek iraultza osteko lehen garaietan gertatuei buruzko kontraesan eta autokritikak.

Hurrengoi hilabeteetan bestelako ziklorik ere izanen omen da, betiere zine komertzializatze arazoak dituzten herrialdeetako pelikulak ekartzea dutela helburu, azken bi urteotan egin den gisa be-rean.

Aste honetan

Musika bandek molde zaharrei aire berri
(46. orrialdea)

Uhaitza kultur etxea gertan behera geratu
(48. orrialdea)

Ramon Zallo euskal komunikabideetaz
(49. orrialdea)

Tomas Ugarteburu zurezko eskultorea
(50. orrialdea)

Munduaren Zabaletik Kultura
(53. orrialdea)

EGUN EZEZAGUNA DA EUSKAL HERRIKO BANDEN KOPURUA, ETA ELKARREKIKO KOORDINAKUNDE FALTA SOMATZEN DA

Musika bandak ugarituz herrietan zehar, molde zaharrei aire berriak konpontzen

Ezagunak dira guztiontzat gure hiri eta herrietako kioskoetan nahiz kaleetan barrena musika joka iharduten duten bandak, urtetik urtera ugaltzen ari direnak. Ez dira ez orkesta ez eta txaranga, baina bien artean dagoen esparru mugagaitz horretan koka genitzake nolabait.

Tradizio zaharra dute oso musika bandek Euskal Herrian ere, zenbait herrieta-koak duela mende eta piku sortuak, eta belaunaldi batek bestera mantendu direnak horietarik asko. Makina bat fotografia zaharkitu gordेरik izango da hainbat etxetan, aitona klarinete jolea zenekoa edo eta osaba saxofoilaria uniforme dotorez jantzitako musikari talde baten artean, eta aldamenearan orain-tsuko argazki berriago bat, biloba flautari putz egiten edo bonboari astintzen.

Sasoi haietatik gaur egun bitartean, musika banden musika emanaldi, kontzertu eta dantzaldien arrakastak gorabehera anitz ukan ditu, ez bait dira urteak alferrik iragaiten. Baina hala eta guztiz oraindik ere askok pentsatu baino jende gehiago bil-tzen dute piezak entzutera, gazteenen artean molde eta itxuraz zeharo antikuatuak dauden ustearen ondoan.

Udal bandak, elkarteetakoak, kontserbatorietakoak...

Musikazale frango izan da beti euskaldunen artean, eta ondorioz ikasketa apur batzu ere egin dituztenak, solfeoaren ondotikako instrumenturen bati helduta. Halaxe mol-datua izan ziren aintzina ba-tean herrietako musika ban-dak, nahiz eta baziren beste-

tik hirietako ospe handikoak, eta gainerantzean militar tra-diziokoak.

Gaur egun ez dira oso bes-tela mantentzen bandak, az-ken batean sorrera arrazoi oso desberdinetakoak existi-tzen bait dira, bakoitzaren egoera ere berezia izaki: udal bandak, kontserbatorioetarik datozenak, musika elkarteetakoak, txaranga izatetik bandara bihurtzera pasatu di-

Donostiako banda Sarriegiren zuzendaritzapean.

renak, edo eta kasik sortu berria den Ertzantzarena ere bai (jakina).

Azken aldi honetan ordea, musika bandak bereziki ugaltu direla antzeman dugu. Kultura musikalarik garrantzi handiago ematen ari zaion heinean, herrietan udal kontserbatorio modukoak sortu diren neurrian, gero eta musikazale gehiago iaioitu da instrumentuen jokaldietan. Eta horrela, egun ez da bate-
re erraza jakitea Euskal Herrian zehar zenbat musika banda diren, ez bait dago inolako federakuntza edo elkarterik beren egoera eta arazoei aurre egiteko bilduko dituenak. Koordinazio falta, alegia, nahiz eta ezagutu izan ditugun duela bospasei urte edo zenbait banden arteko bilkurak antzeko helburu batez burutuak —lrunen egin zena kasu—.

Zuzendariaren figura aldatuz

Pentsa ezinezkotzat zeukaten azken urteak arte musikarien artean emakumezko izatea. Eta neurri haundi batean, gazteen presentzia ere gutxiengoa zen garai batean. Kontuok aldatzen joan direlarik piskanaka, egungo musika bandetan apenas geratzen dira herrietako betiko musikariak, gazteenek erreleboa hartu bait die honez gero, eta antza denez gerra osteko banden tradizioak itxuraldaketa zenbait jasan ditu.

Itxuraldaketen artean, agian aipagarrienetarikoa dugu zuzendariaren figurarena. Lehen batean, zuzendariak ohorezko postu eta izendapena edukitzen zuten, *cuerpo del Estado* delakoa, gisa honetan musika zuzendari profesional eran honelako edo bestelako banda batetarako izendatuak izaten zirela (orohar beti kanpotarrak) eta Madriletik jasotzen zutela soldata. Sasoi hartan gertatu ohi zen zuzendari 'funtzionario'ak alkateak berak baino soldata handiagoa eskuratzeko, horrek zemaion ohoreaz alde batetik, eta herritarrengan sor zitzakeen esames, kritika eta era guztietan

ko istilu eta guztiz bestalde. Orain aldiz, akaso halakorik geratzen baldin bada ere (?), herri bertako zuzendariez baliatzen dira.

Musika bandek, normalean, herriko udaletxearekiko konbenioz eta ematen dituzte beren emanaldiak: kontzertuak direla, festetan kalejirak eta dianak direla, prozesioak, akto ofizialak, zezenak... Baina bestela, oso gutxi dira harat honat aritzeko topatzen dituzten aukerak. Lehen ba omen ziren diputazioetatik laguntza moduan hainbat emanaldi finko programatzeko inizatibak, eta instrumentuen erosteko ere sosik banatzen zen.

Errepertorioa orkestarako musikaren moldapenak osatzen dute orohar.

Zer jotzen dute musika bandek?

Bandak ez dira ez orkestra ez txaranga, eta tartean izaki, badiutze bietariko ezaugarri amankomunak. Ez dira orkestra, orkestra batek biltzen dituen instrumentu kopurura heldu ezin daitekeelako musika banda bat, baina errepertorioari dagokionez ordea, orkestarako konposaturiko obren haizezko instrumentuetarako moldapenak jotzen dituzte. Hortxe orduan, bai eta ere, txarangekiko alderdia.

Musika bandak haizezko eta perkusio tresnak erabili ohi ditu: flauta, flautina, klarinetea, oboea, rekintoa, hiru saxofoi moetak, fabota, tronpeta, fliskornoa, tronpa, tronboia, bonbardinoa, tuba —bai eta txistua eta dultzaina batzuetan—; eta perkusioen aldean: bonboa, kaxa eta txapak —gehituz nahi izanez gero, xilofonoa, kanpaiak eta abar—.

Soma daitekeen bezala, bandak bere mugak ditu; esaterako, orkestako biolin ordez klarineteak erabili behar, edo eta tuba kontraba-juaren ordez. Baina bestetik, txarangaren aldamenen de-
xente baliapide gehiago di-

berritzen doazela dirudi ordea. Betiko doinueta-rik urrunduz, pasodobleak eta tangoak alde batera egiten ari dira, eta horien ordez jendeak gustoz hartzen ditu doinu berriak, zinamarako konposaturiko ezagunak eta antzerakoak. Batek baino gehiagok pentsatu du dagoeneko mende hasierako New Orleanseko *band* alaitsu haien tankerak egokitzea. Molde zaharrei aire berriak omen datozkie.

Federakunde baten falta

Astero astero entseiatzen dute banda desberdinetako musikariak, bi eta hiru egun sarritan, errepertorioak ber-
ritzeko asmotan nahiz obra desberdinen egokipenen hobe-
kuntza saioetan. Jende pilo-
a dabil beraz lanean, ez ba-
karrik bandaren kalitatea
areagotzeko bakarrik, bai eta
instrumentua bera perfekzio-
natzeko ahaleginetan. Kon-
tserbatorio nagusietan nola
udal kontserbatorietan naga-
sitzin ari dira bandarako
aprosak diren haizezko
instrumentuen ikastaroak,
hasi klarinete, saxofoi eta
tronpetatik eta arestian aipa-
tu ditugun ezezagunagoak
gerta dakizkigukeen flisko-
rno, tronpa edo eta tuba bitar-
tera arte.

Ostera, urtetik urtera musi-
kariak eta bandak ugaltzen
ari diren bezalaxe, emanaldi
programazioetarako eta an-
tolamendurako koordinazioa-
ren faltak dakartzan murriz-
tasun eta arazoak somatzen
dira Euskal Herriko musika
banden artean. Elkarren arte-
ko ezagutza nahiz adiskidan-
tza motza da benetan, eta be-
rez ezinbestekoa suertatuko
den Federakuntza baten sor-
reren bolada ez da urritu
izango. Abesbatzek bere ga-
raian halakorik lotzea erdie-
tsi zuten lege —Elkartea ba-
da, topaketak badira, telebis-
tako saioak...—, banden (eta
bandoleroen) koordinazioa-
ren atarian geundeko.

GORKA ARRESE

IPARRALDEKO BARNEKALDEKO 3 KULTUR ETXEEK SOSIK EZ

Atharratzeko «Uhaitza»k oraintsu erabaki behin behineko geldiunea

Pariseko gobernuaren inizatibaz sortutako Baionako Euskal Herriko Kultur Etxeak bere horretan dirauen artean, barnekaldeko Haize Berri, Eihartzea eta —urtarril honetan— Uhaitzak beren kultur ekintzen antolakuntzari utzi behar izan die dirulaguntza eskaziak zio.

Uhaitza kultur etxeko asanblada orokorra.

Iparraldeko barnekaldean hiru kultur etxe daude gaur egun: Donapaleuko eskualdeko Izura herriko Haize Berri, Hazparneko Eihartzea eta Zuberoako Atharratzeko Uhaitza, bakoitzak bere egoera berezia duelarik, baina hiruek Kontseilu Oro-

koraren (Hegoaldeko diputazio eta junta generalen arteko instituzioa litzatekeena) laguntzak dituztela ezinbesteko diruiturri iraun ahal izateko.

«Haize Berri» kultur etxeak ez zuen iaz permanente edo arduradun liberaturik bere

funtzionamenduaren mantentzeko; «Eihartzea»k, bi baldin bazituen ere, Kontseilu Orokorra eskaini zion iazko ekimenetarako dirulaguntza murriztuaren kausaz, bere ekintza kulturalak deusera uztea erabaki zuen ekainean, kultur etxeko administrazioa kontseilaritzak bere dimisioa aurkeztu ondoren.

Kontseilu Orokorra 1988. urterako 30.000 libera baino ez zizkien eman nahi izan hiru kultur etxeoi, hain zuzen 1987an eskainitakoaren herena besterik ez.

«Uhaitza»k ere ezin iraun

Atharratzeko Uhaitza kultur etxeak, Zuberoako herri kontratuengatik, diru zama berezia eskuratzen du «Haize Berri» eta «Eihartzea»k eskuratzen ez omen dutena, eta horretxek iraun arazi du egundaino Kontseilu Orokorra instituziotik jasotako apurrarekin batera. Gaur egun Maule, Sohüta, Barkoxe, Larrañe, Zalgize, Ozaze, Mendikota eta Atharratze dira Zuberoako herri kontratuagatik «Uhaitza» subentzionatzen duten herriak.

Baina duela bi aste «Uhaitza» kultur etxeko kideak bildu zirelarik batzarre nagusian, beren ekitaldien behin behineko geldiunea erabaki behar izan zuten, 10 urtez etengabe bizi eta gero. Ezen, iragan den urteko udaberrian Kontseilu Orokorra 30.000 libera baino banatuko ez zituela egindako promesa ere ez bait du bete, eta egungo

aurrekontuekin jarraituz gero 73.000 liberatako zor ia itaezinak jasan beharko lituzke. Gisa honetan, azken bi hilabete hauetan batere permanenterik gabe martxan aritu eta gero, hemendik aurrera ez du ahalbiderik izango bere jarraipen normalerako.

Hala eta guztiz ere, Kontseilu Orokorra beste proposamen bat egin nahi izan dio «Uhaitza»ri, hau da, Gazteriarren eta Kirolaren departamenduaren bitartez lor daitekeela kontratu modu bat (FONJEP izeneko), zeinaren arauera 40.000 libera kutxaratu ahalko lituzkeen. Ostera, jakinaren gainean dago kultur etxeko asanblada orokorra modu honetako kontratuen gauzatzea oso kasu arraroetan suertatzen dela, eta amets itxaropentsurik ezin egin daitekeela mementukoz.

FONJEP kontratu horrek aurrera egingo duen esperoan —benetako salbazioa kultur etxeak iraungo badi—, bitartean arduradunak instituzioen aurrean saiaturik dira ikustarazten «Uhaitza»ren mantenimendu teknikoa ez dela posible permanenterik gabe, aldi berean kontzientzia araziz Zuberoako herrialde laguntzaileak kultur etxearen beharraz euskal kulturaren sustapenerako.

Hortaz, otsailaren azken aldera arte, orduan egingo bait da hurrengo asanblada orokorra, behin behineko geldiunean diraute.

GORKA ARRESE

«KOMUNIKAZIO ETA KULTURAREN EKONOMIA» LIBURUAZ MINTZO

R. Zallo: «Komunikabideetan ekonomi lojika erizpide politikoak ordezkatzan hasi da»

Ez da arrosa kolorekoa Ramón Zallok euskal komunikazioari eta kulturari iragartzen dien panorama: artikulatu gabeko industria, kanpoarekiko menpekotasuna eta azpiegitura eskasia. Irtenbideek «denok parte hartzeko moduko komunikazio zirkuitoetatik» etorri behar dute.

«Frankismo guztian zehar, komunikazioaren zeregina Estatuari eustea zen, zilegitasun politikoaren itxura ematea, eta hejemonia ezartzen laguntzea. Gaur, ostera, eta funtzio honek oraindik jarraitzen duelarik, ekonomiak hartzen du aurrea: komunikabideek beren errentagarritasun ekonomikoa izan behar dute, gero eta lehiakorragoa den merkatu honetan jarraitu ahal izateko. Egun, komunikazio proiektu politiko guztiek euskarri ekonomikoa izan behar dute nahitaez».

Konbentzienduz eta segurtasunez mintzatzen da Ramón Zallo, Informazio Zientzietan doktore eta Ekonomian lizentziatua den gernikarra. Euskal Herriko Unibertsitatean «Komunikazio ekonomia» asignaturaren irakasle honen bost urtetan egindako ikerketaren emaitza da liburu berri hau. Bertan, Karl Marx-en «balioaren teoria» komunikazioari eta kulturari egokitu die.

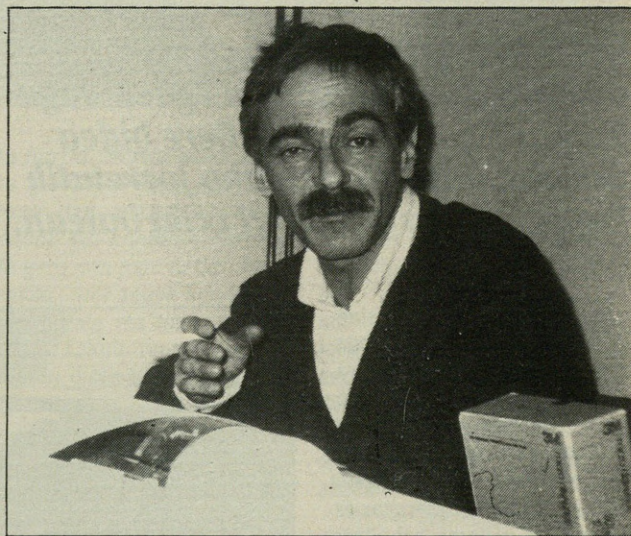
«Balioaren teoria» komunikazioari atxekiz

«Nire ustez, balioaren teoriak duen gaurkotetasuna kapitalismoaren pareko da. Egia da kulturak berezko berezitasunak dituen: lan sortzailea eta ordezkagaitza agertzen da;

prototipo industriak dira, hau da, produktuak bakarrik eta ezberdinak dira; entseia eta errakuntzaren proba pasatu behar dute, eta ezinbesteko porrotak arrakasta haundiek konpentsatuko dituzte; azkenik, industria kulturalak gizarte, kultura eta ideologia mailan dute eragina».

Orain dela ia urtebete, Unibertsitateko irakasle zenbait bildu zen Euskadiko komunikazioaren egituraz hausnartzeko asmotan. Ekonomiaren ikuspuntutik, Ramón Zalloren ustez, euskal industria kulturala artikulatu gabeko industria bat da: liburugintzak entitate eskasa dauka, industria fonografikoa sei produktora txikiek osatzen dute; zinema industria ez da berez existitzen, urtero dirulaguntza bikoitzaz 3 edo 5 produkzio egiten diren arren; euskal iragarkigintza txikerra da, telebista produkzioa ere oso txikia, eta irratan, gauzak itxuraz aldatzen ari badira ere, beste lurraldeetako formato berberak (disko deitutako musika,...) berregitea da nagusi; eta bapto funtzionatzen duen baka-rrak eguneroko prentsa da.

«Menpekotasuna maila ugartan ematea da; lehengo eta behin azpiegitura eskasia izugarria dago, eta ondorioz, menpekotasun kulturala, edu-

Ramon Zallo irakaslea, komunikabideetan espezializatua.

kiei buruzkoa datorkigu. Produkzioari gehiena —baita euskarara erabiltzen den alorretan ere— kanpoan egindakoa da, estatu espainiarrean edo atzerrian, eta produktu kultural hoiek zerikusi gutxi dute euskal identitate kulturala eraitzeko orduan. Etxea teiletatik hasi gara eraikitzen. Beraz, menpekotasun bikoitza agertzen zaigu: batetik, produkzio espainiarrekiko, eta bestetik, nazioarteko menpekotasun hazkorra. Honela euskal kultura hipotekatzen ari gara, garatu daitekeen hesparru bakarretan, alegia, norberaren industriaren azpiegituran, eta baita sormen mailan ere».

Komunikazio eredu berriak

Baina Euskadiko komunikazio eta kulturaren panorama beltz honi aurre egiteko proposamenak behar dira, eta R. Zallok 3 mailatan banatzen ditu,

batetik, elektronika, telematika eta telekomunikabideetan jarraituko den produkzio estratejia definitu behar da, azpiegituren erabilera zabala izan dadin; bigarrenik, sormen kulturalaren aldeko baldintzak ezarri behar dira, telebista, literatura, zinema, diskoa, eta honelakoe- tan sormena bultzatuz, eta azkenik, merkaturatzeko gaitasuna duten industriak, ekintzak, taldeak sortu behar dira, publikoarekiko komunikazio eredu berriak erabiliz, hau da, kultur etxeak, erakusketak, herrieta- ko jaiak, irakaskuntza zen- troak...

«Kultura ez da komunikazio zirkuito handietatik datorkiguna bakarrik, kultura denok parte hartzeko moduko komunikazio zirkuitoetatik dator. Baina era berean, euskal kultura bultzatzeko, nazioarteko merkatuak irabazi behar ditu- gu».

R.M. MARTIN SABARIS

ZUREZKO ESKULTOREA HARRIZKO BASERRIAN

Tomas Ugartemendia: «Artistak aglutinatzeko zerbait falta da; taldeak, belaunaldia...»

Orexan eraikitako Orixeren omenezko eskulturaren egilea dugu Tomas Ugartemendia. Bere bidea urratuz dabil merkatuko joeretatik kanpo baserritar herri txiki batean. Leaburun.

Leaburuko kaxkoa bistan, kanposantu bidean, hirugarren baserria ezkerretara. «Saizar» baserrian dauka Tomas Ugartemendiak bere eskultura tailertxo eta bizi-gela. Bere gisa hezitako hogeita hamar urteko baserritar-eskultoreari irrifarra zabaltzen zaio ahoan hitza bezain jori.

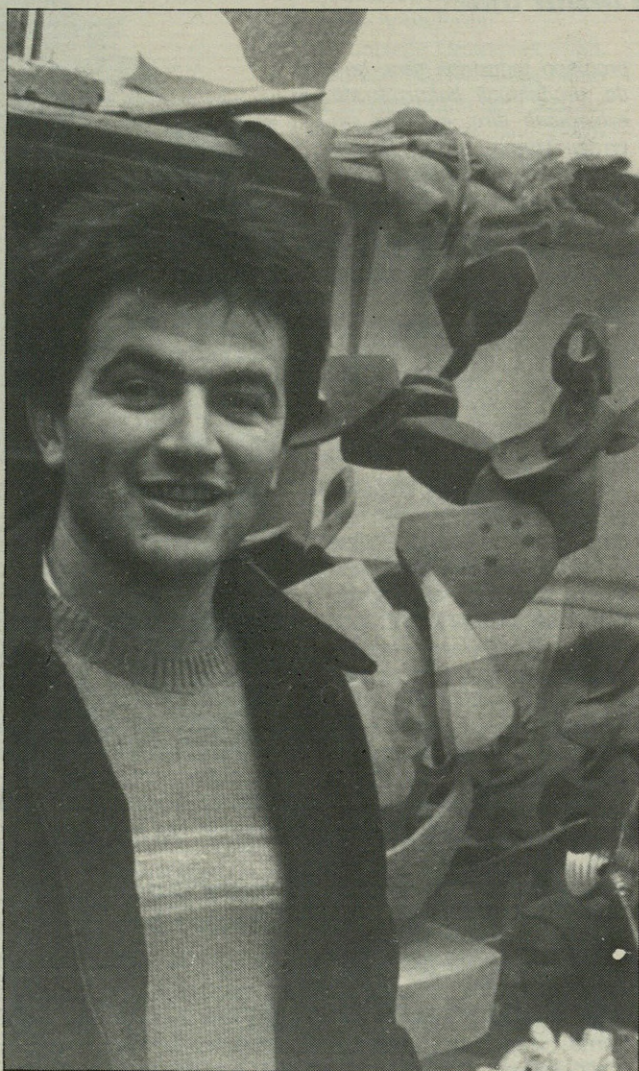
Tailerrean barrena egur puskak eta lanabesak nahasten dira bukatutako eta lantzen ari den obrekin batera. Begiak ezin denetan hein berean paratu eta bere gelara, «eserita hobeto hitzegingo diagu», gonbidatu gaitu. «Nere lehen eskultura, ezagutzera eman zena, lehendik eskultura pila bat nizkian eginda baina normala duk, Leaburukoa haiz, baserritarra eta zein enteratuko duk, Aurrezki Kutxa baten lehiketa batean saritua izan ondoren izan huen erakutsia. Baina geroztik ez diat parte hartu horrelakoetan eta orain ere ez diat nere lanik azalduko».

Erakusketak izan ditu. «Ez gehiegi baina izan dizkiat. Zenbat jende joaten duk ordea erakusketetara? Behar-bada jendearen kultur mailari zegokiok... Ez diat esaten goian edo behean dagoenik baina... Kultur maila edo ez

zekiat. Sensibilitatea esaten duanean eta kultura esaterakoan bazirudik bi hitz oso ezberdinak direla, baina loturik zeudek baita ere. Kultura bada letzea bakarrik... Baina ez duk letzea bakarrik. Jendeak planteatzea nondik gatozen, zer pintatzen dugun hemen...

Bere barrutik, pertsonalean galderak planteatzen duen jendea oso gutxi zegok».

Kultur maila eta sensibilitatea, edota sensibilitate eza. Moda eta galeria zirkulotatik atera eta jende xehearen sensibilitate eza artearen aurrean. «Eskultura jakin bat denean igual bai. Gai figuratiboetan... Baina erruki zioat hire bidetik hoanean hire bidea jorratuz, gauza berriak sortuz eta, eta ezin denean aurrera ateratzen dituala eta ez direla inorentzat hirtzat ezik. Eta atera behar duk kontu hi bakarrik ez haizela lanean ari haizena. Eskultore batek, idazle batek bezala, estimuloa behar dik ze, hi bakarrik, hi bakarrik... laister zapuztuko haiz. Hemen benetazko zerbait egin nahi baduk sufritu egin behar duk».

Artea eta kalearen arteko transmisio etena

«Eskulturak, beste edozein arte arlok bezala, zerbi zeza-kek mezu bat adierazteko... Nahiz eta oso erraza izan ez, ze, kaleko jendea ere badakik nola dabilen, jende xehea badakik nola dabilen, bere egonezinak zeuzkak, egunero jan eta... Esan nahi diat sensibildaderik artista talde batek egiten duena hartze-ko... ez dagoela transmisio kate bat artista eta kalearen artean. Nolabait estimulatzeko elkar. Ze hik egiten duan lanak baldin badik harrera bat, edo hik adierazi nahi duan mezu horrek badik zai-nek hartua, sortzen duk hala-

ko estimulo kate bat. Behar-bada idazleekin bakarrik gertatzen duk hemen hori».

Harria eta egurra bere gelan. Surik gabeko sutondoan ari gara hizketan. Kalekumeok laster somatzen dugu hotzaren arrastoa soinean. Tomasek berriz ez dauka hotzik. Badirudi mintzoak bero mantentzen duela.

88an Migel Angel Lertxundik euskal eskultura piska bat astindu zuela eta berari buruz galdetu diogu. «Ez zekiat oso ondo nora doan. Erakusketak itinerante bat izan dik eta Iruñean ikusi nian. Katalogoaren erdia duk hemengo izakeraren bilaketaz eta beste abangoardiak, amerikanoak... Erreferentziak falta dizkiat».

Nestor Basterretxeaz berriz: «Neri izugarri gustatu zitzaidan bere Serie Cosmogónica. Barandiarren mito guztiak gorpuztu zizkian. Nik ez nian bera ezagutzen baina eskulturak ikusita txundituta gelditu ninduan. Pertsona bezala izan zitekeen asko sentitzeko eta maisu bezala izateko. Baina gero, pertsona bezala ezagututakoan akabo» desilura keinu bat marraztu zaio aurpegian irrifarra baino erakusten ez duen Tomasi.

Oteizari buruz ere badu zer esanik. «Min handia eman dik. Belaunaldi berriaren artean estimatzen huen Oteiza. Fedea edo, fedea hire buruan bakarrik eduki behar duk, estimatzen huen. Errebelde pertsonifikatu bat huen. Baina iristen duk momentu bat, ezer galdurik ez duenean, burua makurtzen dik, milioiak eta milioiak... Bide koherente bat egina zian eta... Orduan Oteiza ez dakit nondik heldu, kontradizioa pertsonifikatua duk».

Baserritar artistaren bidea

Txikitandik eskulanetarako joera eta trebezia erakutsi eta bere gisara aritu da eskulturagintzan. «Ez diat eduki formazio akademiko bat. Ez nauk Bellas Artes-etik pasa. Bide autodidakta daramat. Hasiera batean asko edan nian Brancusi eta Henri Moorengandik. Hemengoetatik

Remigio Mendiburuk izan dik nigan eraginik handiena. Ez eskulturan bakarrik, bere nortasuna... Txillida, Oteiza... ezinbestekoak dituk hemengoa izanda».

Orixeren eskultura egin duen bezala enkarguzko lanak egiten ditu Ugartemendiak aurrera tira ahal izateko. «Enkarguak izan dituk nire estrategia pertsonala bizi ahal izateko. Izango huke bestela dena utzi eta baserrira dedikatu edo mekaniko izan. Sentitu izan diat dirurik gabe egondakoan dena utzi eta... Baina enkarguak izan dizkiat eta aurrera tira diat. Baina arriskutsua duk. Proposamena egiten ditek eta lan hori egiten duk, ez hik egin nahi huen».

Eta Tomasek bere bidea egin nahi du. Behin eta berriz aipatzen du. Zein ordea? «Nere bidea? Nere bidea nik aurkitzen diat nahiz eta hemen ez esplikat. Nik zer sentitzen dudana eta ni izatea. Hor geldituko duk bidea jorratuta ni naizenaren arrastoarekin. Horrek eskatzen dik erabateko dedikazioa. Izena izango dik baina ez diat sinisten Institutzioetan dabilen jendearengan. Baze-kiat zer sentitzen dudana, behar diat denbora eta nire buruarekin egon. Plasmaturiko diat eskulturan».

Bere bidea eskulturan, bere gela bezala, egurrez eta harriz ari da osatzen. Horiek dira bere materialak. «Egurra

eta harria. Harria asko. Egurra goxoagoa duk, eta maitago diat seguruen, baina zenbait gai kontutan hartuta eta gero non joan behar duen ikusita... hor zegok harria».

Materiala eta lana. Artista erdian. Eskultorearen eskuek ematen diote forma oinarriko materiari. Artistaren gogoak egiten du bidea. «Serie biologiko bati gogor ekin nion hasieran. Beste bide ilunago bati heldu nion gero, ameskoia, onirikoa... Askoz ere subjektiboagoa. Orain, bōzetotan, eta ni ere baserritarra nauk, baserritar edo mendiko kulturaren egoera zeuk gogoan. Kaleko gizarteak bazterrean utzi duenetik mendiko gizartea halako egoeran zegok hau. Nik asko sentitzen diat gai hau eta horrek bultzatzen zidak lanera. Kontzientziarik ez duen baserritarra oso gaizki ari duk pasatzen».

Mugimendu eza artisten artean

«Eskulturak, beste edozein Urrun dabil merkatuan dauden joeretatik. Berak ere hala dakusa bere burua. «Bilboko Bellas Artesetik ateratako jendea zegok modan egun. Horiek jasotzen dizkit sari guztiak eta bazirudik horiek egiten dutena promozionatzen dela. Minimalismoa».

Kezka bat eta erreferentzia galdu bat gaurok euskal

artista berriekiko. Bakoitza bere txokoan dabilela lanean. «Nola ez dagoen gauza bat edo aglutinatzen gaituena, talde bat edo belaunaldi bat... ez diat ikusten dagoenik. Ez zegok mugimendu nabarmen bat. Ez bakarrik eskultoreak. Disziplina ezberdinen artean lotuko gaituen zerbait falta duk. «Ez dok amairu»ren hasieran Oteiza zegok».

Artista bakoitza berean ari da gaur ordea. Kaletik urrun. Merkatal saretik landa nola uztartzen dira artistak gizartearekin? «Jendearekin harremanik ez bazegok hi horetzako ari haiz. Eta horrek zentzu gutxi dik oso. Hi hor hago, baina pena bat duk. Gale-rien sarea zegok. Baina orain Minimalismoa egiten bada hori ere egingo duk galerian funtzionatzen duen bitartean».

Azkenean, hasieran joan zitekeena, galdera moduan geratu da. Oraindik orain erantzun gabe geratu den galdera. «Zer duk artea? Gizartearen egoeraren arauera zerbitu izandu dik mezu sozial edo politiko bat adierazteko momentu konkretuetan. Edota mezu erligioso bat. Gaur egun ze mezu ematen dik? Bazegok mezu bat kolektiboki eman dezakeguna?».

JOXEMI SAIJAR
IÑAKI URIA

Paperetan idatziak

LITERATURA, KONPROMEZUA

Azken bolada honetan leku guztietan dabilen polemika gai bat. Badirudi literatura, «konprometitu» ala «ez-konprometitu» bakarrik izan daitekeela, eta badirudi talde batean bazaude ezin duzula beste batean egon. Niri ximplekeria hutsa iruditzen zait. Oso ondo iruditzen zait ordea bere garaiarekin konprometiturik egotea baina hori ez da idazle batek idazten duen lerro bakoitzean zertan azaldu behar. Gogoratzen dut nola kezkatzen zen Julio Cortazar, zenbait elkarrizketetan, politikoki argi definitzeko eskatzen ziotelako. (...) «Ah, bada nik uste nuen argi eta garbi zegoela», ihardetsi zuen.

Mikel Hernandez Abaitua, («Diario Vasco», 89-1-18).

IDAZLEEN BIZIOAK

(Idazle bat) baldin badoa hitzaldi, mahai-inguru edo mass-mediatar horrelakoak erantzutera, eska dakioken gutxienezkoa zera da, galdetzen zaionari erantzun diezaioa. Gure artean dabilzan idazle askok, aldiz, zuzenki erantzuteari uko uko egiten diote. Ipuinak kontatzen dituzte, metaliteratura dagite, hitz antzuak eta entelekiak botatzen dituzte, zirkunlokio hutsak... hitzaldiak ahozko literatura bihurtuz.

Laura Mintegi, («Egin», 89-1-17).

EUSKALTZAINDIA ETA KONSTITUZIOA

Euskaltzaindia ez zen Konstituzioaren aurka azaldu —bere zeregina, besteak beste, ez zelako hori—, bai zik eta artikulatu baten, lehen zati baten kontra. Hori besterik da eta, otoi, izan gaitezten zehatzak eta leialak! (...) Gauza bera esan dezaket, Nafarroako Foru Hobekuntzaren testuaz geroago, zeren eta orduan ere ez zuen arbuatu ez onetsi Hobekuntzarena soilki.

Jose Luis Lizundia, («Eguna», 89-1-19).

ESKUIN FRANTSESA ETA KULTURA

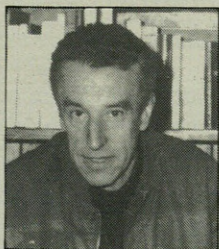
Badakit zer den eskuina, ez dute ezer lortu bereziki kultur eta hezkuntza mailan, kontra baitira. Aldiz, ez dut esan nahi sozialistekin gauzak aldatu direnik, baina bederen mintza daiteke, besteekin ez. Bi urtez egon da eskuina boterean eta Seaskak ez du ezer lortu. Ez dakit zer lortuko duen orain, baina uste dut gehiago lortuko dutela. (...) Bigarren itzulian Chirac-en kontra bozkatu nuen, banekielako pelligroa non zen.

Jean Haritschelhar, («Hemen», 89-1-20).

«HERRIA» EUSKAL ALDIZKARIA

Zer da beraz euskal kaseta? Zaharren xokoa, arbasoen euskara xolezkoa eta atzokoen arteko elkarrizketa? Museo bat litake holakoa, ez kaseta. (...) Lafittek beraz zion, duela 20 urte, bilatzen zituela laguntzaileak, kasetari «berrialdi bat» emanen ziotenak, hau «gaztetu, modan eman eta aligeratuko» zutenak. (...) Beste urrats bat dugu berriz egiten: apaindura alaiago bat, doi bat kolortua (...). Guk aldiz euskara idatzia eta euskal tradizioaren hautua dugu egina.

Emile Larre, («Ekaitza», 89-1-12).

M. Zalakainek puntua jarrita

Iñaki Barcenari

(KEAko kidea)

— Burutu berriak ditu KEAk (Kolektibo Ekologista eta Antimilitaristak) lehen topaketa antimilitaristak Unibertsitatean. Elkarte horrek mugimendu zabalago bati erantzuten diolarik, esaiguzu ze balore nagusi bideratu nahi dituen gizartearen, herri kulturaren kokatuak gera gaitezten.

L EHENIK esan behar dugu, geu antimilitaristok ez garela beste munduko mugimendu bat, baizik eta gainontzeko mugimendu sozialekin batera jotzen dugula; hau da, langileriarekin, emakumeen mugimenduekin, askapen nazionalerako sortuak diren elkarrekin eta abar.

Baina geure berezitasunak ere baditugu; hots, defentsarako bide alternatiboak bilatu nahi ditugu, dauden ereduak baliozkoak ez direlarik. Geu, konbentziturik gaude egun indarean dauden modelo defentsa mailak hutsak direna. Defentsarako herriak berak sortu behar ditu molde eta mekanismo bereziak.

Kontutan harturik non gauden, Euskadin eta alor kapitalistan, zehatz-mehatz gastu militarren kontra gaude (Galaxietako Gerra, OTAN, Europarako hegazkin garestiak eta abar). Maila horretan esan behar dugu, SESP lider berriek ere arrazoi ematen digutela, aitortuz desarme unilateralean bidetik ibili neharra, bai Europa kapitalistan eta bai eta sozialistan ere.

Gainera, guk ejerzito kapitalistaren balioak ezeztatzen ditugu, hala nola jerarkiak, obedientzia, matxismoa, zentralismoa eta abar. Amaitzeko, aitortu, antimilitaristak bagara antikapitalistak garelako dela.

Puntako argitalpenak

Bilboko «Verdes» liburutegian emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Henry Bengoa Inventarium», Emak Bakia Baita. Elkar.
- 3.— «New York, New York», Gotzon Garate. Elkar.
- 4.— «Istoria misterio andana bat», Txema Larrea. Pamiela.
- 5.— «Kadrila alegria festan da», J. Urruti Borde. Pamiela.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskararen auzia», Luis Villasante. Arantzazu.
- 2.— «Sinonimoen hiztegia». Adorez.
- 3.— «Jakin (Hizkuntza eta literatura)», 48. zenbakia.
- 4.— «Unibertsoa», I. Asimov. Elhuyar-Elkar.
- 5.— «Larrun (20 urte 68tik)». 7. zenbakia.

«Aljeriako Gerra» dokumentala jarri nahi ez Frantzian

Peter Batty ingelesak ordubeteko bost dokumental prestatu zituen 1985ean Aljeriako aferaz (1830-1962) Belgikako telebistarako. Munduan barrena 12 bat TB katek emana dute dagoeneko. Frantzian eztabaida sortu da ez dutelako Telebistan pasa nahi.

Britainia Handiko Channel Four eta Belgikako RTBF telebista kateek ekoiztu zuten 1984. urtean bost ordutako dokumentala *Aljeriako Gerraz*. Peter Batty-k zuzendutako saioa, Marsella, Monte-Carlo eta Cannes-en aurkeztua izan arren, Frantziako telebista kate guzietako zuzendariak aipatu izan dute ez dutela horren berririk izan. Norbait esan du honelako bost ordu ez dutela interesik telebistarako.

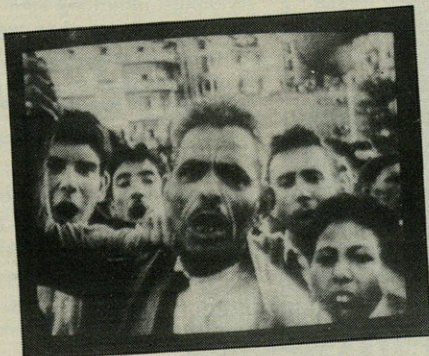
TF1eko informatiboetako zuzendari den Alain Denvers-en eritzirako «*Frantzesak oso kontuz dabilta gai honekin, oso polemikoa baita oraindik; gorroto eta grina pizteko adinakoa*».

Frantziako kanal pribatuetakoa nagusiek (Canal +, la Cinq, M6) aipatzen dutenez telebista kate handi baten zeregina da horrelako dokumental bat eskaintzea

Oinarrian frantsesek ez dute Aljeriako Gerraz erreportaia bakar bat baino ikusi telebistan 32 urteren buruan. Areago, dokumental honetan apenas dago irudi frantsesik «*Telebista frantsesak ez ditu gorde De Gaulle-k egindako diskursoen negatibo guztiak* —dio Peter Batty-k—. *Zorionez Belgikako telebistak guztiak gorde ditu... Atzerriko artxiboak erabili ditugu asko, Frantziako Telebistak ez baizituen gai irristakorak filmatu ere egiten*».

Suediako telebistan aurkitu ditu paraxutista frantsesen irudiak Casbah erasotzen. Ingeles, amerikar eta beljiar telebista artxiboak arakatu ditu frantsesek ezkatututako irudiak aurkitzeko. Eta hor aurkitu du Mitterrand 1954ko Azaroan FLNren lehen ekintza armatuaren ostean Aures-eko mendietan *Aljeria Frantzia da esanez*.

Peter Batty BBCren korrespontsala izan da Aljerian. 1982. urtean Channel

Four konbentzitzea lortu zuen dokumentala egiteko. Dokumentala Aljeriaren kolonizazio garaian hasten da, 1848. urtean Frantziak integratu zutenean. Gaurko ikuslearentzat Hego-Afrika gogoraziko dioten irudiak agertzen dira.

1954. urtean «baketzea»ren irudiak agertuko dira: Vietnam gogorazten duten irudiak. Errepresioa eta ekintza armatuak. Corniche-ko atentatuan lehergailua jarri zuena agertzen. Frantses koronelak ere agertzen dira torturak egiten zituztela aipatuz eta justifikatuz.

OAS, De Gaulle, FLNren arteko zati-eketak... ikusteko moduko irudiak segurutik. Frantzian ordea ez dute aukerarik hori ikusteko (Planete Cable kateko 100.000 abonatu ezik). Suiza, EEBB, Australia, Finlandia, Israel, Turkia, Ekialde-Erdiko telebistak dira dokumental honekiko interesa erakutsi duten bakarrak.

Frantzian inkesta bat egin dute eta gehiengoak erantzun du gustora ikusiko lukela. Ez dirudi ordea oraingoz ikusiko dutenik.

J.M. HERITZ

«Armenia Aid» kontzertuak Sobiet Batasunean

Armenian gertatutako lurrikarak kaltetuta-koak laguntzeko kontzertuak antolatu dira Sobiet Batasunean otsailaren 11 eta 13rako. «Armenia Aid» honetan The Bangles, UB 40, Deep Purple, Tangerine Dream, Crosby, Stills, Nash and Young... etabar luze bat arituko dira. «Afrika Aid» eta «Amnesty International» kontzertu tzarren ondoren Armenia... rockikara.

Bartzelonako Teatre Lliure diru ezean itxita

Bartzelonako Teatre Lliure-k bere atea itxi ditu subentzio gehiago eskuratu bitartean. 88-89ko aurrekontuetan 200 milioitako defizita agertzen zuen eta diru hori eskatzen dute arduradunek martxan berriro jartzeko. Generalitat, Udal eta Diputazioako subentzioak jasotzen ditu Lliurek baina ez aski nonbait. Lehenak 42 milioi eskaintzen dizkio eta 117 nahi dituzte. Bestek 21 milioia eta berrogeita zortzina eskatzen dituzte.

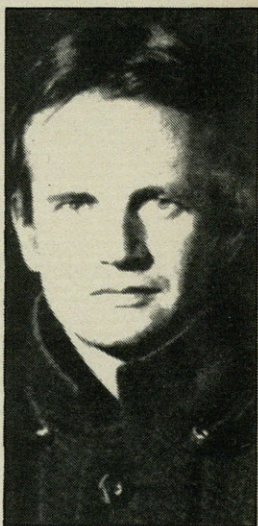

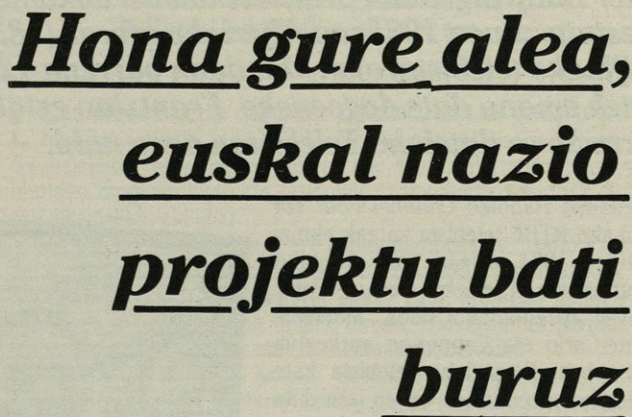
Fethi Benslama eta etnopsikologia

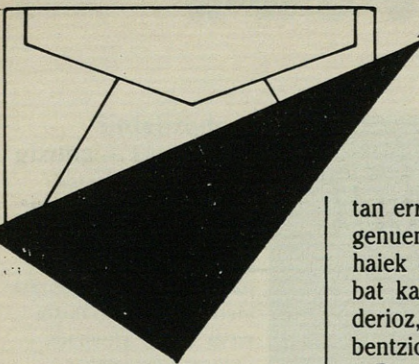
Fethi Benslama psikopatologoak Frantzian bizi diren komunitate tunisiarrak aztertu ditu eta frogatu du mendebaldeko psikiatri eta psikologi diskurtsoa ezin ezarri zaiela mendebaldekoak ez diren pertsona edo taldeei. Tradizio musulmana aztertu eta *la Nuit brisée* liburuan argitaratu ditu bere azterketak.

Bruce Chatwin britaniarra itzulerarik gabeko bidaian

Nizan hil da 48 urte zituelarik Bruce Chatwin idazle britaniarra, duela hiru urte Txinan harrapatutako hezurretako gaitz baten ondorioz. Bidazti amorratua, *Patagonian*, *Kantaren ildoak*, *Ouidah Errege-ordea* dira bere libururik ezagunenak. Azkenengo honetan oinarrituta filmatu zuen Herzog-ek *Cobra berdea*. Egungo bidaia-literatura generoko idazlerik ospetsuenetarikoa genuen.

Tanborradaren patua

Pasatako Sansebastiane-tan, Donostian jubilatu kua-drila bat Gipuzkoa Plaza in-guruan genbiltzala akaboko inuxente batzuren lerdoke-rien aurrean erabat txoratu-ta geratu ginen, akulua ho-nez gero zintzilikaturik dau-kagunaren penetan.

Gau parte iluna zen eta honez gero gazteek sabelak nahiko berotuta ba zituzten. Baina festa eta algara tar-tean gaztetxo batzuk arrotu egin ziren txepelkeriatan ha-si eta inozokeriak eginaz za-harreganako errespeto fal-ta eta animalenganako inon-go preokupaziorik eza ager-tu zuten.

Ikusi ez genituen ba, ba-lantzaren erori beharrean, mozkor mozkor, plazako ahateak harrapatu nahian! Txilipurdika bezala, arrasta-ka baztutan eta mingainaren arrastoak nonnahi botaka, ahate kuadrila gizajo batekin txikizioak egin nahian zebil-tzan.

Guk gure partetik berriz, brometan edo ariko omen zi-ranaren susmoz, txorakerie-tan ez ibiltzeko esan genien erdi erreguka. Baina haiek tira bereari! Momentu har-

tan errezeloren bat edo jaso genuen gazte mordoxka haiek ez zirela pertson era-bat kabalak, eta urteen po-derioz, hanka egiteko kon-bentzioa egin genuen.

Besteak berriz, hasi ez zi-tzaizkigun ba maldizioka eta deabusoinuka! Baina hala ere, ihesteko piurak egiten ari ginen horretan, betaurre-koen albozulutik, pasadan, ahate gizajo famili hartako luzatuenetarikoa hartzen so-matu genituen. Bukaeran gainera, beste txori jendeta-ko numero pare bat hartzen ere ikusi genituen. Bukaeran beraz, ardo jende hura ma-tantza ikaragarria egin ondo-ren bezala oheratuko zen nonbait. Proeza ikaragarria. Animala gizajoei hestutasu-nak pasa arazi eta zahar kuadrila hau dena izu-izu egin da utzi zuten saltinban-ki itxafero haiek. Ez dadila hurrengoan horrelakorik be-rriz izan.

ALBERTO MIURA

Gutun luzeak mintzo

ARGIAko zuzendari jauna, eskertuko nizuke gutun la-bur hau argitaratuko baze-nute.

Zuk zuzentzen duzun al-dizkari hau etxera iristen zaidanean, orohar «Irakur-leak Mintzo» izeneko orrial-de hori irakurtzea gustoko izaten dut. Baina aspaldiko bolada honetan izugarri gu-tun luzeak besterik ez ditu-zue argitaratzen, eta gehie-netan egundoko matrakak sartzen dizkiguzue.

Orrialde horrek zentzurik baldin badauka, jendeak, eta azken batean irakurleek, be-ren eritziak emateko da. Bai-na hala ere uste dut eritzi horiek laburrago adierazten ahalegindu behar dela. Bes-tela, alde batetik, pisu gerta-tzen dira eta batere xarma-rik gabe gertatzen da orrial-dea; eta beste alde batetik, ez dira beste zenbaitenak ka-bitzen eta beste aste batera-ko geratu behar izango dute, horrela aktualidadea galtzen dutelarik.

Eta luze-laburreran muga-tzea ez du esan nahi edukian mugatzea.

Ez dut zertarako luzatu beharrik haxe bakarrik esa-teko. Eskerrik asko. Hurren-go batera arte.

AINTZANE ALKAIN

Bost puntako izar horiak dozenaka

Banderak. Banderak eta banderen gerra. Batzuk Osa-sunakoa, besteek Erreale-koa, eta gero... Athleticakoa. Batzuk ikurriña, besteek es-pañola, eta gero... Europako Elkar-te Ma(n)dari(n)katukoa.

Inkreiblea da, baina zier-to, ziento por-zier-to. Azken aldi hontan modan jarri da-eta bandera berri bat.

Ikurriñaren fiebrearen zen le-hen, oraintsu eta gerotxo igual ere bai segituko du iza-ten. Bale. 'Ados, eta a-dos-aguas.

Baina, ja, hau la-letxekoa bihurtzen ari: toki guztietan CEEko banderitak agertzen hasi: telebista, periodiko, Do-nostiako Konstituzio Enpa-rantzan (biban los yupis), eta Sansebastian festa eguneta-ko desfile afrantsesatuetan. Ematen du Mister Marshall datorrela extralurretatik eta mundu guztia Europa horre-tako banderitak airean astin-tzen.

Bost puntako dozena bat izar hori, dozenaka; urrezko arraultzak izango balira be-zala, dozena bat arraultza bost puntako. Huevazos!

Nik lehen baneukan pira-ten kalabera bat maindire beltz baten josia. Baina erre egin nuen. Eta bale. Zeozer pasatzen al da!?

P.P. JUARISTI

Nundik nora zabiltza

1

gure bide garbia
betiko ametsa
herri gudarientzat
aterpe babesa
nundik nora zabiltza
Lartzabal apeza
irratitik entzun dut
agurrezko meza
zuk badakizu zer den
askatasun eza

2

haizeak hedatu du
erihotz ezila
abertzale guztihon
ahotan dabila
lurrak estaliko du
zure gorputz hila
guztia eman duzu
askatasun bila
honeraino heldu da
zure bizi zaila

3

atsedenik gabe
zu gau eta egun
lotan dagin herri hau
atzari nahi zendun
gu guzihok bilaka
gintezan euskaldun
erranaz euskotar hok
bat egin dezagun
askatasun bila
euskaldun fededun

4

politiko gehienak
gaizki ikusia
eleiz buruak ere
alde bat utzia
baina zuk burrukari
lotua bizia
zanpatuei emanaz
zeneukan guzia
askorentzat badago
hor zer ikasia

5

helburu berarekin
bizitza osuan
herri lanean eta
guda erasuan
zuretzako mugarik
ez zen Bidasuan
antzeko asko izan
balira auzuan
gaur beste txori batek
kantatuko zuan

6

abertzale zintzoak
seme hautatuak
lagun ahantzi ezinak
zinez maitatuak
frantses eta espainol
zikinen tratuak
asko dituzte hilak
eta hondatuak
zenbat nahigabe zure
bihotz urratuak

7

bihotza lehertu dizu
lagunen azkenak
baziran bai zu ere
hil nahi zinduztenak
azken urte hauetan
zer nolako penak
anitz idatzi duzu
ez ordea denak
lurrak ez ditu behar
minik garratzenak

8

azkenekoz zugana
joan nintzanean
idazten ari zinen
betiko lanean
ezin zendun hitzegin
nahi zendun hainean
gorputz dena dardaran
geldi ezinean
hala ere arma bat
belaunen gainean

9

eleizak gaitsetsia
du zure bidea
estaduko indarrak
itotzen jendea
espetxeak beteak
besteak lurpea
alduena ahalduen
lekuan gordea
azken erihotzean
zer bakardadea

10

zutik atxikiko dut
nik zure makila
bidea jarraitzeko
askatasun bala
egin duzunagatik
zuri esker mila
agur zure barruko
garraxi ixila
gudari hon aitatxi
haizean dabila

XANTI IPARRAGIRRE

Sintetizadore gizona.—

Eugeni Soler. Kataluniarra. 29 urte. Antzerki aktorea. Dagoll-Dagom taldearekin lanean gaur egun. Ez dakigu orkestra gizona edo gizon orkestra izan nahi zuenentz. Baina, dena dela, gaur egungo tramankulu elektroniko eta modernoei muzin eginik, lortu du bederen berak bakarrik dena egitea. Alegia, futbolista batek bere bizitza guztian egitea pentsatu duenaren pareko: corner-a atera, korrika porteria alderaino iritsi baloia airean dela; salto egin, buruz jo eta gola sartu! Esaten dute 60 musika instrumentutik gora jotzen dituela... eta triziklo baten gainean!!

Zergatik ez diote ipurtzuloan erratza sartzen eta ibilian doala eszenarioa garbi dezala?

MARTIN ARANA

OSASUNAREN ARDURAZ

Irisa, eritasunen ispilu

URDAILLEKO gaitzak, biriketakoak, hesteetakoak, eta abar, begiko irisean azaltzen dira, mantxa oso bereziak emanez. Pasatako eritasunek ere uzten dute beren arrastoa. Mosku-ko Unibertsitateko Romanov eta Veljover zientzialariak, organo desberdinetako prozesu patologikoek iriseko pigmentu aldeketekin eduki dezaketen harremanaren mekanismoa aztertzen aritu dira luzaz, iridodiagnostikoa pertsonen osasun egoera determinatzeko metodo oso eraginkorra dela frogatuz.

Romanov eta Veljover-ek lanpara bikain batek argituriko 18 handipeneko lente batez aztertu dute pertsonen irisa. Jende gazte eta osasuntsuaren irisa garbia eta gardena omen da. Gaiso kronikoetan, ordea, opako agertzen da, mantxa edo pigmentu desberdintasunekin. Ume osasuntsuengan egindako iridoskopia azterketek inolako mantxa pigmentorik ez dute erakusten. Adinarekin batera mantxa horiek pilatuz doaz antza denez, pasatako gaisotasunen lekuko edo seinale.

Giza gorputzeko zenbait zonatan (entzefalo enborra, birikak, urdaila edo eta hesteak sentikortasun altuko eta kanpoaldearekiko komunikazioa duten organoak) dagozkion proiektzio zaonak identifikatu dira irisean. Horrela oso ongi ikus daitezke bihotzeko minak, ultzera gastrikoak, kolezistitisak edo eta pankreatitisak mantxen arauera. Beste organo batzuk, kanpoaldekoarekin harreman zuzenik ez dutenez, nekezago uzten dituzte mantxak irisean (gultzurrunen kasua, esate baterako).

XABIER AGIRRE

Tregua garaiko ezpalak

EUSKALTZAINBURU berriari kargua emateko zeremonian Jose Antonio Ardantzak esandakoak entzun ditut, eta lotsatuta utzi nau: «Hemen frogatzen da Euskal Lurralde Autonomotik kanpo ere euskara esistitzen dela». Madrilgo Real Academia de la Lengua espainiarreko buru kolonbiano bat izendatu balute bezala. Horra euskara aitzakia dela antolatutako iruzur artetsua, PSOErekin osatutako enpresa hautsi ez dadin «hona Euskal Lurralde Autonomotik kanpo ere Euskal Herria badela» isilpean pasatzeko asmatutako martingala.

Nafarroaren aipamena bekatu da gaur Komunitate Autonomoko maila ofizialetan, eta Iparraldea izendatzen denean edo folklorekeriaz da —pastoral edo pilota partidu garaietan— edo eta Herri Batasunari kilimak egiteko. Frantsesak ohartu dira, hala ere, bestela jokatzeko duenik badela: Joxe ministrariak «subiranotasun nazionala» arriskutan ikusten du datozen urteetarako.

ETAK tregua unilateral luza duen egunetan gertatu da hori, eta bati bururatzen zaio Ardantza den kontable epelari botoa eman diotenek ere poztu beharko luketela ETArekin eta Madrilgo Gobernuaren artean zerbait berria markatzeko posibilitatearekin.

Partidu politikoen ahots maioritarioa, aldiz, negoziaketa posible horretan beren presentzia garantizatu nahian ez baino negoziaketa imposible egitean zentratu da. Konstituzioa bera baino lehen PSOE, UCD eta militarrekin negoziatu zutenen eta ETA-PMren ekintzak aginte kuota batzuk lortzeko erabili zituztenen aldetik broma odoltsu bat dirudi.

ETBko bigarren kanalean entzun diogu, tregua egunetan hau ere, Karlos Garaikoetxeari: «Mugak dirauteno, frontierak gehien behar dituztenak herri txikiak dira». Eta aldamenetik, Julen Guimon eskuindarrak argitu zituen Guevara jekideak Europa berria zela eta egin zituen mistifikazioen mugak: «Ez ditugu gure buruak engainatu behar, marxan dagoen European sartzen gara, karrilak aspaldi jarrita daude, eta hori Estatuen Europa da». Monterok proposatu zituen OTANetik irtetea eta EEERekiko bernegoziatu beharra alde batera utzirik ere —Josu Ternerearekin hitzegiteko bekatua egin omen du eta— Garaikoetxeak berak aitortzen zuen European egoteak berez ez dizkigula gaurko mugak ez gaindituko eta are gutxiago muga horiek hautsiko.

Hitzetan berehala aitortzen den behar estrategikoa —Euskal Herriak marko berri bat behar duela, zazpi herrialdeak artikulatzeko— berehala ahanterazten dute ordea gaur sofritzen dugun markoak ezartzen dituen konpromezu taktikoek, edo negoziok. Eta ikurrina oraindik normaltasunez erabili ezin den «trapu» bat dela ahazteko edo, Santsebastianetan Europako izarra jarri dituzte modan.

NAFARROAN bakearen aldeko ez-dakit-zenbat-mila sinaduren bilketa «Negoziaketaren kontrako» sinadura bilketa bihurtu dute. Inork dudarik izan ez dezan. Hasi Jose Ramon Scheyffler-engandik eta Xabier Arzalluzengandik paseaz beren kompetentziarekin dabilzan «Bultzagileak» taldekoak gogor ari zaizkigu «negoziaqueta» hitzak ETA eta KASeko marxista-leninistentzako esan nahi duena salatzen.

Beste norbaitek argudiatuko luke —beste aldetik— bakearen aldeko mugimenduak Euskal Herrikoa bezalako testuinguruetan oso une zehatzetan sortu izan direla, agintetik pagatu izan direla eta kontraintsurgentzia planen barruan erabili izan direla. Etxamendi eta Larraldek oso grafiko kantatu dute beren azken diskoan: «Bakea nahi dute, bakea/ baina hau dute xedea/ armak guri utzaraztea/ ta berenak begiratzea».

Eta hala ere ETAK tregua bat luzatzeko urrats garrantzitsua eman du. GALEn antolatzaileek treguari muzin egin eta negoziatu nahi ez izatea ulertzen dut. Beren buruak abertzaleztat dituzten eta kalean aurkitzen ditudanek hori bera egitea, krimen bat iruditzen zait.

AGINA

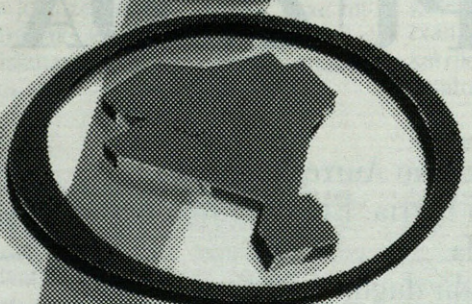
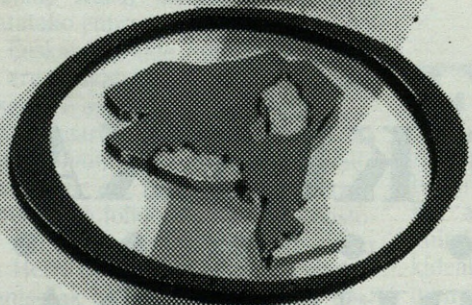
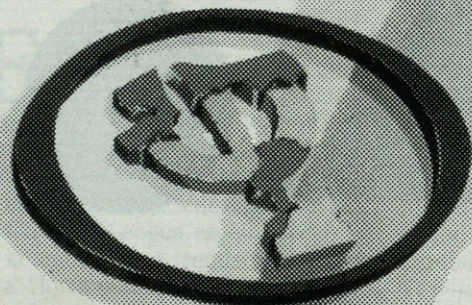
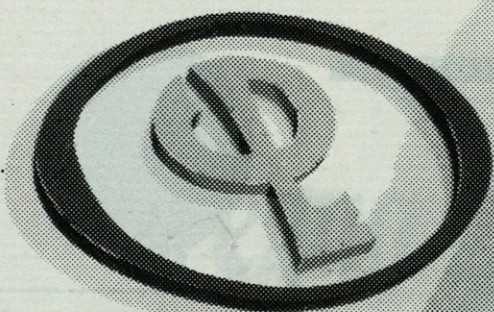
GK:

GIPUZKOAKO KUTXA • • • • • CAJA DE GUIPUZCOA

● Hauxe da Gipuzkoako Aurrezki Kutxa
Probintzialaren irudi berria. Eta gure izen berria
Gipuzkoako Kutxa da.
Gu garen eta izan nahi dugun guztiaren sinboloa.
Iritsi bait da etorkizunari adarretik heltzeko ordua.
Eta gure esperientziak erakutsitako onena bilduko
dugu, aro berri bati esperantzaz beteta ekiteko. Guk
ez dugu atzera begiratzen eta saiatuko gara, jo ta ke,
Gipuzkoak aurrera egin dezan.
Gu garela Gipuzkoako Kutxa.

**Gipuzkoar guztiekin gaude
etorkizunari begira**

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

- Euskal Herri osoan ordezkaturik da-
goen Kutxa bakarra gara.
- Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bul-
tzatzaile garen Entitatea.
- Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1988

Lehen Bulegoa	190 Bulego
Lehen Bezeroa	725.000 Bezero
Lehen Milioia	221.000 Milioiko aurrezkia

...29 urtetan soilik.

- Zatoz elkarlanean parte hartzera.

**Horrexegatik,
Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da**

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

Euskadiko Kutxa